॥ॐ॥ ॥स्वस्तिश्रीजिनमोवीतरागायनमः॥ पंचाचारविशोधनार्थममलामालोचनामुक्तवानष्टम्यादिदिनावधेर्गणनया
श्रीगौतमोमाहत्मांस्पष्टार्थैःप्रवरैःप्रसन्नवचनैःसर्वप्रबाधक्षपैस्तोष्यात्मानमनोषतोमलवपुःप्रारभ्यतेप्रक्रमः॥श्रीगौत
मस्वामीमुनीनांऽऽदमकालऽऽपरिणामादिभिःप्रतिदिनमुपार्जितस्यपंचाचारगोचरस्यातीचारस्यदिनगणनयाविशु
द्ध्यर्थमालोचनालक्षणमुपायमुपदर्शयन्नाह॥इच्छामिइत्यादिसंतेनभगवन्इच्छामिकिंकर्तुमालोचेऽऽश्रालोचयितुंविश
द्धिकर्तुंइच्छऽऽइमियंतिऽऽइमिकिं॥ऽऽइमयामइसंख्यावच्छिन्नदिनगणनायांनोज्ञानाचारेऽऽतीचारेऽऽइमिकस्ता
मिन्ना॥ऽऽइमियमालोचेऽऽइमितिपाठेतु॥ऽऽइमसंख्यावच्छिन्नदिनगणनापन्नंतदतिचारमालोचयितुमिच्छामीत्यर्थः॥
तदप्रक्रमक्षमेवास्यसमर्थयमानःप्राह॥ऽऽइच्छामित्यादि॥ऽऽइच्छामोदिवसानांऽऽरात्रीणांऽऽअभिंतरादाऽऽअभिंतरत
ऽऽसमुत्पन्नेतकोचरेऽऽतीचारेसमुत्पन्नंवाजंकोचरमतीचारमालोचयितुमिच्छामीत्यर्थः॥यस्याचारस्यातीचारऽऽआलो
प्यतेऽऽसकतिप्रकारोभवतीत्याह॥ऽऽआयारोऽऽइत्यादि॥ऽऽआचर्यतेऽऽअनुष्ठीयतेमोक्षार्थिभिरित्याचारःऽऽपंचवि
होपंचविधाःप्रकारायस्यसोपंचविधः॥ज्ञानेदर्शनेचारित्रेतपसिवीर्येपंचप्रकाराएवंरूपेऽऽज्ञानाचारोदर्शनाचारऽऽचरित्राचारोवीर्याचारः १

चारित्राचारेऽऽतिचारेषुक्रमसमुद्भवेऽऽतिशयेनक्रमेऽऽत्रापिचशब्देनिश्चयेचरितमर्थोबोद्धव्यः॥ज्ञानाचारादी
नांव्याख्यानंऽऽग्रथमेवग्रंथकारोज्ञानाचारोऽऽष्टविधऽऽइत्यादिभाकरिष्यति॥इच्छामिभंतेऽऽइत्यादिपरकर्तृकंहि॥
पक्षेभवःपाक्षिकस्तस्मिन्पाक्षिकेज्ञानादिगोचरेऽऽतीचारेऽऽआलोचयितुमालोचनांकर्तुमिच्छामिऽऽइच्छामालोचे
ऽऽइमितिपाठेतुपंचदसंरात्रावच्छिन्नदिनगणनापन्नंतदतिचारमालोचयितुमिच्छामीत्यर्थः॥तदेवतत्क्षमक्षम
मसमर्थयमानःप्राह॥पक्खस्सरमणेत्यादिपंचदसाणंदिवसाणंपंचदसाणंरात्रीणंऽऽअभंतरंसमुत्पन्नेतकोच
रेऽऽतीचारेसमुत्पन्नंवाजंकोचरमतीचारमालोचयितुमिच्छामि॥मवऽऽआचारःपंचविधऽऽइत्यादिव्याख्यातार्थंऽऽइच्छामि
भंतेऽऽइत्यादिचउमासियंहि॥चातुर्मासिकेचतुर्मासेभवः॥चातुर्मासिकःपंचाचारगोचरोतीचारस्तस्मिन्नालोचयि
तुमालोचनांकर्तुमिच्छामि॥चउमासियमालेचेऽऽइमितिपाठेतुविंशत्युत्तरशतसंख्याऽऽवच्छिन्नदिनगणनातत्रभवं
तदतिचारमालोचयितुमिच्छामित्यर्थः॥एतदेवप्रक्रमक्षमंसमर्थयमानःप्राह॥चउण्हंमासाणमित्यादि॥चतुर्णां
मासानामशनंपऽऽाणंविंशत्युत्तरशतदिवसानांविंशत्युत्तरशतरात्रीणांऽऽअभंतरंऽऽसमुत्पन्नंतमालोचयितुमि

छामीत्यर्थः॥सदाचारः पंचविधइत्यादि व्याख्यानार्थः॥इच्छामिणंतेइत्यादिसंवछरियंहिसांवत्सरिकोसंवत्स
रिनवःसांवत्सरिकःपंचाचारगोचरोऽतीचारस्तस्मिन्नालोचयितुमिलोचनंकर्तुमिच्छामीत्यर्थः॥संवत्सरि
यमालोचेऽमितिपाठेनुषट्षष्ट्यधिकसप्तत्रयसंख्यावछिन्नदिनरात्रिनाभवन्नतिचारमालोचयितुमिच्छा
मीत्यर्थः॥तदेवतत्प्रतिवचनमस्यसमर्थयमानःशाहवारसण्हमित्यादिद्वादशानांमासानांचतुर्विंशतिसंख्याव
छिन्नपक्षाणांतिण्हंछावट्ठिसयदिवसाणंछच्चसट्ठ्यधिकसप्तत्रयदिवसानां॥तथाषट्षष्ट्यधिकशतत्रयरात्री
णांमध्येतस्यसंजातोऽतीचरंतमालोचयितुमिच्छामिसचन्नाचारःपंचविधइत्यादिव्याख्यानार्थः॥सर्वमेहि
ष्टानुज्ञानाचारादीनूव्याचिख्यासुस्तत्रेत्याद्याह॥तत्रतेषुपंचप्रकारेषुवाचारेषुमध्येज्ञानाचारोज्ञानस्यचरण
मनुष्ठानंतत्रादिनैवेनज्ञानस्यपंचप्रकारतासंभवयन्नेकज्ञानमेवप्रस्तौतितस्मैववक्ष्यमाणकालाद्यष्ट्प्र
कारोपचरणसंजनकान्नान्यकालेसंध्यादिपरिहारेणपठनपाठनश्रवणआवणाचिंतनव्याख्यानादिकंकर्त्त
व्यंविणएविनयेनाप्रार्थकादिनिह्नवेनउपधानेनसूत्रोत्सर्गविशुद्धिरोधनेकरमुकुलीकरणेनप्रत्यादिकंकर्त्तव्यं॥ २

अन्यार्थेअन्याशंति॥विनयादिचतुष्प्रकारेषुसप्तम्यर्थेतृतीया॥तत्रज्ञानेउपधानेनअकालस्वाध्यायविशेषेण
मानोद्रव्यभावपूजाभ्यांकृत्वासेव्यमानस्तेनगंधपुष्पादिद्रव्यपूजायुक्तेनसिद्धान्तगुरुभक्तिरूपभावपू
जासमायुक्तेनचपठनादिकंकर्त्तव्यमित्यर्थः॥तद्देवाप्रत्येवा॥अणिण्हवणेनिह्नवनमपलापस्तत्प्रतिषेधोनिह्नव
नंतेनउपाध्यायंग्रंथंवाऽर्थंवादीमाममुकंवदेनतत्कर्त्तव्यमित्यर्थः॥एतेकालाद्यःपंचव्यंजनमर्थस्तदुभयंचे
ति॥त्रयइत्यर्थौव्यंजनमित्युपलक्षणमक्षरस्वरपदादीनांतेनाक्षरादिशुद्धमविकलंपठनपाठनादिकर्त्तव्यं॥अ
र्थंशुद्धमर्थोविकलंतदुभयंच॥अर्थंव्यंजनशुद्धंतदुभयाविकलंतत्कर्त्तव्यमेवमित्येवं॥अथविहोणाणायारो॥
अष्टप्रकारोज्ञानाचारोयःप्रतिपादितःपरिहाविहोसपरिहापिनोअविकलस्तपनया॥अनुष्ठितःपतदेवास्या
विकलरूपतयाअनुष्ठानंदर्शयन्नाह॥सेइत्यादिसेतस्यज्ञानाचारस्यकिंपरिहापनंअक्षरादिहीनोपठनादि
कं॥अक्षरस्वव्यंजनमहणसंधानसेनहीनेविकलेनकेवलेनैवहीनमपिवुपहीनंवापदेनगम्यतेयेनार्थस्तत्पू
र्वं सुवंतंचेतनहीनंसर्वत्रवाप्रश्नःपास्यसमुच्चयेव्यंजनंकक्कारादिस्तत्रार्थेतेनहीनंतत्तेहीनंतदादि॥अकारा॥

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June, 2017

हिमात्रनेहस्सेनहीनो।अर्थहीनोनतत्रार्थकथनंग्रंथहीनंनस्वाक्षाधिकारादिपदनंवाक्रकृतथीनतास्हणंपरिहायनंस्यात्।थणसुवात्तवेसु।अनेकतीर्थकरदेवगुणव्यावर्णनेलहणेषु।थुणसुवास्तुतिषुणकतीर्थकरदेवगुणव्यावर्णनरूपासु।अहरकाणेसुवा।अर्थोत्पानेषुचरित्रपुराणप्रतिवाक्रकथानकविशेषलहणेषुश्रणिउगेसुवाप्रथमानुयोगादिषुश्रणियोगदारेसुवा।कतवेदनादिचतुर्विंसतिनियोगद्वारेषु।अकालेसज्झावोकदोवासोमनोलाभपूजास्वाध्यायपरीसहःकर्मक्षयार्थः।अध्यायःपाठः।स्वाध्यायःसोकालेआगमोक्तकालोस्थितकालोकदोवा।स्वयंस्वातंत्र्येणकृतःकारितोवाअन्यद्वारेणकारितःकीर्तोवाअन्येनक्रियमाणेवासममुमणिहोवास्वयंसमनुमनः।कालेवा।आगमविहितकालेयरिहाविद्योपरिहापितोनानुष्ठितः।अच्छाकारिदं।महमाक्रंतोअपरिभाव्यशक्तिमुच्चरणंमिसामोत्तेवं।मिथ्या।अविद्यमानेनमीलितंमिश्रितंपरछेहादिसंबंधरहितेइत्यर्थः।आमेलिदं।अन्यावयवमन्यावयवेनसंयोज्यपदनंवामेलिदंविपर्यासितोऽच्चध्निसहितस्यनीचध्निनासहितस्यवाऽच्चध्निनापदनमित्यर्थः।अणहारिणं।अन्यथा

कथितं।अणहायडिछिदं।अन्यथापरिहीनं।अन्यथाकृतमित्यर्थः।वावासएसुपरिहीणदाणकम्मक्खयत्थंमोक्खछिनिरवसेंकियतेइत्यावस्यकानिषद्रमनोज्ञादित्वाद्दुःसमाहयोयवंदणपडिकमणंतहेवणादवं।पञ्चक्काविसग्गोकरणियावासयाक्खीत्यनिधानात्।निषेधपरिहीनतयायथाकालममुछामेनाहंयमहविधस्यज्ञानाचारस्ययरिहायनंपरित्यागःकृतोभवति।तहोषविशुद्ध्यर्थमाह।तस्सेत्यादितस्यज्ञानाचारस्यपरिहापनस्यसंबंधिनिःकृतेदुःकृतोमिथ्याविफलतामेनभवतुइंसमाचारोऽकृतविहोदर्शनाचोरोष्टप्रकारः।तत्रयथानिःसंकियजिनोक्ततत्वेरुचिमिछेस्यादन्यथावेतिसंकितं।शंकातस्मान्निःक्रांतोनिःशंकितः।एकंरिवयरहपरलोकेचा।नागद्याकांक्षिणंकांक्षितं।तस्मान्निःक्रांतोनिःकांक्षितः।णिव्विदिगिंछाविचिकित्सामुनीनामंगमलादौविचिकित्साभावस्तस्मान्निःक्रांतोनिर्विचिकित्सः।अमूढदिट्ठीयअमूढदृष्टिरनुपकारःसूढोहिदृविधोभवति।लोकमूढःसमयमूढोदेवमूढश्चेति।अज्ञानमपिमूढानांपरितापायसंपद्यतेसाअमूढासाहदृष्टिर्मनंयस्यासौअमूढदृष्टिः।उवगूहनंसम्यग्दृष्टिजीवानांकुतश्चिदुत्पन्नेपरमवैराग्यादनंतपदहनंक्षितिकरणेसम्यक्त्वनाशिन्यप्रशस्तेविनष्टेहेतुनयदृष्टांतेपुनःस्तैर्यकरणं

वछछवात्सल्यंसधर्मेणिस्नेहःप्रहावणाचाविशिष्टंतपःदानपूजास्नपनप्रभृतिजिनशासनस्योद्योतकरणं।इतिएवं।
निःशंकितत्वाद्यक्तप्रकारेणदर्शनाचारोष्टविधः।परिहाविदो।परिहापितःपरित्यक्तः।कयाइत्याह।सेंका इत्यादिजिनो
क्तंजीवादितत्वंइत्थंस्यादनवा।इतिसंकयादर्शनाचारःपरिहाविदोपरित्यक्तः।कंखापणएनमस्यनादेःधर्मादेर्माहा।
त्म्यान्ममेदंफलंसंपद्यतामितिमाविभोगाद्याकांक्षया।विदिगिंछाणविचिकित्सयासाहिद्विधाद्रव्यभावभेदात्।त
त्रमुनीनामंगमलादौविलिसाजावोद्रव्यविचिकित्सा।सीतोष्णादीनांकिमर्थंसहनमितिचिंतनंभावविचिकित्सा।अ
न्नदिट्ठिपसंसणाए।अन्येषांमिथ्यादृष्टीनादृष्ट्योमतानितिषांप्रशंसनयामनोवाक्यपरायसंउपसंथणाएणपरेषांमिथ्यादृष्टीनं
पाषंडिनांलिंगानितेषांप्रशंसनया।अणायदणसेवणाए।अनायतनानिषड्मिथ्यादर्शनादीनिश्रीणिश्चयश्चतद्भ
क्तःपुरुषाःतेषांसेवनयाद्वाराधनया।अघछछवाए।अवत्सल्यतयासधर्मिणिस्नेहाकारणेनाअब्भुट्ठाणादए
।अप्पभावनतयात्वपनादिभिर्जिनशासनाद्योतनेनेति।तस्यमिछामिदुक्कडं।तस्यदर्शनाचारपरिहायतस्यसंबंधि
निदुष्कृतंदुःछतोमिथ्याविफलतामेवमवतुतवाचारोइत्यादितपसोआचरणंतपआचारोद्वादसविधोद्वादस ४

प्रकारःतानेवद्वादशप्रकारान्।अभ्यंतरोइत्यादिनादर्शयति।अभिंतरोअंतरंगःपरेषामप्रत्यक्षत्वात्।छविहोषट्प्र
कारःवाहिरोबहिर्भवोबाह्यः।सकथमनप्रत्यक्षत्वात्छविहषट्प्रकारः।तत्रबाह्यंतावत्तत्रेत्यादिनाव्याचष्टेतत्रवा।
तत्रतयोर्द्वयोर्मध्येबाहिरोबाह्यतपाचारः।अणसणंअशनंभोजनंतस्यत्यागोभक्तस्यसमुपवासः।अवमोदरियं।अवमोद
र्यमूनत्वंतदपिद्विविधंपरिसंख्यानंपरिसंख्यानंएहयाभाविकपरिगणनंद्रव्यतःपरिकल्पितघृतादिरसपरित्यागः
सरीरपरिचाउत्सर्गतपःकायक्लेशाःविविक्तंशयनासणंवाविविक्तेस्त्रीपशुपांडवेवर्जितेप्रदेशेशयनासनंइति
एवमुक्तोषट्प्रकारोबाह्यस्तपआचारइति।अथाभ्यंतरःकइत्याहतेत्यादितत्रतयोर्द्वयोर्मध्येअभ्यंतरतपआचार
ःपायछित्तंआगमोक्तविधिनादोषनिर्हरणंपायश्चित्तमष्टविधं।आलोचनप्रतिक्रमणतदुभयविवेकव्युत्सर्गत
पश्छेदपरिहारोपस्थापनाभेदात्।विणउविनयोगुणाधिकेषुनीचैर्वृत्तिः।सचतुर्विधःज्ञानदर्शनचारित्रोपचारभेदात्
विजावच्चंवैयावृत्त्यंगुणवत्सुदुःखोत्पतौनिषेधेनविधिनाकार्यमेष्यादेयंतरेणवातदपनयनंश्रमविधौ।सज्झा
यःतपतिसैव्यज्ञानाराधनकुलसंयमाधुमनोऽविषयभेदात्।सश्चासौस्वाध्यायःपाठःस्वाध्यायः।सपंचविध ५

थः।वाचनाप्रछनानुप्रेक्षाम्नायधर्मोपदेशभेदात्।ज्ञाणंध्यानं।चित्तनिरोधलक्षणंतच्चतुर्विधं।आर्तरौद्रधर्मशुक्लभेदा
त्।तत्रधर्म्यशुक्लरूपंध्यानमिहग्रह्यते।नार्तरौद्ररूपंतस्यइष्टेतिहेतुत्वेनतपोरूपतानुपपत्तेः।विउस्सग्गोचेति।एकत्वेन
नैकत्वमेकत्वंतद्भावाभ्यंतरापरिग्रहत्यागइत्येवमुक्तप्रकारेण।बाह्यंपुनरेवाहंसमुदितं।बाह्यप्रकारेणनोकर्मतपश्चाभ्य
न्तरंकर्मनकर्तंनकृतं।नामुष्टितंमया।किंविशिष्टेनणिसर्गेनानिषण्णेनापरीषहादिभिः।धीरेणनकिंचुपडिकुंतं।परितकं
।तस्यमिच्छामिडुक्कडं।तस्यघोरस्यविधितपश्चाचारपरिहापनस्यसंवंधिनिडुक्कृतेमिथ्याविकलतामेभवतु।वीरियाच
रोइत्यादिवीर्याचारःपंचविधःपरिहापितः।वीर्यस्यशक्तेश्चाचारस्तद्यःचरणसामर्थ्यप्रकाशनं।सपंचप्रकारोभवति तद्यथा
वपंचप्रकारानहंसयन्ग्राहयेत्यादि।वीर्यस्यपराक्रमः।तस्माद्योवीर्यपराक्रमः।वरंखल्वसौवीर्यपराक्रम
मस्तेननतपःकर्तव्यं।तथाचोक्तमागमेणजंथोत्तमाणेमआगमोक्तमानानतिक्रमेण।।आगमेहिसिद्धयासंवंधायणा
दिविधिर्यैनैवमानेनकथितः।कालोनन्वर्थविधिश्चैषाचरूपतोनैवमवधिर्द्वादशादिवारंपंचनमस्कारस्यप्रकारे
णपतिपादितस्तथैवतद्रूपंतपःकर्तव्यं।तथाकेनकालेकेवाहारलक्षणेनवीर्येणसहजनिरुपमासमर्थेनापराक्रमेणप

DR BHAU DAJI MEMORIAL

रुक्तरूपेणआगमेपतिपादितःक्रमोनुपरित्याटीमत्सगुणमनुष्ठितोज्ञस्यगुणाश्रुतिव्याप्तिःउक्तपंचप्रकारंवीर्याच
रंप्रकटयन्नाहतपः।क्रियतेतद्वीर्याचारःपंचप्रकारोनुष्ठितोभवति।यदाकुतोकर्मणःकर्तेनप्रकारेणतयोऽनुष्ठा
नेनकृतं।किंविशिष्टेननिषण्णेनपरीषहादिभिःधीरितेना।किंनुपडिकुंतंनाथ्नतेनतपः कर्मप्रतिकांतंत्यक्तंनवानिग्रा
हियं।तपःकरणेसदाधिवीर्यनिगूहीतमप्रकटितमितिपंचविधेपिवीर्याचारःपरिहापितोभवति।अतस्तस्यमिच्छामिडु
क्कडंतस्यतत्परिहापनस्यसंवंधिनिडुःकृतेमिथ्याविकलतामेभवतु।।७।।चरित्तायारोइत्यादितिरसविहेत्रयोदशप्रका
रेणयश्चारित्राचारः।समयपरिहापितोननुष्ठितः।कथमस्यत्रयोदशप्रकारतेत्याहपंचेत्यादिपंचमहाव्रतानिपंचसमि
तयः।तिस्रोगुप्तयश्चेतिएतत्त्रयोदशविधंचारित्रमित्युच्यते।तत्रयंचमहाव्रतानितानीत्याविष्कासुत्रेणत्रा
ह।तत्रतत्रेषुपंचमहाव्रतेषुमध्येपढमंमहव्वदं।प्रथममहाव्रतंपाणाइवायाओवेरमणं।प्राणानांद्वप्रकाराणांपंच
विद्वींद्रियप्राणमनोवाकायेनयन्निरवद्यप्राणा।आणुप्पाणप्राणाआउगप्राणेणकुंतिरूपप्राणाइत्येतत्स्वकृत
सन्हिनांशांतिपानोवियोगकरणंहिंसनंतस्माद्वेरमणंविरमणंवाद्वत्तिः।विरमणमेववेरमणंप्रज्ञादित्वात्स्वार्थि

को॒ऽणुव्रतमहाव्रतमुच्यते॥तत्रयेषांजीवानांतेदशप्रकाराःप्राणाभवंतिनेएकेंद्रियादिनेतेतंदशप्रकारःभवंति॥तत्रैकेंद्रियजीवप्रकारंनावत्स्वरूपयन्नाहपृथिवीकाइयाइत्यादिद्रव्यभावरूपैर्दशभिःप्राणैर्जीवंतिजीविष्यंतिजीवितवंतोजीवाजीवतेएकेंद्रियाःपृथिव्यादिकायिकाभवंति॥पृथ्वीकायोयेषांसंतिपृथ्वीकायिकाःपृथ्वीकायत्वेनगृहीतवंतःतिअसंख्याताःसंख्यातरूपाःअसंख्याताःसंख्यातमानावच्छिन्नाः॥एवमकायिकाजीवाअसंख्याताःसंख्याताः॥तेजस्कायिकजीवाअसंख्याताःसंख्याताः॥वायुकायिकाजीवाःअसंख्याताःसंख्याताःवनस्पतिकायिकाजीवाःअनंताअनंताः॥तेहरितांकुरादयोभवंतिहरितादिनेदाभिन्नास्तेभवंतीत्यर्थः॥तेचछिन्नाभिन्नशरीराविदारितशरीराः॥तेषांचेतनावतांतेषांपृथ्वीकायिकादिजीवानांयोद्रव्यभावोप्राणवियोजनंमारणंपरिणामांतरकरणंतापकरणंविराधनंपीडनमनेकप्रकारंकरणंहननंघातोदेहतःसाक्षात्तेनवाप्राणिनांप्राणवियोगकरणंउपघातःसएवंसंक्लेशकृतःकायादेर्वाअन्येनकृत्वाकारितःकीरंतोवाक्रियमाणोवाचक्रियमन्येरुपघातोमयासमणुमनिच्छेमनुमतःमनसावचःकायैस्तुमतिकृतात्तत्समित्याभिमुख्यंडःतस्यपृथ्वीकायाद्येकेंद्रियजीवोपघातस्यसंबंधि

तिडक्तेमिथ्याविफलतांप्रेमवतुल्याइत्यनीदंद्वींद्रियजीवप्रकारंप्ररूप्यतदुपघातान्याहत्तिप्ररूपयन्नाहबेंदिएत्यादिद्वेस्पर्शनरसनेइंद्रियेयेषांतेद्वींद्रियाजीवाःअसंख्याताःसंख्याताःकिंप्रकारास्तेइतिनित्यकारानप्ररूपयन्नाहकुक्षिकिमीत्यादिकुक्षौउक्तंमयःसंविपाकाउपलक्षणंचैतद्गृणदिकृमीणांसंबंधिसुखुनयःकुक्षकापिपीलिकाःवालायेकाएकेंद्रियवक्रीजंतिवराउयसरटकाकर्कटकाःअत्रामहांतकर्कटकादिग्रहणंवालकाशरीरसमुद्भवाःनसमानजीवाविशेषाःगंडवालयाजुवसिप्पिसंखनघुसंखसिप्पिमुक्खिपुलकिल्लकाआद्याआदिग्रहणेनएवमादिकाअन्येपिग्राह्याःतिसिंतेषांकुक्षिकृमिप्रभृतीनांउपद्रावणमित्यादिव्याख्यातार्थेअधुनाचेंद्रियादिजीवप्रकारंपतियातदुपघातंत्यक्त्वाहत्तिप्रतियादयन्नाहतीइंदियाइत्यादिचत्वारिस्पर्शनरसनघ्राणलक्षणानिइंद्रियाणियेषांतेत्रींद्रियाजीवाअसंख्यातासंख्याताःकिंप्रकारास्तेइत्याहकुंथुइत्यादिकुंथुपुत्तहोमंकुणःपिपीलिकाकीटिकामकुणायकाएतेहिकायस्थितिकायेगेभिकाइंद्रगोपकाअन्नमिक्षाएवाचादिसशब्देनएवंप्रकाराअन्येपिग्राह्याःतेसिमित्यादिव्याख्यातार्थः॥इदानींचतुरिंद्रियजीवप्रकारंप्रदर्शयतदुपघातंव्याहत्तिप्रदर्शयन्नाहचउरिंद्रियाइत्यादिचत्वारिस्पर्शनरसनघ्राणचक्षुर्लक्षणा

णानि इंद्रियाणि येषां ते चतुरिंद्रियाः द्वीन्द्रियाश्च असंख्याताः संख्याताः किंप्रकारास्ते इत्याह द्वेत्यादि द्वेसेत्यादि द्वेसा मक्षिका पतंगाश्च सुप्रसिद्धकीटाश्च नोमयकीटरक्तकीटादयः चतुरिंद्रियविशेषा एते नक्षयरि मक्षमक्षिकाः भ्रमराः णोमक्षिकाश्च सुप्रसिद्धा एव आदिशब्देन एवंप्रकारा अन्येपि ग्राह्याः तसिमित्यादि व्याख्यातार्थः अधुनापंचेंद्रियनीवप्रकारं प्ररूप्य तद्वधाद्विरतिं प्ररूपयन्नाह पंचेंद्रियाइत्यादि पंचस्पर्शनरसनघ्राणचक्षुः श्रोत्रलक्षणानि इंद्रियाणि येषां ते पंचेंद्रियानीवाः असंख्याताः संख्याताः किंप्रकारास्ते इत्याह अंडजाइत्यादि नखत्वक्सदृसमुपात्तकाठिन्यश्लक्ष्णसोणितपरिशुष्कपरिमंडलमंडं तत्र कर्मवशादुत्पत्त्यर्थमायुरागमनसमये वा अस्तिते अंडजायिकाः पोदाइत्यादि पोतोमायो रादिर्गर्भविशेषस्तत्रकर्मवशादुत्पत्त्यर्थमायुः समये षामस्तिते पोतायिकाः जराइत्यादि जालवत्त्वाणिपरिवरणं वितंससीणितेन जरायुकत्वकर्मवशादुत्पत्त्यर्थमायुः समये षामस्तिते जरायिकाः वक्ष्यमाणरसादिकृते विशेषतरादौ नियमोपदर्शनमिति निश्चयस्तस्यसंभिपात्यते रसाइत्यादि रसोघृतादिः मसमधुक्षीरप्रधानो विशेषो वा तत्रोत्पत्त्यर्थे कर्मवशादायुः समये षामस्तिते रसायिकाः समेहिमासंसंस्वेदः तत्रनवाः संस्वेदिमाइत्यादि

तिवक्ष्यवचननिर्देशादिमप्रत्ययोभवति संमुछिमासमंततः पुद्गलानां मूर्छनंसंघातीभवनंसमूर्छः तत्रभवासंमूर्छिमा उद्भेदिमाउद्भेदो भूकाष्ठपाषाणादिकंभित्वाकर्दमिस्मरणंसंयेषामस्तिते उद्भिदिमाभवाद्विमाउपपातात्प्रयते जायते औपपातिकास्त्रिषुपपादोदेवनारकाणां जन्मस्वर्गनरकेषु तत्रभवाउपपादिमानरूपपादिमादेवनारकास्तेषांचातपवर्त्तिषु प्रत्यात्मंहिंसासत्यमेतन्न किंतुयद्यपितेषांपरव्यपरोपणंनसंभवति तथापितेषांमुपरिकृतक्लिष्टकरणात्प्रमत्तयोगस्य सूचनपरिणामेसतिहिंसायाःप्रवृत्तेरेषामरउवनिरउवनीवोत्पत्तिरागद्वेषतीव्र

यहां कांक्षया रागेण प्रीत्यानुबंधेन हिंसाएहेतुना। अभ्यर्थणा मोहेण अज्ञानेन हिताहित विवेकविकलतया सेएण च॥ हास्येन वक्रेण मएण राजन्यादिना पदोसेण द्वेषेण॥ अतीवाभ्यर्थनमात्मवुरोत्पोकटरोषेण पमादेण प्रमादो अयत्न परलंविकथादिर्वोतेन पिम्मेणा वा स्नेहेन पिवासेण विश्वासिगृह्या लज्जेण लज्जया गारवेण गुरुत्वेन महाव्रता दि विसेसेन नास्रवो भवति भावार्थो नास्ति इत्यादि सुगमं तदेवमहद्भेदेत्यादि तृतीयं महाव्रतं॥ अदिन्नादाणवेरमणं॥ अदत्तं तस्वामिना॥ अन्येनवा केनचिन्नात्मादानं ग्रहणं तन्नादिन्नादाणं कर्त्तव्यं स्वतकरणत्वान्नस्यात स्यतीचारा कक्कडभवंतीत्याह सिएत्यादि सिएतस्यतद्दिन्नकरणतृतीयमहाव्रतस्यादत्तादानलक्षणो अतीचारः। थमे वा नगरेवा खेडेवा कब्बडेवा मंडलेवा पट्टणेवा गामादीनां चलक्षणं। यामो इत्याह ततः सातूगरमुरुचतुर्थेप्रहरेऽज्ञा मिसालंबेउंनद्यधिष्ठेयं परिवृत्तमानितः कर्त्तव्यं एवंरूपेण यामेघुक्कंभरंबंदसितदशघनो। एः वायत्तनेरन्नयोनिर्देशः वंसिंधुवेलावलयवलयितंवा हत्तंवाछिन्नहोणमुहेहेणसुरवेरेतास्वमित्यर्थः। घोसेगोकुले। आसमेआश्रमितापसपल्लीसहाए सत्थायं मंघाहडतिपाठेसंवाहनमडिमारुहोनमिवेसोराजधान्यांगोष्ठीपदेशेवाजनसमू ८

हस्रयत्नेते एतेषुस्थानेषुगोघाकरंवावियडिवा विकडितमणिंघाएवमाश्यांएवमादिकमन्यमौल्यंमहामोल्यंवा व स्तुअदत्तंगेहिएयंग्रहीतंसयंणाविया अन्यग्रहेनमाहितं गिहिएंतंवा अन्येनग्रहमाणंवास्माणुमणियंसमनुमंतंस्येत्यादि सुगमं॥ छा॥ चउत्थेमहव्वएत्यादि तृतीयं महाव्रतेमैथुनाविरमणं कर्त्तव्यं। मिथुनंयुगलंतस्यभावः कर्मवामैथुनं मैथुनेन वेदमतिपसंगः सर्वस्ययुगलकर्मणोभावस्यवामैथुनस्यवामैथुनस्वपसंगतस्तुक्तंयतः स्त्रीपुरुषयोश्चारित्रमोहोदयेसतिमिथुनस्यभावः कर्मवामैथुनमित्युच्यते। कामोऽभिलाषस्तत्पूर्वको भिलाषइत्यर्थः। अतोनातिप्रसंगः तत्रमैथुनाद्यावद्यलक्षणस्यचतुर्थमहाव्रतस्यसेवनादिनातीचारमाहासेवतस्यमहाव्रतसंबंधीकिंरूपोतीचारः। नवविहंबंभचरियंनवप्रकारं ब्रह्मचर्यं तत्रदिव्यकर्त्तव्यमित्यादिरूपकर्त्तव्यतेनमथातन्मरहितं। अणुणेण अणुनेवा संहतमनोवाक्कायेनेत्यर्थः। पुनरपिकिंविशिष्टेन। अणुतिएणा। अणुतेंद्रियेण अणुनान्यरहितान्पनियंत्रितानींद्रियाण्येनेतेनकस्मि न्नप्यणुनेनतत्ररहितं देवीप्रभृतिषुमनोज्ञामनोज्ञरूपादौचक्षुरिंद्रियादिपरिणामेसति। तथाहिदेविएसुवा देवी। पुवामइः सर्वत्रपरस्परमुच्चारणमाणुसिएसुवा मानुषीषु। तिरिएसुवा तिरिश्ची षु। अचेयणेसुवा अचेतनेषुकट

ष्टादिस्त्रीप्रतिमासुतासुविषयेमणुण्णमणोसुरूवेसुमनोज्ञामनोज्ञेषुरूपेषुमणुण्णामणुण्णेसुसद्देसुमनोज्ञामनोज्ञे।
षुशब्देषुमनोज्ञामनोज्ञेषुगंधेषुमनोज्ञामनोज्ञेषुरसेषुमनोज्ञामनोज्ञेषुस्पर्शेषुएतेषुस्त्रीरूपादिषुविषयेषुचरिवे
दियपरिणामेषुतद्रूपदर्शनाभिलाषश्चक्षुरिंद्रियपरिणामस्तस्मिन्सोदिंद्रियपरिणामेतद्वृश्यश्रवणाभिलाषः॥
श्रोत्रेंद्रियपरिणामस्तस्मिन्।एवंघ्राणेंद्रियपरिणामे।स्त्रीगंधघ्राणाभिलाषोघ्राणेंद्रियपरिणामस्तस्मिन्।जिह्वें
द्रियपरिणामेस्त्रीवदनरसास्वादनाभिलाषेजिह्वेंद्रियपरिणामस्तस्मिन्।स्पार्शेंद्रियपरिणामेस्त्रीस्पर्शनाभिलाष
स्पर्शनेंद्रियपरिणामस्तस्मिन्।स्पर्शश्चेनचाक्षुषत्वेनेंद्रियेणगृह्यते।नपुनस्तद्विषयःस्पृश्यतेनेतिस्पर्शइतिकरणेघ
त्रोनिधानात्।एवंपंचेंद्रियपरिणामोत्रात्मनोनवविधंब्रह्मचर्यरक्षणमावंपंचेंद्रियाद्यसमस्तरूपादि
गोचरेणोंद्रियपरिणामेनत्यजेत्यत्राहनोइंद्रियपरिणामोश्वर्शेंद्रियंनोइंद्रियंतच्चैवविषयोनादींद्रियाणिप्र
तिनियतस्वज्ञानादिविषयाणिमनस्तस्यानियतार्थगोचरचारित्वाद्विषयप्रतिनियमाभावात्।तत्रश्रोत्रेणसा
र्द्धविशेषणविशिष्टेनमयाचक्षुरादिंद्रियपरिणामेमनोंद्रियपरिणामेवमतिक्रमेस्वयंनवविधंब्रह्मचर्यंनरक्षितंवा ९७

चनमनसाप्रतिमिश्रत्वेसेवाकृतानस्कारितानानुमतिरूपाविद्यांत्रत्याख्यानेनज्ञानकारितानानुमतिरूपांतंत्रत्येनरक्षमाणसमनुम
तिरूपांस्वयंसमनुमतंतत्सनुमतिःकृतावातत्सेवाहितस्यनवविधब्रह्मचर्यरक्षणस्यसंवेधनिरुक्तेमेमिथ्या॥
विफलतानभवतु॥छ॥अहावरेत्यादित्रयश्चतुःपकारप्रतिपादितमहाव्रतेषुत्रयेत्रयस्मिन्पंचमेमहाव्रते।
परिग्रहाद्विरमणंकर्त्तव्यंसपरिग्रहोद्विप्रकारोभवतीत्याह।सोइत्यादियतःपरिग्रहाद्विरमणंकर्त्तव्यंसोपिपरिग्र
हःइविहोद्विप्रकारः।अभ्यंतरोबाह्यश्चेति।कथतत्रतयोर्द्वयोःपरिग्रहयोर्भेदोअभ्यंतरःपरिग्रहोज्ञानावरणादि
अष्टकर्मोदीत्याहाणावरणीयमित्यादिसुगमं।अहविहोसत्तपकारःउत्तरोत्तरभेदापेक्षया
यानुतस्यानेकपकारत्वात्तस्यापिसंग्रहनयाश्रयणेमिथ्यात्वादयोअभ्यंतरपरिग्रहत्वेनप्रसिद्धाभिन्नत्वेयरायाद्व
सारियायछद्दोसाचत्तारित्तहकसाया।चउद्दसाब्भंतरागंथाइत्यनिधानात्।ततोज्ञानावरणादीनांअभ्यंतरप
रिग्रहत्वनिरुपणेतेषामसंग्रहःस्यान्नदयुक्तंतेषांनावकर्मरूपतयाज्ञानावरणादिग्रहणेनैवग्रहणात्।एवमभ्यंत
रपरिग्रहंप्रतिपाद्येदानींबाह्यंतत्प्रतिपादयन्नाह।तत्थेत्यादि।तत्रतयोर्द्वयोःपरिग्रहयोर्भेदेवाहिरोबहिर्भवोवा

ह्यपरिग्रहः।उपयरणउपकरणंहिद्विधं।ज्ञानोपकरणंसंयमोपकरणंच।तत्रज्ञानोपकरणंपुस्तकादिसंयमोपकरणंपिच्छिकादिनंजं।औषधभेषजाहिज्यमाजनंफलेहाफलकंपादविहीनंसयनादिकाष्ठंपीठंपीवमुपवेसनादिविष्टंरकंमंडलुप्रसिद्धा।संथारासंस्तराकाष्ठतृणादयः।सेजाउसेज्जासद्यावसधिउपसद्यापट्टसालोदेवकुलादिअत्तभत्तकमोदनादिपाउंछणधनकादिआइत्तेणइत्यादिभेदेनानेकविधः परिग्रहः।एदेणाएतेनोक्तप्रकारेणपरिग्रहेण।अहविहेकम्मरयंअष्टविधानिकर्मोपचयः स्वात्मस्वरूपमलिनताहेतुत्वान्नत्यक्तंतिपरिग्रहादिवंधेनसयंवद्धंबंधादियं।अन्यद्वारेणबंधितंबंधिज्जंतंपिअन्येनसयमयुक्तेनबध्यमानंसयंसमनुमंतातस्यबाह्याभ्यंतरपरिग्रहस्यसंबंधिनिउक्तंतेमिथ्यानवत्तु॥छ॥अहावरेछठेइत्यादिउक्तप्रकारात्पंचमहाव्रतान्यनुष्ठितानयथापाणातिपातादिभ्यो विरमणंक्रियते।अथतस्याअपरस्मिन्मृषाष्टव्यणुव्रतेरात्रिभोजनादिरमणंकर्तव्यंकथंपुनरस्याणुव्रतत्वमितिचेन्नप्राणातिपातादिवत्तत्रसाकल्येनविरतेरभावात्।अत्रहिव्रतेरात्रावेवभोजननिवृत्तिःनेपुनर्दिवसेतत्रयथाकालेभोजनमेवनिर्मलंभवतीत्याह।यस्सणमित्यादि।अस्सनंमक्कमुज्जादिपानंउप्पन्नक्कंनत्तादिवाद्यंखाद्योमोदकादिस्वाद्यंहयुत्पादिकंचंजनादिचसद्दउक्तसमुच्चयेइतिसएवमर्थेणवमुक्तप्रकारेणचतुर्विधः।आहारोनवतिभोइत्यादिनारात्रिभोजनविरतिव्रतस्यातीचारमाहासउक्तप्रकारश्चतुर्विधः आहारःनिस्तोवाकटुकोवाकषायोवाअम्लोवामधुरोवालवणोवाएतद्विसेसणविसिट्ठः।इचिंतिनंइष्टोअणोप्पःचिंतितःमनसादिन्नंकल्पःउद्भासितःकुर्वीकृतोभ्योग्योयाहारःखाद्यतामितिप्रतिपादितःपुण्यनिमित्तःपरिणामितःयोग्यस्यापात्रस्यदत्तःएतेषुकायेनस्वीकारोग्रहणंपडिच्छितिःअस्संजातेतिनारकादिभ्यइतिइत्यःअत्थिमिणिन्नुःखमिनंदुःखमेवोयस्यसंजातःसन्नेसुंनुक्कइत्यर्थेःइत्तीणभुक्कइत्यादिसुगमं॥छ॥पंचसमिदीइत्यादिव्रतानांरक्षणार्थेसम्यगयनादियत्नापरायुक्तयःसमितयःपंचभवंतिकिंनामानस्तानित्याह।इरियासमिदीइत्यादिर्ईर्यासमितिःभाषासमितिःएषणासमितिःआदाननिक्षेपणसमितिःउच्चारप्रस्रवणखेलसिंघाणकजल्लपरिष्ठापनासमितिरितिनथेत्यादिनासांस्वरूपंग्रंथकारःस्वयमेवव्याचष्टेतथानासूक्तपंचसमितिषुमध्येइरियासमितिर्ईर्यासमितिःइरियागी

MEMORIAL

योगमनोवत्रसमितिः प्राणिपीडापरिहारेणप्रवृत्तिस्तस्यां वर्त्तमानेनमुनिना पूर्वोत्तरदक्षिणपश्चिमालक्षणासुच
तसृषुदिक्षुतदंतरालरूपासुचतसृषुविदिक्षु विहरमाणेणगंतव्यं कथंभूतेनमुनागंतव्यदिक्षिणाचतुर्हस्तप्रमा
णंयुगंतदंतर्गतदृष्टिनामुनिनाऽवष्टब्धानवंतिकेंद्रियाद्योजीवाः प्राणिपीडापरिहारेणतत्रविहर्त्तव्यमित्यर्थः
तत्रप्रमादयोगेनऽवऽवचस्थितांगत्रतिरमसाद्दृष्टसुखस्पृष्टसतोगमनंऽवऽवचयीतयापाणभूदजीवसत्ता
णंतत्रविकलेंद्रियाप्राणाः।वनस्पतिकायिकाःभूताः पंचेंद्रियाजीवाःपृथिव्यप्तेजोवायुकायिकासत्वातऽक्तंहि
त्रिचतुरिंद्रियाःप्राणाभूतास्तेतरकास्मृताःजीवाःपंचेंद्रियाऽन्याःशेषाःसत्वाएकेंद्रियाः इतितेषामुद्यादौकरो
वाऽत्यादिसुगमंयावासमितीत्यादियावद्यासमितिर्दंसविधाद्यतिमत्वासंबंधःकर्त्तव्यःतानेवदंसमकारान्दर्शयन्
द्योत्यादिनादर्शयतिःकक्कसासंतापजननीमूर्षत्वंवलीवर्दत्वंनकिंचिज्ञानासीत्यादिकंशाक्कुश्याकटुकाऽवेग
जननीकुजातिस्त्वंनिर्दैवमसिमितिःशाकटस्यापत्यंसामर्मवालवीत्वमनेकदोसऽद्योज्झसीतिःत्रनिष्ठुरा निष्ठुरत्वंमा
रयस्वामीविसिरस्तेकर्त्तयिष्यामीतिःधारकोपिणीपरेभ्योद्योत्यादिकाकिंतेतपःपहसनसीस्तोनिर्लज्जत्वमिति।

यामकुंक्षिसाःमध्यकृसाऽदृश्यीनिष्ठुरावाचायेनहडानांमध्यमपिकृसतिःद्यःअश्लाघिणी।अतिमानिनीआत्मा
नोमहत्त्वख्यापनपराःअन्येषांनिंदापराघाःअणयंकराःअनयंकरासीलानांखंडनकरीअन्योन्यसंगतानांवि
द्वेषकारिणीःछेद्यंकराछेदंकरीदीर्घसीलगुणानांनिर्मूलविनासकरीअथवासद्भूतदोषोद्भावयतिःमृषा
णवदंकरीचेद्रियाणिंप्राणवियोगकरी।एवंसऽउक्तसमुच्चयेइतिसएवमर्थेत्वंप्रकारादसविधाजाषा
धिक्तेत्यादिसुगमंःएसणासमितीएषणासमितिरुक्तमाक्षिप्योद्यपरिहरेणयोगनिग्रहचतुर्विधाहाराग्रहणंपक्वतद्वि
परीतोशुद्धआहारःसमुनिभिःनिगृहीतव्यःकथंपुनराहारस्याशुद्धतेत्याहाधाकम्मेणवात्यादिआधःक
र्मनीचस्थंषड्जीवनिकायविराधिनांकृत्वापाकादिक्रियांषड्जकम्मेणवाभुक्तागतेमुनौपुनःपाकप्राणरंनःप
श्चात्कर्मापुराकम्मेणवापुरापश्चंसंजनेनेमौपाकादिसंजनःपुराकर्मादिदिक्षुएणवामुनीनुद्दिश्यसंकल्प
यत्याकादिकृतंतंनदेवतापाषंडादिकंवाउद्दिश्ययत्कृतंतेनाणिदिक्ष्यतेणवानिर्दिष्टकृतेननिर्दिष्टंहितक्रीता
कृतंकृतमिदमितिकथंवाक्रीयतेणवाक्रीतकृतेनैवक्रितकृतंद्विविधंद्रव्यक्रीतकृतंभावक्रीतकृ

तंवाऽव्यक्रीतकृतम्माणिहिविधंचेतनऽव्यक्रीतकृतमचेतनऽव्यक्रीतकृतंवातत्रचेतनऽव्यंविक्रिय यदा॥
हारादानंतच्चेतनऽव्यक्रीतकृतंअचेतनऽव्यक्रीतकृतंतुस्विंतेमुनोगृहांतरान्मूलेनानीयंहारदानं भाव॥ ॥
क्रीतकृतंतुमौतंत्रोद्युपाऽनेनया आहारदानमितिएतैःप्रकोरेर्योभिक्षागृहीतासाकीदृशीत्याहासाऽस्याऽत्यादि
सदनेऽतिस्वादिकास्वस्वादारसाऽस्यारसाधिकायतएवरसाधिकाअतएवस्वादिकासंगला॥अत्यासक्त्याग
हीतासध्यमियादात्मप्रतीतांनिंदांकुर्वतागृहीताऽकृंचतंहोदिसयंगालंजंआहारेहिमुच्छिदोसंतो तंपुणेह
दिसधूमंजंआहारेणिंदंतोकस्मादसौतेणंनिंदांकुर्वन्निक्कंगृहातीत्याह॥अइंगिईए यस्मादसौआहारेअ॥
तिगृद्धिमानतोअतिगृध्याआहारस्योपरिअत्यर्थंकृत्वा अतिगृद्धिपूर्वकंविसिट्ठाहारंअपासौतेणंनिंदांकु॥
र्वन्आहारंगृह्णातीत्यर्थः॥अतएवचकारणात्आहारकम्मेएणवाऽत्यादिपकोरेणअरीवऽग्निरिवाऽहमित्या
दिपदंपंचस्थावरात्रसकृतानांजीवनिकायानांजीवानांनिकायाःसंघनाःजीवनिकायास्तेषांविसाहणंवि
णघनांपीडांकारणंकृत्वाअपरिभुज्याआयोग्याअपरिभुज्याऽनियावेपिअप्रतिग्रह्याअयोग्यैवेत्यर्थः किंरू॥ १२

सामिहाअग्रपानरूपानऽन्नपानंआहरीऽतंभुक्तंआहारोविद्यतेआहारीकारितंअन्यद्वारेणभोजि
तंआहारिजंतंपिस्वयमनेनाहारीक्रियमाणमपीसमणुमन्निमंऽत्यादिसुगमंआदावणिग्गंथेणंसमिदी॥
त्यादिग्रादानंग्रहणंनिक्षेपणंस्थापनंतत्समितिःसंयमाविशेषेणसम्यक्प्रवृत्तिःएषांवर्त्तमानेनमयाचका॥
लमित्यादिदंडकंपंचस्थावरात्रसकृतानांजीवनिकायानांजीवानांनिकायाःसंघनाःजीवनिकायास्तेषांविसाहणंवि
णघनांपीडांकारणंकृत्वाअपरिभुज्याआयोग्याअपरिभुज्याऽनियावेपिअप्रतिग्रह्याअयोग्यैवेत्यर्थः किंरू॥
पंडिलेहिउणंप्रतिलेख्यगिएंतेणवंतेणगृहंतासंथारयंताचमाणेत्यादिदंडकानार्थःउच्चारपस्सवणे॥
त्यादिउच्चारःपुरीषःपस्रवणंमूत्रंखेलोनिष्ठीवनंसिंहानकंनासिकानिर्गतश्लेष्मादियउवि कुणिएतेषांपरि
ष्ठापनिकयांसोचनेसमितिःप्राणिपीडापरिहारेयत्नपरतातत्रप्रवर्त्तमानेनमयासंयतेनसीएणकालत्तीविधा॥
लेगसंझायंग्रस्वाध्यायंविगयोवरोग्रवघंडिलेखंडिलंग्रसंसत्तमाउत्तोभूमिप्रदेशःग्रपयतंखंडिलंत्र
सिंगपखंडिलंतासिन्नाघसंकुतेनिसीयामासुकेनूप्रदेशेइत्यर्थः॥पलक्खणंचेतनेनसंकुतेणाफासुकप्रदेशाइ
इत्यंग्रफासुकइतिसर्वेसंबंधनीयंग्रथोवयासोग्रावकासोइत्यादिभिः॥ग्रपडाहितेग्रफासुकेप्रदेशे

इहमित्युपलक्षणंतेनानंतरत्वाद्विवक्षितप्रदेशोऽप्यत्रगृह्यतइतिज्ञेयं।समणिद्धेसमस्निग्धेसार्द्रभूमिप्रदेशेसचीयोवी।
नेर्द्रक्लेसहरितकायिकयुक्तेप्रदेशेएवंविधेअप्रासुयएणे।अप्रासुकेनेत्यर्थः।अफासुयेणेत्यत्रअसवःप्राणास्तद्यो।
गात्पणिनोप्यासवःप्रगताःअसवःप्राणेभ्योयस्मादितिप्रासुकंनप्रासुकमयाप्रासुकंतद्यत्तेनसंचतत्रस्मिन्।एव
धावंतेणेत्यत्रचारप्रसवणादिकंप्रतिष्ठाप्यतापाणइतेत्यादिसुगमंनवरंतिविहेणंतिविधेनमनसावचसाकायेन
गनिग्रहोहिगुप्तिःसचयोगस्त्रिप्रकारः।कायवाग्मनःकर्मयोगइत्यभिधानात्तत्रोन्मार्गपरिणामनिरोधोमनसो
निग्रहःउन्मार्गप्रवृत्तस्यनियमनंवाचोनिग्रहःसत्करचरणादिव्यापारस्यनिरोधःकायनिग्रहःमाचगु
प्तिरिहप्रकारान्तरंनिषण्णगुत्तीमनोगुप्तिःवचनगुप्तिःकायगुत्तीचेतिकायगुप्तिश्चेतिनार्थेपरिणामनो।
गुप्तिवाचेष्टानार्थनागुप्तिसमुदायेमनोगुप्तिःकार्त्तरौद्रध्यानादिविषयेमनसोगोपनंरक्षणंतद्वान्।अहेइत्य
णेआर्त्तध्यानेचतुर्विधेआर्त्तममनोज्ञस्यसंप्रयोगेतद्विप्रयोगायस्मृतिसमन्वाहारावितीनंमनोज्ञस्यवेदनाया
निदानंचेत्यभिधानात्।रुद्देझाणेरौद्रेध्यानेहिंसानृतस्तेयविषयसंरक्षणेषुचतुर्विधेषुरौद्रइतिवचनात्रौद्रोयस्मात्।इ

हलोकार्थेसंज्ञाभवतस्तत्राहारादिसंज्ञानेहात्रपरलोकसाधनेपरलोकेजन्मांतरेतदर्थेसंज्ञासुखाद्यभिलाषस्तत्सं
ज्ञेहलोकसंज्ञेचतत्रणेव्याख्यानार्थमाहा।आहरेइत्यादिग्राहारसाधनेआहारार्थेसकलाभिलाषस्तत्सं
ज्ञयत्रणेभयार्थेत्रासार्थेसंज्ञासंस्कारस्तत्संज्ञेभेइत्रणेसाधनेमैथुनार्थेसंज्ञाभिलाषस्तत्संज्ञेपरिग्रहसाधनेपरि
ग्रहार्थेसंज्ञाभिलाषस्तत्संज्ञेएवमाख्यासुसंप्रकाशासुइहलोकसंज्ञापरलोकेसत्यासुविषयभूतासुयाःसाधुत्तीइत्य
दिसुगमं।छ।तथवचिगुत्तीत्यादिविकथाविषयेवचनस्यगोपनंरक्षणंवचनगुप्तिः।कयंकयंवि कथायां।अ
थकहाएवचनस्यरक्षणंकर्त्तव्यमितिकथाहइत्यादिस्त्रीकथायांतद्दर्शनश्रवणाभिनिवेशादिभावर्जनरूपा
यांकथायां।अथकहाएअर्थस्योपार्जनरक्षणनिधानरूपायाः।भक्तकहाएभक्तंभोजनंतत्रावर्णनरूपा
यांकथायां।रायकहाएराजराज्ञोवाकथानरूपा।चोरकहाएचौराणांकथायां।वेरकहाएवैरकथायांपर
संउक्कहाएपरेषांमिथ्यादृष्टिलिंगिनांपाखंडनिर्ग्रंथानांकथायां।एवमाख्यासुएवंप्रकारकथासुयावचिगु
त्तीइत्यादिसुगमं।छ।तथकायगुत्तीत्यादिचित्राभित्तिस्त्रीरूपादौसकलेएकमेसकलमिनवरंणविशेषनंरक्षणंका

यमुष्टिः। चेतनेहिस्त्रीरूपादोब्रह्मचारिस्वदेवकायस्योपनंसिद्धमचेतनेनुभिनकर्मसिंसज्जोपनकर्तव्यमित्याह
चित्तेत्यादि। चित्रकर्मेसुकाष्टकर्मसुपोतकर्मेसुस्त्रीरूपादिपुस्वकायगोपनंकर्तव्यंचित्रकर्मादयः पूर्वमेवव्याख्या
तार्थत्वाणवमाख्यासुत्रंवंपकारासुख्यादिप्रतिमासुकायगुप्तीत्यादिसुगमं एवसुस्त्रादिनवसंभवेरगुप्तीत्यादिसुनव
प्रकारासुब्रह्मचर्यगुप्तिषुकर्त्तव्यंपुनस्तानांनवप्रकारतेनिचेतनाध्यतेतिर्यग्मनुष्यदेवस्त्रीणांप्रत्येकंमनोवचःकायैरसे
वननवविधंब्रह्मचर्यं। अथवास्त्रीसामान्यस्यमनोवचःकायैरकृतकारितानुमतविशेषैरसेवनंनवविधंब्रह्मचर्यं॥
[illegible] तस्यघातस्यपुनर्योरक्षणानिपालनानिनवप्रकाराणिभवंतिरक्षितानवब्रह्मचर्यगुप्तयःनवअसातासासुवेद
नपुमहासुत्राहारभयमैथुनपरिग्रहलक्षणाःनवअसुएवासुवातुर्थ्यत्यैप्रकर्षवसाद्यंधकारणेषुमिथ्यात्वविरति
कषाययोगैप्रमादस्यपंचममतत्कारणसमक्षावान्नकृष्णेवसारःप्रत्यक्षतिनासोकनीयंतस्माविरतावंतस्मा
वात्। हिंसुअरहसंक्लेसपरिणामेषुहयोकर्तरौऽलक्षणसंक्लेशपरिणामयोः॥ मृषासुअप्रशस्तंक्लेसपरि
णामेसुविप्रमायमिथ्यानिदानरूपेषुअप्रसस्तेषुपापोपादानहेतुभूतेषुसंक्लेशपरिणामेषुमिथ्यात्वाणेवंसं॥ सि १४

णमिच्चरित्तेषुमिथ्याज्ञानदर्शनचारित्रेषु। अथवामिथ्यादिदर्शनज्ञानचारित्राणेवंसंक्लेशपरिणामसंक्लेशात्म
नानित्येवंतत्वाऊर्णावातुवसुनरकेषुचपृथुउरसीर्णाहेवमनुष्यतिर्यग्गचेतनश्छतोपसर्गलक्षणेषुपंचसुच
स्तिसुसामायिकछेदोपस्थापनपरिहारविसुद्धिसूक्ष्मसांपरायथाख्यातलक्षणेषुपुलकबकुशप्रतिसेवनाकषा
यकुशीलनिर्ग्रंथस्नातकेषुपंचसुसंयमेषुश्रुतसामायिकछेदोपस्थापनापरिहारविसुद्धिसूक्ष्मसांपरायथा
ख्यातलक्षणेषुपंचसुचारित्रेषुप्रत्येकस्यानंतरपरंपरभेदभिन्नेषुपंचसुज्ञानेषुमतिश्रुतावधिमनःपर्यायकेवल
लक्षणेषुपंचसुज्ञानेषुश्रुतमुपलक्षणंसर्वश्रुतानांश्रुतिर्मरणंधर्मेत्येवंलक्षणस्यधर्मस्यश्रवणंश्रुतिः। अथवा
सुसुष्ठुमनोवाक्कायैर्हेयंतत्तत्वेसयनामनेविनयेचयतेःसुष्ठिःसुष्ठुदत्तमुदाहृतमित्येवंलक्षणासुद्वादसासुसमस्तश्रुतमध्येषु
द्वादशप्रकारेषुश्रवणधर्मेषुश्रवणानांमुनीनांधर्मोःश्रवणधर्मोतेषुउक्तलक्षणाद्वादशांगेषुश्रुतेषुसत्यंसो वक्ष्यमाण
पल्यागंकिंचिन्यूनंसंचयंलक्षणेषुदशसुधर्मध्यानेषुद्वादशप्रकारेषुधर्मध्यानेषुअपायविचयोपायविचया
विपाकविचयविरागविचयलोकविचयभवविचयजीवविचयाज्ञाविचयसंस्थानविचयसंसारविचयलक्ष
णेषुविचयोहिपरीक्षान्मार्गान्मिथ्यादर्शनयोर्दूरमेवस्त्रंपेताज्ञातिचिंतनमपायविचयोमिथ्यादर्शनाचारित्रयो
जीवस्यकथमपायःस्यादितिवाचिंतनमपायविचयः॥ उपायविचयोदर्शनमोहोदयादिकारणवसाज्जीवाना

स्पर्शनादिभ्यः परस्परतोऽतिचिंतनंकर्मणांज्ञानावरणादीनांहेत्वेकालनुभावप्रत्ययफलानुभवनंप्रति
शणिधानंविपाकविचयः।संसारदेहविषयेदुःखहेतुत्वानित्यत्वचिंतनंविरागविचयऊर्ध्वाधोमध्यलोकविभागो
नानाद्यविधानादिलक्षणेनावालोकस्वरूपचिंतनंलोकविचयः।संनिज्ञीवाद्ययोगद्यभावाऽनादिनिधनामु
क्तेतररूपाऽत्यादिजीवस्वरूपचिंतनंजीवविचयः।सर्वज्ञागममप्रमाणीकृत्यात्यंतपरोक्षार्थावधारणमाज्ञा
विचयः।सर्वज्ञाज्ञानार्थेसम्यगसमर्थेनाविहेतुमामर्थ्याऽधोमध्योर्ध्वलोकस्यमेरावक्षमर्दंगाद्याकारचिंतनंसं
स्थानविचयः।स्वोपात्तकर्मविपाकवशादात्मनोभवांतरावाप्तिःसंसारस्तस्मिन्निक्षिप्तनंसंसारविचयः।इत्यादिसमुद्दे
शसूत्रनिरोधनंसंक्षेपः।सप्रकारोभवतीत्यंचविधंदिग्व्रतंश्रावकस्यावश्यपालनंसुखसाध्यंभवति।
समुद्दावसियसमणोऽतिवचनात्।बारसेसुसंजमेसुछठ्ठोअत्थकारोहिसंयमःप्राणिदेंद्रियसंयमभेदात्षड्विधः।पा
णिसंयमश्चेतिनेंद्रियसंयमःषड्विधःपंचनामिंद्रियाणांषष्ठस्यचमनसःसंयमनात्स्वविषयेप्रवृत्तानामेतेषां
नियंत्रणेनात्राणिसंयमश्चषड्विधःपंचनांस्थावराणांत्रसानांचाविरोधनात्।तावद्यावत्परीसहेसुछावश्यकेषुतिष्ठे

DR. BHAU DAJI MEMORIAL

त्साधुपरीषहेषुकर्मक्षयार्थेहियेपरीषहाःक्षुत्पिपासाशीतोष्णदंशमशकनाग्न्यारतिस्त्रीचर्यानि
षद्यासंक्रोशवधयाचनालाभरोगतृणस्पर्शमलसत्कारपुरस्कारप्रज्ञाज्ञानादर्शनलक्षणेषुद्वाविंशतिसंख्येषु
चरणेषुपंचविंशतिसंख्यासुव्रतानांहेयार्थेत्रायंतइतिभावनाःपंचविंशतिःतथाहिहिंसाविरतिव्रतस्थैर्यार्थं
वमयाग्मनोगुप्तीर्यादाननिक्षेपणसमित्यालोकितपानभोजनानिपंचभावनाःहिंसाव्रतविरतिव्रतस्थैर्यार्थं क्रो
धलोभभीरुत्वहास्यप्रत्याख्यानानुवीचीभाषणंचपंच स्तेयविरतिव्रतस्थैर्यार्थंशून्यागारविमोचितावासपरो
पराकरणैषणसाधर्म्मविसंवादाःपंचमब्रह्मचर्यविरतिव्रतस्थैर्यार्थंस्त्रीरागकथाश्रवणतन्मनोहरांगनि
रीक्षणपूर्वरतानुस्मरणवृष्येष्टरसस्वशरीरसंस्कारत्यागःपंचपरिग्रहविरतिव्रतस्थैर्यार्थंमनोज्ञामनोज्ञेंद्रियवि
षयरागद्वेषवर्जनानिपंचापणवीसाएकिरियासुपंचविंसतिसंख्यासुक्रियासुक्रियंतइतिक्रियाज्ञानदर्शनचा
रित्रहेतवोव्यापारःपंचविंशतिःसम्यक्त्वक्रियामिथ्यात्वक्रियासम्यग्मिथ्यात्वक्रियाप्रयोगसमादानक्रि
याईर्यापथक्रियाःसम्यक्त्वंपुनर्देवगुरुप्रवचनपूजादिलक्षणंसम्यक्त्ववर्द्धनीक्रियाःअन्यदेवता
स्तवनादिलक्षणामिथ्यात्वहेतुकर्म्मोपादानंमिथ्यात्वक्रियाःगमनागमनप्रवर्त्तनेनकायाद्विभिःप्रयोगक्रियासंयतस्य

मतः अविरतिरित्यादि मुख्यसमादानक्रियार्ज्यापथनिमित्तार्ज्यापथक्रियाः एतांपंचक्रियाः क्रोधवेशादहो
धिक्रिया प्रद्वेषमतो अभ्युद्यमः कायिकी क्रिया हिंसोपकरणदानादधिकरणीक्रियादुःखोत्पत्तिनंत्वात्पारि
तापिकीक्रिया आयुरिंद्रियबलप्राणानांवियोगकरणात्प्राणातिपातिकीक्रिया एताः पंचक्रियाः रागादिकृतत्वा
त्समादिनोरमणीयरूपालोकनाभिप्रायेणदर्शनक्रियाप्रमादवसात्पृष्टचेतनामुबंधःस्पर्शनक्रिया अपूर्वाधि
करणोत्पादनात्प्रत्ययिकीक्रिया स्त्रीपशुपंडसंपातिदेशेनमलोत्सर्गकरणसमंनानुपातक्रिया अप्रमृष्टादृ
ष्टभूमौकायादिनिक्षेपोयोगक्रिया एताः पंचक्रियायांपरेणनिर्वर्त्तोक्रियांस्वयंकरोमिमास्वहस्ता दानक्रियापा
पादानादिप्रवृत्तिविधेयानुज्ञानेनिसर्गक्रियाः परापरिनसावद्यादिप्रकाशनेविदारणक्रिया यथोक्तमाज्ञा
मार्गस्यकाधिषुचारित्रमोहोदयात्कर्तुमसक्तुवंतोऽन्यथाप्ररूपणादाज्ञा व्यापादिकाक्रिया सांव्यालस्यामांप
वचनोपदिष्टविधिकर्त्तव्यतानादरोऽनाकांक्षक्रिया एताः पंचक्रियाः छेदनभेदनविसर्जनादिक्रियापरत्वं
अन्येनचारंभेक्रियमाणेपहर्षःप्रारंभक्रिया परिग्रहाविनाशार्थेपरिग्राहिकीक्रिया ज्ञानदर्शनादिषुनिकृतिः

१६

पंचवामाया क्रिया अन्यमिथ्यादर्शनक्रियाः करणकारणाधिष्ठंप्रशंसादिभिः उदयतियथासाधुकरोमीतिसामि
थ्यादर्शनक्रिया संयमघातिकर्मोदयात्तनिवृत्तत्वात्याननक्रिया एताः पंचविंशतिसंख्याक्रियाः अष्टा
दशसीलसहस्सेसुचउरासीतिगुणसयसहस्सेसु अष्टादशशीलसहस्राणिचतुरशीतिगुणशतसहस्राणि इति
लक्षणप्रमाणमेवंप्रतिपादितस्वरूपासेसुमूलगुणेषुपंचमहाव्रतपंचसमितिपंचेंद्रियनिरोधादिलक्षणेषु चतु
र्विंशतिसंख्येषुउत्तरगुणेषुदशप्रभृतिमूलातापनाद्यनेकप्रकारेषुप्राक्प्रतिपादितस्वरूपेषुनवब्रह्मचर्यगुप्त्यादि
उत्तरगुणपर्यंतेषुयःकश्चिदतिक्रमादिरेषअस्मादनुष्ठानेजातस्तंप्रतिक्रमामीतिसंबंधःकिंलक्षणोअ
यमतिक्रमादिरितिचेदुच्यते अतिक्रमोमानमसुधिहानिर्व्यतिक्रमोविषयाभिलाषानाचारः
करणालसत्वंभंगोवानाचारइहग्रहणंवा अथवाअतिक्रमोकृतविधासंगीचिसंक्लेशाद्याभोगोनुप्र
ेक्षानाहारादिककालेआवश्यकादिक्रियाकरणमतिक्रमः वदिक्रमोविषयो अतिक्रमोयस्मिन्नसौव्यतिक्र
मोविषयग्रासादिनाआभोगोक्तक्रियाकालातहीनकालेक्रियाकारणं अंचारोआवश्यकादिक्रियाकार

णालसत्वेनाश्रणाचारःअनसमिति नित्याहित्रिनाचरणेखेदनेवाश्रानोगोकायोत्तेरुपावसत्यनामहत्वाभिनोषे
णत्रतिपक्रानुष्ठाकरणेश्रणनोगोत्तज्ञादिवसास्त्रोकानांश्रपकरत्थनुष्ठानांकरणेश्रयमतिक्रमादिदो
षोनवब्रह्मचर्यगुप्तादिगोचरःकमातज्ञाहाश्रष्टमियमित्यादिश्रष्टम्यांश्रष्टदिनावछिन्नेकालेनवमष्टमेकम
नुष्टानंतस्मिन्नपरिक्यम्मिाम्हेभवंपारिक्कंश्रनुष्टानंतस्मिन्नाचतुर्मासिपाम्मिचतुर्षुमासेषुभवंचानुर्मासि
कंश्रनुष्टानंतस्मिन्नासंवत्सरियम्मिसंवत्सरेनवंसांवत्सरिकमनुष्टानंनएतस्मिन्नष्टमिकाद्यनुष्टानेषडावश्यक
दिगोचरोतिक्रमादियोदोषोयानंप्रतिक्रमामिाउक्तालोचनलक्षणंनिराकरोमिमणपडिक्कंताश्रतिक्रमादिद
षणंमयाप्रतिक्रांतंनोसोधितंचवचनवतितदसमन्नमरणंसम्यक्कायुक्तसायरित्यक्तसम्यक्कसमरणंहोवमशं
नवतुममतस्यासमाहिमरणंधर्मेशुक्लंचध्यानंसमाधिसेनमरणंसमेभवतुपंडियमरणंाअक्तप्रत्याख्यानेंगिनीप
होपगमनमरणंनेदात्रिविधंवितमरणंममभवतुावीर्यमरणंबीर्येणयुक्तस्यक्रीवस्यमरणंममभवतुाइरकरक
अङ्गस्वामीचातुरगतिकानांकथनाकमरकत्रकर्मणांज्ञनावरणादीनांकथनंप्रलयोममभवतुावोहिलाहोवो १७

हिलाहोविधिसमत्रयस्यलाभोममभवतुसुगइगमणंसोभनाएंगतेोमोक्षगतेोगमनंममभवतुजिणगुणसंपाते।
जिनस्यप्रहीणासेषकर्मणोभावतोगुणाश्रमतज्ञानादयस्तेषांसंप्राप्तिर्ममभवतुायनोकेषिश्रपिप्रमत्तवचनेनि
शेषदुष्टिप्रदंयात्यातंप्रवरंप्रतिक्रमणसङ्ग्रथत्रयंधीमतांानेनप्रकटीकृतंनवहरंसहर्षेतोनिर्मलंसश्रीमानि
खिलोपकारनिरतोनीयात्सेवंडुर्बुधः।श्रालोचनाटीकासमाप्ताा।छा।जीवितमाहुर्जनिताःपुरुषःप्रदोषाःयस्मात्य
तिक्रमणतःप्रत्ययंपर्यालिनमालवर्ण्यमभवंतुनिर्वोधनार्थंावदेविचित्रंकर्मविवोधनार्थंा।श्रीगौतमः
स्वामीमुनींद्रःस्मरकोलेद्रःपरिणामेहिनिःप्रतिहिंसमुपार्जितस्यकर्मणेविशुद्ध्यर्थंप्रतिक्रमणंनहरणमुपायं
विदधानस्तदादौमंगलार्थमिष्टदेवताविशेषंनमस्करोतिश्रीमतेवर्द्धमानायनमोनमितविदितेयज्ञानांतर्तेभू
त्वातेलोकांलोकायदायनेाश्रनमोनमस्कारोमुकर्मेवर्द्धमानायांतिमतीर्थकरदेवायकथंभूतायश्रीमतेश्रीरंतरंग
वहिरंगलक्षणश्चवंतज्ञानदर्शनसमवसरणरिस्वरूपाविभूतिर्विद्यतेयस्यासौश्रीमान्तस्मैश्रीमतेपुनरपिकथं
भूतायनमितविदितेनमितानामितःप्रमाणंकारितोविदितेनसमस्तेकारितःसंगमदेवादयःशत्रवोयेनतस्मैः

यस्यनमावतोज्ञानेत्रिभुवनमीदृंभवतीत्याह्यज्ञानांतर्गतंमूलत्रैलोक्यंगोःपदायतेनास्यज्ञानेसकलविमलके
वलस्वरूपेऽंतर्गतंमूलाप्यतथाऽंतःप्रविष्टंत्रैलोक्यंगोःपदायतेगोःपदमिवात्मानमाचरतिशास्त्रेषुदेवतानम
स्कारानंतरंदेवसिकपाक्षिकचातुर्मासिकभेदेनत्रिःप्रकाराणांप्रतिक्रमणानांमध्येदैवसिकप्रतिक्रमणायासावत्ती
थिकादंडकमाहाभंतेइच्छामिभंतेइत्यादिभंतेतमगच्छमइच्छामिअभिलाषाकिंकर्तुआलोचेउंआलोचयितुंवि
शुद्धिंकर्तुंकृदेवसियम्मिदिसेभवोदैवसिकःतत्रभवइत्यस्मिन्नर्थेकालात्ववर्त्तिनित्रीयःकश्चित्ममादेव्र
तसमितिगुप्तादीनांयःसंज्ञानस्तस्मिन्ज्ञानेयतत्रव्रतानितावत्पंचेषुमध्येपरमंमहद्व्रतंसत्यमहाव्रतंवाण
दिवाहादोवेरमणंइंद्रियादिदसप्राकारप्राणनामतिपातोव्यपरोपणंविनाशनंतस्माद्वेरमणंव्यावृत्तिः
विरमणमेववैरमणंप्रकृतिलक्षणार्थिकोणुप्रत्ययोभविष्यतोहिभियमोव्रतंमहत्त्रसस्थावरजीववधाद्विरतेः।
महच्चिरनुष्ठितत्वान्मोक्षफलकारणत्वेसाधकत्वाच्चउत्कृष्टंव्रतंमहाव्रतंतत्रद्वितीयंमहाव्रतंसमावारादो वेरमणं
मसमावारादिरमणंनाघ्यतद्विर्यंतृतीयंमहाव्रतंअदत्तादाणादोवेरमणंकेनचिद्दत्तमवस्तुनश्चादानंग्रहणं।

तस्माद्विरमणंतथाचतुर्थेमहाव्रतंमैथुनकरणादोवेरमणंमिथुनस्यकर्ममैथुनंस्त्रीपुरुषयोःकामोऽकांक्षारागश्चे।
ष्टिंतस्माद्विरमणंतथापंचममहाव्रतंपरिग्रहादोवेरमणंपरिग्रहाद्धनादेरंतरात्रविरमणंतथाचउत्तरा।
णुत्तरदेशईर्यादोवेरमणंषष्ठमणुव्रतंतत्रिभोजनाद्विरमणंकथमस्याणुव्रतत्वमितिचेत्सूक्ष्महिंसादिवस्त्र
माकलनेनविरतेसंभवान्नाणुव्रतभावेवहिर्भोजनेनिःशेषनिर्मूलनादिवसेतेषुचव्रतेषुक्रियमाणेषुयःकश्चित्ममादैव
सोयानसमालोचयितुमिच्छामिइरियासमदीयाईर्याणामीर्यागमनमित्यर्थःईर्यायांगमनेसमितीर्जीववधापरिहा
रेणमार्गगमनमित्यर्थः।तस्यायःकश्चित्ममादैवसिकोदोषस्तमालोचयितुमिच्छामिभाषासमितीएहि
भिनिश्चितार्थपरिभाषणंभाषासमितीतस्यांसत्यसमितौअत्रायंदेवसिकमादिदोषपरिहरणेनगृहणमेष।
णासमितिस्तस्यांआहारनिक्षेपणासमितीएजीववधपरिहारेणसंयमोपकरणादिग्रहणविजनेमादाननिक्षेप
णासमितिस्तस्यांउच्चारःपस्रवणखेलसिंहाणकविगडपरिष्ठापनिकायासमितीउच्चारःपुरीषःपस्रवणंमूत्रंखेल
सिंहाणकंप्रतीतंजल्लोमलिनीकृतंसर्वमात्मादिगडःपरिष्ठापनंत्यागोविधिनिर्गतःसर्वमात्मादिगडपरिष्ठापनिकायासमितिस्तस्याः

तिष्ठापनिकायामित्युपलक्षणमेतत्क्रुंडिका छपकरणप्रतिष्ठापनिकाया।एतस्यां चयःकश्चित्यमादो देवसिको दो
षो जातस्तमालोचयितुमिच्छामि।तथा मणवयुत्तीए मनोगुप्तौ।सम्यग्योगनिग्रहोगुप्तिःरत्नत्रयस्यगोपनंरक्षणंगुप्तिरित्य
र्थं वागोचयतिःरक्षतिपालयतीतिगुप्तिःप्रशस्तामनोवाक्कायाः।वचिएगुत्तीए वचनगुप्तौ कायगुत्तीए कायगुप्तौ।
एतस्यांक्रियमाणायांयदिवाएतेषुव्रतादिषुक्रियमाणेषुयःकश्चिदोषोदैवसिकः कृतश्चिकारणान्जातस्तस्मि
न्नालोचनांकर्तुमिच्छामि।कृतःकारणादसौदोषोजातःकोहेएवाकोधेनवाकोपेनवामाणेएवा।मानेनवा गर्वो
एवा।वासइत्परस्परसमुच्चये।माएएवा माययावापरवंचनाभिप्रायएवा।लोभोएवापरिग्रहकांक्षारागोएवापीत्यनु
वंधेनरोषेणएवाद्वेषेणएवा।अभ्यर्थेणवा।मोहेणवा।अज्ञानेनहिताहितविवेकविकलतयाहसेणवा।क्रीडयावकी
डेएा।भएणवाराजभयादिना।पदोसेणवाप्रद्वेषेण।अतीवामर्षरशात्परुषोत्पत्तौ।कंदप्पेणएवाप्रमादेएवाप्रमादोप
यत्तपरलोकविप्लेएवाहेमापिवासेएवाविषयादि२ध्यानेनवा।नद्धयागारेणवागृहेनमहताभिनिवेशेनात
एएसुअतिक्रांतावधिमनःपर्ययकेवलज्ञानेषुअतिक्रांतेषुवंदणेषुअपसमिकक्षायिकक्षयोपसमिकक्षा

यसम्यक्त्वदर्शनेषुअतिक्रांतेषुचारित्रेषुसामायिकछेदोपस्थापनपरिहारविशुद्धिसूक्ष्मसांपराययथाख्यातअतिक्रांतेषु
चात्मविषयेयःकश्चित्यमादःक्रोधमानमायालोभादोषोजातःतथाबावीसाएपरीसहेसुबावीसतिसंख्येषुपरीषहेषुक
र्मनिर्जरार्थंहिपरीषह्यंतेतेपरीषहाःक्षुत्पिपासाशीतउष्णदंशमशकनाग्न्यारतिस्त्रीचर्यानिषद्याशय्याआक्रोशव
धयाचनालाभरोगतृणस्पर्शमलसत्कारपुरस्कारप्रज्ञाअज्ञानादर्शनानामेतेद्वाविंशतिपरीषहाःतेषुपरीषहविषये
अनादिमिथ्यादृष्टेर्जीवस्यसम्यग्दर्शनंप्रतिपद्यमानस्यसम्यग्दर्शनप्रतिपत्तौसत्यांयेकर्मप्रकृतीरुपशमयतिक्षयंवा
नयतितासांसदुपशमेक्षयेवासम्यग्दर्शनलाभसंभवात्।अनंतानुबंधिनांक्रोधमानमायालोभानांचारित्रमोहनीयस्यो
पशमेक्षयेवासंभवात्।तदुक्तंपरीषहविषयेनवनविषयेचायःकश्चिद्दैवसिकोदोषःक्रोधादिनाजातस्तस्मिन्नालोचयितुमिच्छामिपणवीसाएकिरियासुपंचविंशतिसंख्यासुक्रियासुक्रियंतइतिक्रियाःपुण्य
पापकर्मादानहेतवोव्यापाराःपंचविंशतिःतद्यथाहिचैत्यगुरुप्रवचनश्रुतादिस्वरूपासम्यक्त्ववर्द्धनीक्रियासम्यक्त्वक्रिया
।अन्यदेवतास्तवनादिरूपामिथ्यात्वहेतुकाकर्मप्रकृतिःमिथ्यात्वक्रियागमनागमनादिषुवर्त्तनंकायादिनिःप्रयोग
क्रिया।संयतस्यसतःअविरतिंप्रत्यभिमुखंसमादानक्रियाईर्यापथनिमित्तःकर्मापथक्रियाएताःपंचक्रियाःकोध
दिवसाद्दोषिकीक्रियापरुषस्यसतोनुपघातःकायिकीक्रियाहिंसोपकरणादानादधिकरणिकीक्रियाकुत्सि
तोत्पत्तिर्नक्तात्परितापिकीक्रियाआयुरिंद्रियबलप्राणानांवियोगकरणात्प्राणातिपातिकीक्रियाएताःपंच

क्रिया।रणादिकृतत्वात्प्रमादहेतोस्तदीयरूपावलोकनाभिप्रायेदर्शनक्रियाप्रमादवशात्स्यर्शनेचेतनानुबंधःस्पर्शन
क्रिया।अपूर्वाधिकरणोत्पादनात्प्रात्ययिकीक्रिया।स्त्रीपण्डपांडुसंयातिदेशेश्रेनर्मलोत्सर्गकारणसमंसमंतानुपातक्रि
या।अप्रमृष्टदुष्प्रमृष्टकायादिनिक्षेपोनाभोगक्रिया।एताःपंचक्रियाःपरेणनिर्वर्त्तीक्रियांस्वयंकरोतिसासहा
स्तादानक्रिया।पादादानाद्विशुद्धिविशेषाभ्यनुज्ञानंनिसर्गक्रिया।मशनपानखाद्यलेह्यकासनेविदारणक्रिया
।यथोक्तमावश्यकादिष्वचारित्रमोहोदयाकर्त्तुमशक्नुवतोन्यथा।प्ररूपणादाज्ञाव्यापादिकीक्रिया।मामासमांशं
वचनोपदिष्टविधिकर्त्तव्यतानादरीनाकांक्षाक्रिया।एताःपंचक्रियाः।छेदनभेदनविसर्जनादिक्रियाद्विपरलेख्य
त्पेनचारंभेक्रियमाणेप्रहर्षःप्रारंभक्रिया।परिग्रहादिरक्षाविनाशार्थंपारिग्रहिकीक्रिया।ज्ञानदर्शनादिषुनिह्नवि
र्वचनंमायाक्रिया।अन्यंमिथ्यादर्शनक्रियाकरणकारणाविशिष्टंप्रशंसादिभिर्दृढयतिमिथ्यासाधुकरोषीतिसा।
मिथ्यादर्शनक्रिया।संयमघातिकर्मोदयावसादनिवृत्तिरप्रत्याख्यानक्रिया।एताःपंचक्रियाएतासांपंचविंसति।
क्रियाणांमध्येसम्यक्त्वक्रियाअनुपेक्षाअनाकांक्षक्रियाएतासामनुष्ठानेआलोचनाकर्त्तव्या।अचारसंसी।

MEMORIAL

लयहस्सेसु।चउरासीदिगुणसयसहस्सेसु।अट्ठारससीलसहस्साणि।चउरासीतिगुणसयसहस्साणिलहइ।परमाग
मेपतिपादितस्वरूपाःकश्चित्क्रोधविनीतोदोषेजानन्नालोचनावारसंपंजमाणं।छद्मानोसं
जमानोइंद्रियसंजमोहिषड्विधःपंचानामिंद्रियाणांषष्ठस्यचमनसःसंयमनात्सविषयेगच्छतामेतेषांनियंत्रणात्।
षण्णिंजमसंयमइतिपंचानांस्थावराणांचमानोवाविराधनात्षड्विधःवारसंतवोणेछद्मानोतपसोअन
शनादिरूपेषड्विधंबाह्यंतपःप्रायश्चित्तादिलक्षणंषड्विधंपुनरभ्यंतरंवारसंगेसुणंछद्मानाचारंतत्रक
नमित्वाअंगानांचोद्दसपुव्वाणंचउद्दसण्हंपइण्णयाणंदसण्हंदसाणंछण्हंछेयसुत्ताणंमुउंजनिरो
धेसुंउःसप्तप्रकारोभवतिनउत्तंपंचविंदिसमुउंवचिमुउंहत्थपायमणमुउंमणुजेणयसाहियाछसमुउंव
णिदायमयोछसंजमणधम्माणंछसानोअबणधम्माणंछत्तमहव्वादिगुणछसंधम्मज्झाणाणंछसानोधम्मीधा
नांअपायविचयोपायविचयविपाकविचयविरागविचयलोकविचयभवविचयजीवविचयाज्ञाविचयसंस्था
नविचयसंसारविचयलक्षणानांनवविचयः।परीक्षा।सन्मार्गेमिथ्यारूपयोरूहमेवापेक्षा शक्तिचित्तमप्पायवि

चयमिथ्यादर्शनज्ञानाचारित्रेभ्योवाजीवस्यकथमपायःस्यादितिचिन्तनमपायविचयः।उपायविचयोदर्शनमो
होदयादिकारणवसाज्जीवानांसम्यग्दर्शनादित्यःपरान्मुखाइतिचिंतनंकर्मणांज्ञानावरणादीनांद्रव्यक्षेत्रकालभा
वनाविपच्यमानफलानुभवनंप्रतिप्राणिध्यानंविपाकविचयः।संसारदेहविषयेषुदुःखहेतुत्वानित्यत्वचिंतनंविराग्यविचा
यः।ऊर्ध्वाधोमध्यलोकविभागेनअनाद्यनिधनादिस्वरूपेणवालोकस्वरूपचिंतनंलोकविचयः।संतिविद्यमानः
जीवाःउपयोगलक्षणावाअनाद्यविधनामूर्तेतरस्वादयादिजीवस्वरूपचिंतनंजीवविचयः।सर्वज्ञज्ञानंप्रमाणी
कृत्यअन्यूनानतिरिक्तार्थावधारणंआज्ञाविचयः।सर्वज्ञज्ञानाद्योसमर्थनंवाहेतुसामर्थ्यान्नयोर्ध्वाधोमध्यलोकस्यस
रावद्रज्जुसंस्थानाद्याकारचिंतनंसंस्थानविचयः।सोपायकर्मविपाकवशादात्मनोभवांतराद्गतिःसंसारस्तत्रपरि
भ्रमन्जीवःपितामृताद्यानापुत्रःपौत्रश्चभवतिमातास्वस्रादयोभार्याःदुहिताचभवतिस्वामीभृत्यादासोभवति
दासोभूत्वास्वामीपिभवतीतिचिंतनंसंसारविचयः।एतेषांद्वादशसंयमप्रभृतीनांद्वादशधर्मध्यानपर्यंतानामनुष्यानेन
यःकश्चिद्रोधादिवशादैवसिकोदोषोजातस्तत्रालोचनांकरोमिप्रतिक्रमामिदिवसाभिधानस्त्रीपुरुषाणांसाभिलाषसं

२१

गोपांगविरूपणंदृष्टिक्रियातथागुह्यिकास्त्रीपुरुषाणांसानुरागमंगोपांगस्पर्शनंस्पृष्टिक्रियातयापदोषिया
दोषप्रदोषेदोषाःक्रोधाद्यःसदोषास्तेषुवाःप्रादोषिकीक्रियाकुशलमनोवाक्कायव्यापारलक्षणातयाअनयावद्द
ष्टिक्रियापरस्परतःत्रिविधक्रियायायःकश्चिद्दोषोजातस्तत्रालोचनांकरोमिप्रतिक्रमामिसोऽनेकसायाणंकषाया
इवकषायाःतद्यथानैयग्रोधादिकषायावल्मीकादीनांरागसंश्लेषहेतवोनानाक्रोधमानमायालोभाजीवस्यक
र्मसंश्लेषहेतुत्वात्कषायाइत्युच्यंतेतेचप्रत्येकमनंतानुबंध्यप्रत्याख्यानसंज्वलनविकल्पात्षोडशभेदाभवंतिाए
वंनोकसायाणांकषायेभ्योन्येईषत्कषायानोकषायाःहास्यरतिअरतिशोकभयजुगुप्सास्त्रीपुंनपुं
सकवेदभेदात्।एतेषांकषायाणांनोकषायाणांचात्यंतुनदानंव्याख्यादेवात्रालोचनाकर्तव्याएवमुदं
मनेवरूपेणसानवप्रकारसुत्रस्यवर्णेनविधाकथंपुनस्तानांनवप्रकारतेनिचेत्।उच्यतेनिर्यग्मनुष्यदेवस्त्रीणांप्रत्ये
कंमनोवचःकायैस्सेवनंनवविधंब्रह्मचर्यंअथवास्त्रीसामान्यस्यमनोवचःकायैःकृतकारितानुमतिविशेषैरे
सेवनंनवविधःब्रह्मचर्यंाअथवास्त्रीतस्यचशुभस्यरक्षणानिपालनानिनवप्रकाराणिभवंति।इतिनवब्रह्मचर्य

गुप्तयः॥ अहंपंचसमाइयाणंअट्ठानांप्रवचनमातृकाणांपंचसमितित्रिगुप्तिलक्षणानांअष्टप्रवचनमातृकानुष्ठानेअ
लोचनाकर्त्तव्या॥ अहंकम्माणंअष्टानांज्ञानावरणादिकर्मणांक्रोधादिवसायुपार्जनांवर्जनीयंनरवर्जनाअलो
यमाकर्त्तव्या॥ अहंसुहीणंअष्टानांऋद्धीनांअष्टौहिऋद्धयोभवंतिमनोवाक्कायभेदेर्योसूत्रैसयनाशनेविनये
चयनेःऋद्धिश्चअष्टकमुदाहृतं॥इत्यभिधानात्॥ ताअष्टप्रतिदिनंमुनिभिरुच्चारणीयाअनुष्ठानेआलोचनाकर्त्त
व्याअसंतएंनयाणंअसंजमयानिभवंतिअहयलोयत्ताएंअन्नुत्तिमरणंचवेयणाकस्समयाइत्यभिधानात्ताअनि
मुनिभिःप्रतिदिनंवर्जनी

लक्षणानांसहनंकर्त्तव्यंप्रमादात्तदसहेनआलोचनामूलगुणाएंपंचमहाव्रतानिपंचसमितयःपंचेंद्रियनिरोध
षडावश्यकान्यचेलक्यलोचोऽदंतधावनमस्नानंक्षितिशयनंस्थितिभोजनमेकभक्तंचेत्यष्टाविंशतिमूलगुणाः
उत्तरगुणानांपिंडविशुद्धयोऽनेकप्रकारास्तपोविशेषाश्चोत्तरगुणाः एवंविधानांमूलगुणानामुत्तरगुणानांचप्रम
त्तश्चासमंतादृषतिक्षिपतिस्वात्मानंनंतज्ञानादिलक्षणेभ्योमोक्षेभ्यइत्यासमंतात्तेषुपतिक्षिपतिस्वात्मानमनेनेषामित्यासमं
तात्तीव्रसंक्लेशाद्वीनोनातात्पर्येनोनुषक्तोभावश्चित्तपरिणामस्तस्मात्संक्लेशाद्योदोषःसमुत्पन्नस्तस्यालोचना निरूपंदेंडाणंजीवंदंडयं
तिकरेंतीतिदंडाःदुष्टमनोवाक्कायास्तेषांसंबंधीयोदोषस्तस्यालोचनानिरूपंलेसाणंकषायानुरंजितायोग
प्रवृत्तयोलेश्याःजीवंहिकर्मणंलिंपंतीतिलेश्याःलिंपेयुर्यावद्भवत्यमिनिष्क्रमेरिएपेद्यद्वंडंइत्येवंचोद्दशादो
षाणांयोपदिष्टमिनिष्क्रमस्यशकारोदेशःनाम्नाकृष्णनीलकापोतरूपास्तिस्रःपापकर्मणोजीवंलिंपंतिइ
तिकृत्वापरिहर्त्तव्याःतेजःपद्मरूपाश्चस्रःशुभस्यकर्मणोजीवंलिंपंतीतिकृत्वाताभावयितव्याःतदा
परिहरणेतद्भावनेनालोचनाकर्त्तव्यानिरूपंगरवाएंगौरवंमहत्त्वाभिनिवेशःतत्त्रिविधंऋद्धिसौख्यरसगौरवंत्या २२

गौरवाएतेषांगौरवाणंपरिहारःकर्त्तव्यःतदकरणेआलोचनानिरूपंअप्रशस्तंसंक्लेशपरिणामाएंमिथ्या
मायानिदानरूपाणांअप्रशस्तानांपापोपार्जननिमित्तभूतानांसंक्लेशपरिणामानांसर्वदापरित्यागःकर्त्तव्यः
प्रमादात्तदकरणेआलोचनादोहंआ"यद्दुष्टसंक्लेशपरिणामाएंद्वयोरार्त्तरौद्ररूपयोःसंक्लेशपरिणा
मयोःपरित्यागःकर्त्तव्यःप्रमादात्तदकरणेआलोचनामिछाएंमिछादंसणंमिछाचरित्ताएंमिथ्याज्ञानमिथ्या
दर्शनमिथ्याचरित्राणांसर्वदापरिहारःकर्त्तव्यःप्रमादात्तदकरणेआलोचनामिछापाउग्गंमिथ्यात्वप्रदेव
धर्मतत्त्वेषुविपरीताभिनिवेशलक्षणस्यप्रकर्षेणआसमंताद्योगेंद्रियदुष्टस्यपरित्यागःकर्त्तव्यःतदकरणेआ
लोचनाआसंजमपाउग्गंआसंजमोद्वादशविधःपंचेंद्रियःषड्जीवनिकायविषयश्चेतिज्ञानस्यपरिहारःतदक
रणेआलोचनाजोगपाउग्गंआत्मप्रदेशपरिस्पंदलक्षणोयोगःसत्रिविधःकायवाङ्मनोभेदात्तस्यप
योग्यंवस्तुपरिहर्त्तव्यंतदपहरणेआलोचनाकर्त्तव्याकप्पाउग्गेवएणाएअप्रयोग्यानिअकरणीयानिआसं
यमनिमित्तानिपुष्पफलहरणादीनांनखादिभिःकर्त्तनादीनिपरोपहारकरणादीनिवर्णगंधरसस्पर्शादीनिचेते

यांऽजमादानसेवणहाणसेवनायांऽनुष्ठानेऽालोचनायाऽगरग्रहणादीनांयोऽपानिसम्यक्त्वज्ञानसंयमतप
सांदृष्टिकरणेसंयतसेवादीनितेषांगरग्रहणादीनांऽन्येषामप्यगर्हायांयोदोषःसमुत्पन्नस्तस्यालोचना
ऽस्त्वमेनोकोशऽत्याद्यविधेरुपतयाप्रतिनिषेधरूपतयावाप्रातपादितेदैवसिकेयत्याचरणाविशेषेऽमत
दनुष्ठानंतथाऽकाश्चित्तुदैवसियमितिदैवसिकेऽनुष्ठानोदैवसिकस्यवाऽनुष्ठानस्यसंबंधीऽादिकर्मोक्तत
श्चिद्वासंगात्तथाचित्तसंक्लेशाद्वाऽागमोक्तानुष्ठानकालाद्यधिककालोऽावश्यकादिक्रियाकरणमतिक्रा
मःपदिक्रमोविगतोऽतिक्रमोयस्मिन्नसोव्यतिक्रमःविषयवांछासंगाद्विद्वाऽागमोक्तक्रियाकालानाहीन
कालेक्रियाकरणंव्यतिक्रमःऽतिचारोऽावश्यकादिक्रियाकरणेऽालस्यादिकमतीचारःऽत्रणाद्या
रोव्रतस्यमित्यादीनामघारणंखंडनंभवाऽनाचारःऽथवाऽतिक्रमोमानसशुद्धिहानिःव्यतिक्रमोवि
षयाभिलाषःतथातिचारःकारणालसत्वंसंगोह्यनाचारऽहव्रतानांऽआभोगोकापोतलेश्यावशात्त्यज
महत्वाभिलेषेणातिपक्वानुष्ठानकरणमानोगःऽत्रणनोगोलज्जादिवशात्तीव्रकालनामकरणानुष्ठानकरण

२५

मनाभोगःमंतेयडिक्कमामितमणवयअतिक्कमादिट्ठोपंनिरवरोमिमएपडिक्कंतंऽअतिक्रमादिट्ठाणंमया
यतिक्कंतंतेणोधितंयथाभवतितदासमक्षमरणंसम्यक्त्वमुक्तस्यायरित्यत्वंसम्यक्त्वस्यमरणंहोउमज्झंममभ
वतुतथासमाधिमरणंधर्मस्यलंघध्यानंसमाधिःतेनचमरणंममभवतुपंडितमरणंभक्तप्रत्याख्यानेंगिनी
यादोपयानमरणंनेक्षचिविधंपंडितमरणंममभवतुबालिशमरणंवीर्यमुक्तस्याक्षीवस्यमरणंममभवतुऽ
रकरकमऽःखानोचातुर्गतिकानांक्षयोविनाऽःकम्मरकऽाकर्मणंज्ञानावरणादीनांचातुर्गतिहेतुभूता
नांक्षयःपलयोममभवतुबोहिलाहोबोधेरत्नत्रयस्यममलाभोभवतुसुगइगमनंशोभनायांगतौगमऽग
तौगमनंममभवतुजिणगुणसंपत्तिजिनस्यप्रक्षीणाशेषकर्म्मणोभगवतोगुणाःऽत्रअनंतज्ञानादयःतेषांस
संपत्तिर्म्ममभवतुअतिक्रमणपीठिकायांदंडकविवरणंछाणिसीहियेत्यादिनिषिद्धकाशब्देनेकार्थो
भिधायीनतथाहिजिनसिद्धप्रतिबिंबानिकृत्रिमाकृत्रिमाणिऽतथानंदीश्वरादौकृत्रिमसंपन्नाभुवनत्र
यगतानिशेषाणिधाऽवधिमनःपर्ययकेवलज्ञानिनःतथाज्ञानोत्पत्तिनिदेशाःऽहंतिराधिनहेत्राणि

सिद्धजीवाः क्व निर्वाणक्षेत्राणि क्व तेषां स्थिताकाशप्रदेशाः २०समयक्षादिचतुर्गुणयुक्तास्तपस्विनः २१तेषां स्थितं क्षेत्रं
२२तत्यक्तशरीराश्रितप्रदेशाः २३योगस्थितास्तपस्विनः २४तेषां स्थितं क्षेत्रं २५तत्मुक्तशरीराशनप्रदेशाः २६त्रिविधा
पंडितमरणलक्षितासनयइत्यादिगाउक्कं च॥ जिणसिद्धविवलिअया किरगाकिरगापरिहियुदसा दूणाणुन्नरणिप्प
राणाणुपन्नीयणाणुन्नरुक्खे वोसिरयसिद्धजसीसिद्धाणसमासयउतहोदेशो समत्तादिचमक्कंजयणंजेसुतेहिसिद्धरखेत्तं
चत्तेतेहियदेहंतकविरयंजेसुताणिणिसीहीजेसुविज्झयोगायोगधराजेषु संथिया सम्मयोगिपरमुक्कदेहापंडिम
रणेतिण्णिसीहीजसिविहेरंडियमरणेयदेहंतिमहामुणीसमाधीएएआउक्खाणाउणिसीहियाउसयावेदाएवंवि।
धस्थेस्यानिषिधिकाग्रहस्त्रिःश्योगःसर्वासांनिषिधिकानामविशेषात्तुनिविषयत्वख्यापनार्थे अन्येतुनि
सीधीथेअन्यस्यार्थेमिछंव्याख्यानयंतिणिणितिणियमेहिइत्तोमिछितहच्चदिगामिछितियविदिवधकरणेणिय
जिणासएणतेहतिएमोजुदेइहेतुम्पूर्वोक्तायेनिषेधिकायेनमोनमस्कारोमस्त्वात्रापिद्रष्टव्योमुशब्दमयोगो
नमःकर्तुसर्वासुनिषेधिकासुनमस्कारकरणेनअर्थंतव्याघातमाशंक्यतेनमोनिसीहीयेपदेणमो॥ २५

युदेइत्यस्यअरहंतइत्यादिनिःसंबंधेअरहंतअरईनघातिकर्मक्षयकारकेतुभ्यंनमोस्तुहोसिद्धनिःशेषकर्मम
लकहेबुद्धहियोपदेयविधेकृपन्नाहेनीरजसंसीजानदृष्टानवरणेनान्यांनिःकंनेहनिमेलाद्यमायाकलंकर
हितहेसममणसंकृष्णकांचनेशत्रुमित्रेचतुल्यमनोरागद्वेषरहितचित्तइत्यर्थः।हेसुसमणसोभनमानीरोडरहितंम
नोयस्याहेसुसमछक्कायहितेशनुष्ठानपरीषहसहनेचसुदृढसमर्थाअकलेनहेसमयोगसाम्येनपरोपसाम्येनयोगः
संबंधेयस्याहेसमभावसंसारोपसमार्थेरागद्वेषत्यजनार्थेवानाचोदशानुप्रेक्षाभावनारूपोयस्यावंविधार्थो
धर्मंचरहंतस्यानित्योनमोस्तुएवंसामान्यतःसर्वानर्हदादीनस्तुत्वाधुनाविशेषतंतानिमतीर्थंकरंस्तुवन्सामछद्यहणा
मित्याद्याहामछद्यहणंनामुमेतिसंसारजीवानरकंतिसारिरूपानसागंतुकरोगाहिंसंतिपीडयंतिअतिशत्रवनि
निदानादीनिक्रोधादीनिचवाणादिशस्त्रवत्तेनैवहितानांपीडितानांयेहिशत्रवेधंनैनंनेतेशस्त्रघातसे
षंशस्त्रघातनाप्राणिनांशस्त्रघातणंहेशस्त्रघातणनुःखहेतुनशस्त्रविनाशनेहेनिर्व्यसनभयरहिता
हेणिरायानिर्दोषायाभक्तिर्यस्याहेनिर्दोषाःहेनिर्दोषनिःकलंकअथवाअष्टादसदोषरहितहे

णमोहा मोहादज्ञानादर्शनचारित्रमोहाद्यानि: क्रांतानि हेतवो निमित्तानि ममानिर्मोक्षचिंतविषयेममत्वरहितानि संग
वाह्याभ्यंतरेसंगेनपरिग्रहेणरहितानि हीणिशक्तमायादिशल्यरहितेहमाणमायालोसमरणमानश्चगर्वोमायाश्चवे
गवक्रतालोभश्चस्वस्वभावादस्तेषांमरणमर्दकहेतवप्पहावानपसंपनावोमहात्म्यंप्रकृष्टानांवातपसांभावनाश्र
नुष्ठानंयत्रतपसावाक्कायक्लेशरहितानप्रवावनार्हणनोद्योतोयस्मात्तहिगुणरयणशीलसायरगुणाश्चतुरसीति।
नरुसंख्या:रत्नानिसम्यग्दर्शनज्ञानचारित्राणिशीलानपथादसहस्रसंख्यास्तेषासागरमनुक्रमिवासत्तानाहि
त्रर्णतानंतकेवलज्ञानदर्शनादियुक्तानहेत्रप्पमेयाइंद्रियज्ञानापरिच्छेद्यएवंविधविशेषणविशिष्टामहर्षिमह
वीरवर्द्धमाणश्रेणिमतीर्थंकरदेवस्याहिंसानामध्येनगवतोहिगर्भावतारादौपित्रोरिंद्रादिभिर्महतीपूजाकृतार
न्नवृष्टाद्दिक्षुनोवंधुजनैर्नगवतोवर्द्धमानस्यतिनामकृतंतावधसमंतात्कृतोमानश्चात्तिशयोपनाद्यतिप्रायोयस्मा
दितिकृत्वादीर्घंचपदंसाध्यानेनसंतितस्यतज्ज्ञानार्थंकरणमहत्वेपसंपूर्णेकृतेधानान्त्रचलितश्रुतिर्हेतोमहति
महावीरइतितेननामकृतंतस्येंद्रभूतस्यत्रुवरिमिणोवुधोयथावत्परिज्ञातवेदार्थस्वरूपःसन्नाभेरिविश्वकेव

DR. BHAU DAJI MEMORIAL डाक्टर भाऊदाजी हास्पिटल स्मारकम्

लज्ञानादिज्ञायिकनवकेवललब्धिसंपन्नःतस्येणमोस्तुतेतथाममंगलंमलगालननिमित्तंभवंतुकेते
त्रर्हंतायाःवर्हंताश्चसिद्धायासिद्धाश्चबुद्धयबुद्धाश्चहेयोपादेयविवेकसंपन्नानिणायजिनाश्चत्रनेकजवग्रहन
यसंजातपुण्यहेतुकर्मारातिनिर्मूलकाःवशेषःपरमसमुद्धयोकेवलिनोजिनाश्चणिणोकेवलिनःअवधिज्ञानि।
श्चमणपज्जवणाणिणोमनःपर्ययज्ञानिनःवोद्धव्यपुव्वंगमिणोवुद्धेत्रपूर्वाणांगानांवाचयिशानांसयेषांभक्तितेषु
चतुर्दशपूर्वांगविन्नःद्वीद्यादिज्ञानसहजबुद्धेश्चपूर्वंवस्तुतोंगविदइत्यर्थःसुरासुरमिसमिश्यार्कतस्यसंगवाहस्य
कालिकोकालिकादिभेदभिन्नस्यसमितिःसंघातस्तेनसमृद्धश्रुतंयेषांतेभवंतःतानकेवलमेतेएवात्रहेतवोयो
ममलंगालनमितिसंज्ञंभवंतुत्रापितनोयेवचसाविहोनाःकथंचरणविधंममंगलंभवंतुसावसीतेनयथासुकृतस
पसिनोमुनयोममंगलंभवंतुगुणचयचतुरश्रीनिलहनेसागुणाश्चगुणवंतोयैर्गुणैर्युक्तामुनयश्चमहर्षयोतिहं
तिस्तंकरायमहर्षयःकोष्ठबुद्धीवाजबुद्धाःदिपरमर्द्धियुक्तासुमनयःतीर्थमागमसदाक्षरःसंघश्चतीर्थंकराश्चती।
र्थंकरदेवागणधरदेवाश्चपवयणंपश्चइपूर्वापरविरोधरहितंवचनंप्रवचनीयंप्रकृष्टंवचनंत्र

ऋः पुरुषविशेषः पञ्चाणुव्रतानि त्रीणि गुणव्रतानि चतुःशिक्षाव्रतानि चेति नयुक्तः पुरुषविशेषः देसणं उपशमिकादि
दर्शनत्रयं देसणीया दर्शनीवान्तदर्शनी नयुक्तः पुरुषविशेषः संयमो द्वादशप्रकारः संयमाय नेन युक्ता ऋजुनयः विणी
तविनश्चाज्ञानदर्शनचारित्रोपचारलक्षणः चतुर्विधो विनयः विणीत्या विनीता वा विनयेन युक्ता सुनयः वंभचे
रवासोया ब्रह्मचर्यधारणाय ब्रह्मणि गुरुकुलेवा नेवायर्येतो चसद्दीयन इतोब्रह्मचर्येतेन सहवासः नाइकत्वेनावृत्ता
नोवंभचेरवासीयानन्यहवासवानात्मा पुत्तीवेवा ब्रह्मचर्यस्यैवा सम्यगो पनियहलक्षणस्य सिद्धः पुत्तिमंतोयाण सिमं।
तश्चात्मानः सुत्तीवेवा सुक्तायश्चैवा वाहिरंतनवो परियहमोचना निपरित्यागाः सुत्तिमंतोयानहंतश्चात्मानः समि।
हीनवेवार्हयिष्यः पंचसमितयः समितिवंतोयानहंतश्चात्मानः समयपरसमयविदस्वसमयो जैनमतं परसमयः
पक्षमतानितोविदंतिजानंतियेतानिरुक्तगायाछांत्यासकल्पदरीघेहमहनेनपरमहमयावास्वगायारू
पकाश्चरूपकश्रेणयस्तदाः हीनमोहाय हीणमोहा चा हीणमोहो दर्शनचारित्रमोहनीयं कर्मयेषांते हीण
मोहाः हीणकषायगुणस्थानवर्तिनः मोहियबुधायामोहिताबुधाश्चसंसारशरीरविषयादीहियरोपदेशादेवे

राइंप्रतिपन्नास्तेबोधितबुधाः बुद्धिमंतोयबुद्धिमंतश्चबुधयोहिकेषुबुद्धिश्चनयेविदंतेतेषांतेबुद्धिमंतः वेदियरु।
स्कायांचैत्यद्रव्याश्चैत्यानिहिजिनादिप्रतिबिंबानिभिषाभाधारनताद्रव्याश्चैत्यद्रव्यंवेदिकाणिकृत्रिमाकृत्रिमाणिवेत्य
निये अर्हंतइत्यादिचैत्यद्रव्यपर्यंतानाम्नामालेसंदेमममंगलंनवंबिंतिसंबंधः तथाउदमहतिरियलोएसिद्धायद
णाणिणमंस्यामिसिद्धायतनानिसिद्धप्रतिमामामधिष्ठनानिणमंसामि। नमस्करोमि। कउदमहतिरियलोएमेरोरुय
गिरुर्द्धलोकतोदक्षाधोलोकमिहप्रमाणंतिर्यग्लोकसबाह्यतथासिद्धणसिद्धायासिद्धाःमुक्तानांनिषेधिका
निर्वाणक्षेत्राणिनमस्यामि। कायासिद्धनिषेधिकाः अष्टापदपर्वतोकैलासपर्वतेसन्मेदसम्मेदपर्वतोगि।
रिनारोवंतपर्वतोचंपानगरीचंपानगरीयावायेयावापावापुरेमज्झिमाणमध्यमायांनगर्यां हस्तिनापुरेयसहाणहस्तिवा
कांउरोजाउ अष्टाउइत्यादिसंख्याउक्तनिषेधिकाभ्योन्यनिषिद्धानामानोयाकाश्चिदपिनिषिद्धिकाजी।
वलोयंहिअर्हद्भट्टारकयतीपसमुद्दिश्येकेणनिषेधिकाइत्याहुस्तन्नयुक्तंनिषिद्धानांनिषिद्धिकाकथंस्तानांसिद्धा
श्रमिपन्नारत्नत्रयाणांहिसम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रमोहक्षीणातस्तत्रनंत्रपरिनिवृताःसम्यग्गतानांसिद्धानांतत्रानुद्रवणंपद

थैस्वरूपपरिज्ञानवतामनुपजन्नरूपाणां तथा कर्मबन्धमुक्तानां कर्मणां ज्ञानावरणादीनां च कर्मणो मूलोत्तरप्रकृति-
भेदप्रपंचतो नेनमुक्तानां रहितानां तथा क्षिप्रयाणां सो ज्ञानदर्शनावरणपापं वा नतो निःक्रांतानां तथा निर्मलानां म-
लंसम्यग्दर्शनायातीचारः भावकर्मणो वा नतो निःक्रांतानां तथा सुरुआचार्यउवझायाणं गुरवो दीक्षागुरवः
शिक्षागुरवइत्यादयः आचार्याः पंचविधाचारचरणः वरणकुशलाः उपाध्यायाः अंगबाह्यश्रुतोपदे-
शकाः एतेषां च यानि पदानि तथा पवर्तितैरकलयाणं प्रवर्तिनां सन्मार्गप्रवर्तकानां स्थविराणं वयोदीक्षा-
गुणैष्टानां वा कुलकरणं नंदिवेयमेनमिं प्रदेशीगणवलाकारवणकाएरगणः तस्य गणस्य प्रज्ञप्तिसंघगणे
हकुलाणं च यः कश्चिद्विशेषिकास्तान्नमस्यामि तथा चाह वयमोयसमणसंघोय अवणोत्ति निर्ग्रंथसंघसमुदा-
यः चातुर्वर्ण्यस्य नुः प्रकारः ऋषिमुनियतिअनागारणेदात्ति श्रेष्ठवारिष्प्रज्ञिकाश्रावकश्राविकाणेदात्ति क्षांतयेसं
यतास्तरहेरावयेसहसमुत्पन्नर्द्धतीयद्वीपेषुहिपंचनरतासंपंचैरावतासुतेषुयसंयतास्तथापंचसुमहाविदेहेसायत्तसं
घःसमग्रमंगलंपवित्रंनवत्तिति तथा येलोएत्याहिलोएमानुषोत्तरकलयाकतिपर्वतावधिकेत्येवंयेसंतिसाधव

वःसम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रैर्मोक्षंसाधयंतिसाधितवंतस्त्रयितेसाधवः तथा संयतातयश्चिन्नाएतेकर्त्तमूतामम पव
वित्रंमंगलंमलगालनंनिमित्तंसुखावाप्तिनिमित्तंवानवंनातथाएहंइत्यहंमंगलंकरेमिताननुकर्मनायनान्नाश्रहं
भावतोविशुद्धशिरसासमंप्रणमंगलंकरोमिसुनिगोचरतांनयामिआरौमध्येवसानेचेत्यादिग्रंथनान्नाकिं
कृत्वातान्मंगलंकरोमिशिरसाश्रहिंवंदिऊणसिद्धेसिरसाश्रभिवंदियसिद्धान्नाकिंकृत्वाकाएणश्रंजलिमश्रयेहिम-
त्तकेश्रंजलिंकरमुकुलंकृत्वाश्रहंकिंविशिष्टइतिविहंतियरणंछेदनंविहंदेववंदणाप्रतिक्रमणसाध्यायस्वरूपवि
विधक्रियानुष्ठानेत्रीणिकरणानिमनोवाक्कायस्वरूपाणिशुद्धानियस्येतिनिरुपहतिकायोदंडविरणं ॥छ॥पडिक्कमा-
मित्तंनोइंतेनगवन्नप्रतिक्रमामिविशुद्धिंकरोमिकस्येत्याहदेवसियस्सेत्यादिदैवसिकस्यदिवसेसंजातस्यश्रतीचारस्य
श्रनाचारस्यचप्रागुक्तलक्षणस्यतथामणदुच्चरियस्यमनसोदुश्चरितोदुश्चेष्टितंतस्यावियदुच्चरियस्सावचसोदुश्चरि
तस्यदुश्चेष्टितस्यकायदुच्चरियस्साकायदुश्चरित्रेविरूपकचेष्टितंतस्यविशुद्धिंकरोमितथादैवसिकस्यज्ञानाति चा
रस्यदर्शनातिचारस्यानपेतिचारस्यचारित्रातिचारस्यविशुद्धिंकरोमितथापंचानांअणुव्रतानांपंचा

नांसमितीनांतिसृणांगुप्तीनांषण्णामावश्यकानांषण्णांजीवनिकायांविराहणाएविराधनायांआगमोक्तमार्गेणहि
ण्णिनांउमादाहवत्तेनोदकादीनांविराधनाभवति।तस्यांसत्यांपीलकदोवाऽत्यादिपीलःपीडाकदोवाक्षतोवा।च
लनमोक्तविधिनाहिंसादस्यनावेनवर्तादीनांसंज्वलनमतिचारतावापीडाजनितावानांदुःखोत्पत्तिःपीडासस्वयंकृतःस्वभ्रमघोर
णकारितःकारितोवासमणुमतिदोषःअन्येनक्रियमाणेवासमनुमतनंतस्मिन्मिथ्यामिडुक्कडंतस्यातस्यपीलस्यसं
बंधिनिडुक्कडोदुःकृतंपापमेमिथ्याविफलतानभवतादुक्कडमितिपाठेदुःपीडावाःसंबंधीदुःकृतंमेमिथ्यानिःफलं
भवत्विति॥छाएडिक्कमामिनंतोइत्यादिस्वरूपंगमणेअतीवद्वेगेनस्वसाध्यमनेनिर्गमनेगमनक्रियायाः।
थमप्रारंभेघणेठिइतिक्रियायांगमणेसामान्येनगमनक्रियायांवंकमणेविशेषकगमनेउत्तरणेऊर्ध्वंनोकूदो
ज्ञानेपरियत्तणेपरिवर्त्तनेदिठीयकदोचक्षुषि।आउंटणेहस्तपादादीनामाकुंचनेपसारणेतेषामेवप्रसारणेआ॥
मासेअग्गबीएनियतशरीरप्रदेशासंख्यैर्यपरिमाणेपरिसमंताच्चर्मसर्वशरीरसंस्पर्शेकुविद्धिउक्तपानापितेसंक्लेदे
वाकक्लेराद्रेदंतकट्ठकटाथेनेअतीवकर्कशशब्देवाचलितेगमणाद्यैशरीरपरिस्पंदोणिसेवेउपवेसनेसयणे।

यणक्रियायांउव्वट्टणेसुप्तस्योद्वर्तनेपरियट्टणेपार्श्ववस्त्वादनेउच्चंविज्झयसयणेएतेषुसुप्तेनेपुक्कोंद्रियादी।
नांजीवानांविराहणाएविराधनायांपीडायांकयाकृतायविराधनासंघट्टणेअन्योन्यंसंघट्टनायांपरितापनायांसंघा
घट्टणायेसंघातीकरणेनपुंजीकरणेनाउद्दावणायाणाणविजोगकरणेनापरितापनायांसंतायजनने
नाएवंएतस्यांविराधनायांजाताायांमेजोकोविममयः।कश्चिद्दिवसेव्रतादिविषयोदेवसिकस्यातीचारस्य
वासंभवोजातःतस्यमिछामिडुक्कडंतस्यातीचारादेःसंबंधिनिडुक्कडेमेमिथ्याविफलंवाभवत्वितिपडिक्कमामिनंते
इत्यादिइरियावहियाएविराहणाएइत्यादीर्यागमनंतस्याःपंथमार्गेनन्वनवाईर्यापथिकीविराधनाप्राणिपी
डातस्यांकथंभूतेनसताविद्यमानेनाविराधनाकृतायउद्दमहेकरणेनवाऊर्ध्वमुद्दंयथाभवतिएवंवर्तमानंतंअहोमुहंव
रणेनवाअधोमुखंयथाभवतिएवंवर्तमानंतंवाशब्दःसर्वत्रमुच्चयेतिरियमुद्दंवणेनवातिर्यग्मुखंवाम॥दृष्टंत
एएतोमुद्दंयथाभवतिएवंगच्छतादिसमुद्दंवरंतेणवादिसामुद्दंचतुर्दिगवलोकनंयथाभवतिएवंगच्छतावि
दिसमुद्दंचरंतेणवाचतुर्दिग्लोकनंयथाभवतोवंगच्छताएवंकमणदाणेपाणेद्वित्रिचतुरिंद्रियजीवमुख।

रिश्माद्यंक्रमणंतेजोगमनात्पृथ्वीयंक्रमणंदाणंजोवधूमादिजीवोपरिगमनात्तहरियंक्रमणंदाणंहरितस्य वन
स्पतिकायस्यउपरिगमनात्तथाउत्तिंगपणगदगमट्टियमक्कडयंतंतुसंताणयंक्रमणंदाणंउत्तिंगकुंथुनकडाउदेहिका
वाकीडिकावात्रसंकुसमारापुंछनागमयूकागंदयासंसक्तस्परंव्रजंतिपाणयःसेवालःकंथिकाहरितपुष्पिकावा
दयःतद्दकविकारोहिममधुपाषाणहिमद्दियवकूपादावेज्जारकसहश्यात्मकडयंमकर्टकःकोलिकजातीय
यःतंतुतंतुणकोजीवविशेषःसत्वाणसत्वानांरक्षितुंतेजोवायुकायिकानांग्रथवाउत्तिंगादउत्तिंगकीटिका
कादयःत्रसपासुकमुदकंमट्टियखातमृत्तिकाप्रक्कडयंतंतुसत्ताणंप्रकटंस्यतंतवस्तेषांसंतानोजालकरूपःएतेषां
पूर्वेषामुपरिचंक्रमणतःतथापृथ्वीकायिकानांसंघट्टनयाहस्तपादादिभिःसंघट्टनेनतथा
अप्कायिकसंघट्टनयातेजःकायिकसंघट्टनयावायुकायकसंघट्टनयावनस्पतिकायिकसंघट्टनयात्रसकायिकसं
घट्टनयाएवमेतेषांजीवानांएतैःपंचकारैःउद्दावणंप्राणवियोगकरणेनपरिद्दावणंपरितापकरणेनविद्दारणं
पविराधनायाःअनेकप्रकारपीडाकरणेनाएज्जाएतस्संबंधानायंमेजोकोइममयःकश्चिदुक्तादिविषयेदेवसि

कस्यातीचारस्यनाचारस्यवासंभवोजातःतस्यमिथ्यामिदुष्कृतंभवतुतस्यातिचारादेःसंबंधिनिदुःकृतेमेमिथ्यादिफलतामव
तु॥ ७॥ पडिक्कमामिनंतेइत्यादिउच्चारप्रस्रवणखेलसिंहाणस्यविगतिदुष्टावस्थिकायाउच्चारप्रस्रवणदयःप्रागेव
व्याख्याताःनिषद्याप्रतिष्ठापनिकायांनिक्षेपोपरुवंतेणाएतेषांप्रतिष्ठापनंकुर्वताएकेंद्रियपिपीलिकाद्वींद्रिया
प्राणाःपृथ्वीवावनस्पतिकायिकाभूताःवाशब्दःपरस्परसमुच्चयेसर्वत्रजीवावापंचेंद्रियाजीवासत्तावाशब्दिताः
मिश्रोवायुकायिकाःसत्वाःतंतवोद्वित्रिचतुरिंद्रियाप्राणाभूतास्तेनस्यःस्मृताःजीवापंचेंद्रियाःशेषाःसत्वा
एकेंद्रियाःकीर्तिताःसंघट्टिदावाक्रांतादावाएतेसर्वेसंघट्टिदावासंघादिदावाउद्दाविदावापरिद्दाविदावासंघट्टिता दि
शब्दनामर्थःप्रागेवव्याख्यातःएवंतःएतस्मिन्नानासंघट्टनादौमेमयःकश्चिदपिव्रताद्यतिचारविषयेदेवसिकस्यातिचा
रस्यःअनाचारस्यवासंभवोजातःतस्यातीचारादेःसंबंधिनिदुःकृतेमेमिथ्यादिफलतामवतु॥ ७॥ पडिक्कमामि
नंतेइत्यादिःअथेषणाएषणायोग्यनिरवद्यचतुर्विधाहारग्रहणंएषणाअन्नेषणाउद्गमादिदोषदूषिताहा
रग्रहणंतथापाणभोयणएषणाभक्तपानानामनुग्रहार्थंपीयतइतिपानंअन्नभोयणाखाद्यस्वाद्यानभोजनेनत्र

थवापानंचभोजनंचपानभोजनेतास्यामितिवचनप्रवेशःप्राकृतेद्विवचनंनास्तीत्येकवचनेननिर्देशःकृतःप्राणांवा
द्वित्रिचतुरिंद्रियाणांपंचमादाभोजनंतेनपणगभोयणाएपणगपुष्पिकायाभोजनेनपुष्पिकासहितकांजिकमथितादि
भोजनेनेत्यर्थःपणियभोयणाएतिपाठेपणितस्यद्रव्यस्यभोजनेनेत्यर्थःवीयभोयणाए।अनपिएकवणकादि
भोजनेनाहरियभोयणाएहरितस्यादकस्यपत्रपुष्पफलमूलादिसत्कस्यादेर्भोजनेनाअत्राहारक्रमेणवाअधःकर्म्मणीवं
सयंपडूजीविनिकायविराधनांकृत्वापाकादिकर्म्मपश्चात्कर्म्मणावाभुक्तागतेयतेःपुनःपाकप्रारंभःपश्चात्कर्म्मपु
राकर्मेणवापुराप्रथमभोजनेमुनेःपाकादिप्रारंभःपुराकर्माभिधीयतेणवाअभिमेवोद्दिश्यसंकल्प्यवाकादि
कृतंदेवतायाखंडादिकंवाअद्दिश्यकृतंतेनेतिद्दिश्यइणवानिर्दिष्टकृतेननिर्दिष्टं।एवंकृतमिदमितिकथनं
द्दश्यंसिद्धयइणवाक्षुद्रघाअनुकंपयेनयासंसद्धंयद्दानंतद्दयासंसट्ठकृतंकरुणादानमित्यर्थः।अथवाउद्धरकसंसट्ठ
कृतेनजलाद्देणभाजनेनहस्तेनवा।आहारंनग्रहीयात्तद्दिधीलिकादिजंतुसंभवात्।एएसिद्धयइणेतिपाठेरजोमलंकापोतलेश्यानत्स्यं।

कृतेनरजोवाधूलीखडिकाआमपिणद्दिरूपंतत्संसट्ठकृतेनभाजनेनआहारंनग्रहीयात्।परिसाडणियाएपरिसा
तनिकायंवापाणिपात्रगताहारंपरिहिण्यपरिहिण्यसुक्किलहरणयाइत्यादवणिकाएप्रतिशाटनिकायंस्वल्पानभाजनत्व
नभाजनाधारकस्वल्पानसहरणभूमित्रिकण्यद्दिरूपयाउद्देसियाएप्रथमेकसिंगिसिद्धकादिकमुद्दिश्यनिष्पादितोहा
रलहरणतयाणिद्देसियाएनिर्देशिकयापरहस्तेनाहारस्यानलहरणयाकीयडेक्रीतकृतेनस्वक्रीतकृतंद्विवि
धंद्रव्यक्रीतकृतंभावक्रीतकृतंतत्रस्वद्रव्यक्रीतकृतमपिद्विविधंचेतनद्रव्यक्रीतकृतमचेतनद्रव्यक्रीतकृतंचतत्रचे
तनद्रव्यविक्रियाहारदानंचेतनद्रव्यक्रीतकृतंअचेतनद्रव्यक्रीतकृतंतुक्षितेमुनोगृहांतरमप्रेनानीयआहार
दानंभावक्रीतकृतंतुमंत्रतंत्राद्यपार्जनयाआहारदानंभिक्षाजीविनांचगृहस्थानांचनिमित्तंभुक्तंतोज्यंत
मिश्रजातंतस्मिन्गविद्दोषाकर्मभाजनाद्दुत्यभाजनांतरेकृत्वासगृहेएवस्थेवाप्रच्छन्नंकृत्वानिहितेस्थापितेरद्देव
सेनेंद्धनेएधिकरणेनानारूपविशेषैःरंधितेनिःपादितेरद्दितेवाअभ्यासक्तिकरेवृद्धिकरेइत्यर्थःअणिसिद्धं।
अनिःसृतेगृहस्वामिनोअदाध्येनचानिसृष्टेदिपाऊडिद्दोयकुनागरीनोवलिनैवेद्यांपाऊडिद्दोषाभृतेनना

स्वाम्यतंतुद्विविधंभवतिउत्कर्षेणापकर्षेणतत्रपूर्वोपिपंचमीसौख्यसंपत्प्रदोतद्योतनविधानादुत्कर्षरूपंप्रा-
तं।अपरिपूर्णेपितस्मिन्प्रघट्टकायतेगुर्वादिलोभात्।अनागतमेवतद्द्योतनविधानेनत्र्यकर्षरूपंप्रातंसाहाणकं
प्राप्तमित्यन्ये।घट्टितेभोजनघट्टितभोजनभाजनघट्टितेचभोजनघट्टिता।स्वघ्नुघ्वाहासंघट्टनेभोजनभाजनघट्टि-
तोभोजनभाजनानांघ्नुघ्नांसंघट्टनेसंघट्टेमूर्छितेमूर्छितो।अतिगृध्याहारग्रहणेअयमत्तोयंणहरेअति।
मात्रेमात्राधिकभोजनंयत्रहारेणसभोक्तव्यकारायामनेषणायांयःकश्चिद्दोषोचरसमंगोरिवचरंजंकणंगो
चरस्तस्यसंवेधिनोअनीचारस्याअनाचारस्यवासंभवोजातस्तस्यसंवेधिनिरुक्तेनमिथ्यामेभवतु।छाएडिक्क
मामिभंतेइत्यादिसुभिक्षेक्ष्यावचनेनजघन्यादीडियाएयस्यांविराधनायांसासूक्ष्मेंद्रियात्तस्यांविराधनायांवि
परीतपरिणतोसाचनविषयाविराधनायथाभवतिनथाहन्द्रीयतिइंद्रीत्यादिद्वींद्रियविपरिणामियाएत्रियंचविषयेवि
पर्यासोसेवनाद्वाविषेसेवनादिविपरीताभिनिवेशोयस्यांविराधनायांस्त्रीविपर्यासिकातस्यांदिद्विविपरियाएत्रीत
त्वयववदनजघनादिगोचरयादृष्टिर्विपर्यासस्तंदनवलोकनेपवलोकनाभिनिवेशोयस्यांसादृष्टिविपर्यासिक ३२

विराधनातस्यांमणविपरियासियाएमनसोविपर्यासोस्त्रादिविषयेइत्थंहिंसकत्वोयस्यांवविविपरियासियाएव
चसोविपर्यासःसंभाषणादिवाग्व्यापारानावेपिनछापारानिभिनिवेशोयस्यांकायविपरियासियाकायस्यविपर्यासो
विद्यमानेपंगनादुसंगछेत्तकायादीनत्रछिन्नाभिनिवेसोयस्यांनोयणविपरियासियाएनोजनस्यविपर्यासो।
अचुंनानस्यापिचुंजानस्याइत्यादिभिनिवेशोयस्यांछन्नावयाएउजतःप्रकृत्तःयावःस्त्रीरागासुकथुनिरूपयावस्त
स्याज्ञातोछन्नावजानस्यसुमणदंसणविपरियासियाएघनदर्शनेनविपर्यासोयस्योकपुव्वरद्धेपूर्वंदृष्टस्त्रावस्त्रायांया।
ज्ञातंसेविनो।अनुभूतंतत्रनथापुव्वरेसिदपूर्वंदृष्टस्त्रावस्त्रायांसेलिनेत्रीडितोणाणविनासुपूर्वरतपूर्वंकीडित्यो
र्यानानाचित्तास्त्रियाएपनेकस्मरणानितासुविसोत्तियासुरम्यादिकथाश्रवणेविशिष्टंसावधानंश्रोत्रंयास्त्रस्तीति
श्रोत्रिकास्तासुश्रवणविविधश्रोतःपापागमप्रघाहोपुव्वरेसिदेपूर्वंदृष्टस्त्रावस्तयाम्यस्त्राविश्रोतघ्नास्त्रासुएछा
तस्यासुक्तप्रकारयांजोकोइत्यादिसुगमं।छापडिक्कमामिनंतेइत्यादिइंद्रियकहाएस्त्रीकथायांवदननयननाभि
निवेशादिव्यावर्णनरूपायां।अइकहाएअर्थस्योपार्जनेरक्षणादिवचनरूपायांकथायां।अतिकहाएअतिक्रमणो

जनस्यावर्णनरूपायांकथायांराजकहाणंराजस्यराज्ञोवाकथनस्यंचोरकहाणंचोरकथायांचेरकहाणंचेरा
कथायांपरपासंडरकहाणंपरेषांपरिव्राजकवेदकादीनांपाषंडलिंगानितेषांकथायांदिसकहाणंदिशाःकार्पा
सागदयंतेषांकथायांगामगरादिकथापिदेसकथाग्रहणेनैवसंग्रहीतानासकहाणंनासाअष्टादसदेसीभाषा
लक्षणंकथायांअत्रकहाणंतपःश्चाध्यायध्यानादिहीनाअसंबंधप्रलापरूपकथनस्यंविकहाणंरागगोगत्पा
गार्थादिभावर्द्धनरूपायांविविधकथायांविरूपकथायांवाणिइध्रकहाणंनिष्ठुरत्वकथायांनेपथ्यनेपथ्यभो
गवाहनादिलक्षणकोपरपेसुप्पकहाणंपरोक्षेपैशुन्यकथायांपरोक्षेदोषोद्भावनरूपायांकंदप्पियाणंकंदर्पोरा
गोद्रेकात्यहसनमिश्रोअसिष्टवाग्प्रयोगःतथनवाकोदप्पियंकोकथनस्यंकुक्कुइयाणंकंदर्प्पेणवपस्त्रइष्ट
यकर्मयुक्तंकोकुय्यांअथवाकंदर्पश्चकरणंयस्यासौतत्प्रधानोवाकोनुद्यांडंवस्सियाणंडंवंविदूरकलहादिकंत
थनवाडंवरिकीनस्यंमोखरियाणंधृष्टेप्रायंवक्रत्वेनापिवांमोखर्यांतत्तनवामोखरीनस्यंअप्पपसंसणयां
आत्मनःस्वयंप्रसंसनंतेणाणावायमंनेयस्यांकथायांसाआत्मप्रसंसनातस्यानावःसत्त्वातस्यंपरिपरिवादणदाणं॥ ३३२

परेषांपरवादनंदोषोद्भावनंयस्यांकथायांतत्स्यानावःपरपरिवादनंतत्स्यांपरउंछणदाणंपरेषामद्यनो
छष्टेनपरस्यजुगुप्सनंयस्यांकथायांतत्स्यानावःपरजुगुप्सनंतत्स्यंपरपीलकरणंपरेषांपीडाश्रमिणादिरूपा
यस्यांकथायांभवतिसापरपीडाकरणंतस्यांसावज्जाणुमोयणियाणंसहसावद्येनयोगेनआत्मनश्चेतसिसावद्यं हिं
सादिकर्मतस्यअनुमोदोअनुपगमोयस्यांकथायांसासावद्यानुमोदनिकातस्यं॥ छणंतस्यंमुक्तप्रकारायांस्त्री
कथादिकथायांमेत्तीकोइत्यादिसुगमं॥ छ॥एवंइहसामिनंतेइत्यादिश्रेरेसाणेआर्तध्यानंचतुर्विधंआर्तम
नोज्ञस्यचाप्तिचनुर्दुःखरुद्देसाणेरौद्रेध्यानेहिंसानंत्येत्यादिचतुर्दुःखंकृतस्त्रीकरणात्तत्रहिंसयाध्यानपरिणतो
योदोषस्तंप्रतिक्रमामिइहलोयसाणेइहलोकार्थेसंज्ञाआहारादिसंज्ञाभेदात्तत्रआहारसंज्ञाभेदात्पस्तोक्षमाणपर
लोकेजन्मांतरेनदर्थेसंज्ञासुरनिलाषस्तस्यांतत्रेहलोकसंज्ञानोभवसणंवास्वानार्थेआहारेत्याद्याहार
आहारसणंआहारार्थेसंज्ञाअभिलाषस्तस्यांभयसण्णाभयार्थेसंज्ञासंस्कारःमेहुणसण्णामिथुनार्थे
संज्ञाअभिलाषपरिग्गहसण्णापरिग्रहार्थेसंज्ञाअभिलाषःकोहसण्णाइत्यादौस्त्रीलिंगनिर्देशोवस्त्रिंगंप्र

कृतेत्यभिचारस्यापीत्यनेन प्रदर्शनार्थः। क्रोधशल्येमाणसल्लाए। क्रोधशल्येमाणसल्लाए। मानशल्ये। मायासल्लाए। मायाशल्ये। लोहस्सल्लाए। लोभशल्ये। पेमसल्लाए। स्नेहशल्ये। दिवासस्सल्लाए। इहलोकविषया कोक्खिणं। पिपाससल्ये। तस्मिन्नभिनिवेशसल्लाए। परलोके भोगकांक्षिणं। निदानंनियंतीयते। चित्तमस्मिन्निति निदानं। मिछादंसणसल्लाए। मिथ्यादर्शनशल्येणं। तान्येषेत्यादीनि वशल्यानि। यथैव हि वाणादीनि शरीरमनुप्रविश्य प्राणिनां पीडाकरत्वात्शल्यानि। तथा क्रोधादीन्यपि शरीरमनुप्रविश्य शरीरमानसादीनि नानादुःसहदुःखान्यनेकयो निगतानि कुर्वंतीति। शल्यानीत्युच्यंते। कोहकसाएणमाणकसाएणमायाकसाएणलोहकसाएणं। तेषां चतुर्णां कषायाणां। क्रोधादिशल्यानां को विशेषः। अभिनिवेश्यतेऽधंप्रत्येतेषामभिनिवेशः। तथाहि क्रोधकषायजनितो मंदस्त्यक्तिः को वंधः। क्रोधशल्यादिजनितस्तु तीव्रः स्थितिकश्चबंधः। एतानि चार्त्तध्यानादीनि लोभकषायपर्यंतानि सुनिमित्तत्यागेनेषुसमुत्थो दोषस्तस्य प्रतिक्रमणं। किं हलेश्यपरिणामेन। कृष्णलेश्यपरिणामेन। कापोतलेश्यपरिणामेन। एतेत्रयः। अष्टमलेश्यापरिणामापरित्यागस्तदपरित्यागेप्रतिक्रमणं। आरंभपरिणामेज्ञानसंज्ञोपकरणक्रोधादारंभ

परिणामेनिःपादनसंस्कारादिपरिणामेपरिग्रहपरिणामेपरिग्रहस्यचेतनस्याचेतनस्यवास्वीकारपरिणामेपरिसयाहिलासपरिणामेरतिवशेषमगद्यायः। तत्राभिलाषपरिणामोमूर्छापरिणामः। मिछादंसणपरिणामेविपरीताभिनिवेशरूपायांपरिणतौ। असंजमपरिणामे। असंजमः षोडशप्रकारः। तद्यथा। पृथ्वीकायिकनिकायकंडिकपचेदानीमत्यरिणामेनत्यरिणतौ। कषायपरिणामे। कषायाः क्रोधादयः। अनंतानुबंधादिषोडशभावनारूपतयापरिणामेपरिणतौ। अथवायेभावाःसावद्यास्तेवनेयोगाअशुभरूपतयापरिणतौ। अथवायेयोगायांपरिणतौ। कायसुहाहिलासपरिणामेकायेसुखादिपरिणामेसुस्थितेवांछाहंडियसुखाभिलाषेवा। तमेवेंडियसुखाभिलाषंविषयमिष्टंदर्शयन्नाह। सद्देसुगीतादिमनोज्ञशब्देषुरूपेषुकमनीयकामिन्यादिरूपेषुगंधेषुकर्पूरकस्तूरिकादिमनोहरगंधेषुरसेषुनिक्षुभाधुर्यजिह्वाकारंजनकरसविशेषेषु। फासेसुमृदुसीतलादिस्पर्शेनेंडियानंदजनकस्पर्शेषु। काइयाधिकरणियाए। कायिकाकायेनचाकायकीसावद्यक्रियाअधिकरणंकर्मागमनाधिष्ठानंजीवाजीवलक्षणं। तत्रभवाआधिकरणिकी। पाउसियाए। प्रद्वे

शनोषाप्रदोषालेषुनवाप्रदोषिकी॥इष्टमनोवाक्कायव्यापारलक्षणाप्रस्रावणिकाणाश्रवणंकोमनेनेदंस्रोत्यादनंप्र
स्रवणंपरिश्रवणंतत्रनवापरिश्रवणिकी॥पाणादिवादियासुप्राणानांइंद्रियमनोवाक्कायायुष्कोच्छ्वा
निश्वासलक्षणानामतिपातोवियोगकरणंतिष्ठेषुनवाप्राणातिपातिकाक्रियास्यासुण्डाएतस्मिन्नार्त्तध्यानादो
शणातिपातिक्रियापर्यंतेजीवेकोइत्यादिसुगमं॥छा॥पडिक्कमामिनंतीइत्यादिएकेनावाश्रणवारेएकस्मि
न्भावेपरिणामेकर्त्तव्येश्रणाचारोश्राचारोहिविरतिस्तदभावोश्रनाचारलक्षणोसर्वेषांहिचतुर्गतिकप्राणि
नांस्वभावतःसाधारणेश्रनाचारलक्षणेएकोभावोभवतिविसुरागदोषेसुहृद्योरागद्वेषयोःपरिणामयोरुक्तनयो
रेकस्मिंश्चप्रागुक्तपरिणामेयेदोषाव्रतादिव्यतिनस्तान्प्रतिक्रमामिनीसुगुत्तीसुतीसुदंडेसुतीसुगारवेसुचउसु
कसाएसुचउसन्नासुपंचसुमहव्वएसुपंचसुसमिदीसुछसुजीवणिकायेसुछसुआवासएसुसत्तसुभएसुअट्ठे
गुप्पाहय्यःप्रागेवव्याख्यातास्तेषुयेदोषास्तान्प्रतिक्रमामिश्रट्ठसुमएसुयथामदिराहय्योजीवस्यमंजनंतथेतिभाव
जातिकुलेषुयेरूपज्ञानतोबलतोन्यान्यपिप्राणिनांमज्जनकस्तान्महारंभेषुश्रट्ठसुमहंतेषुयेदोषास्तान्प्रति

क्रमामिनवसुबंभचेरगुत्तीसुदशविधेसुश्रमणधम्मेसुनवप्रकाराश्चर्यासंयमःदशप्रकाराःश्रवणधर्म्माश्च
गेदोषास्तेषुश्रट्ठमहासुमथनदोषान्प्रतिक्रमामिएकादशविहेसुउवासगपडिमासुउपासकेनसेवामहदारीनांयेदो
कुर्वतितेउपासकास्तेषांप्रतिमासुएकादशविधासुदेशणवयइत्यादिइत्येवंलक्षणासुनाममुश्रनादरोदोकृतेयो
दोषःतंप्रतिक्रमामिबारसविहेसुभिक्खुपडिमासुभिक्षूणांमुनीनांप्रतिमाद्वादशविधाःतद्यथाहि॥उत्तमसंहननादि
युक्तोमुनिर्विवक्षितेदेशेश्रक्षएकेनाहारस्यसप्तंगृह्णातिइक्केभुक्तमाहारमासमध्येयदिप्राप्नोतितदाद्वयोकरोमिन
न्यथातदेवमासस्यश्रवसानदिवसेप्रतिमायोगेनतिष्ठतीत्येकामिक्षुप्रतिमाएवंद्वौत्रीन्कावाछत्तगुणाएकेनाहारस्य
वर्द्धयेद्गृह्णातियावत्सप्तदशचतुःपंचषट्सप्तमासाश्चतिसृषुसप्तम्यादीनामाननत्रीणिसप्तदिनानिश्रवगृह्णातितेषु
कथमप्याहारप्राप्तौत्रिंशेकयासान्एकान्तीतिनिसप्रतिमाजानतोहोमंप्रतिमायोगेनतिष्ठतिजानतोरात्रिप्र
तिमायोगेनस्थित्वाप्रजानतेकेवलमुत्पाद्यतीतिजानउक्तंचामासियंउपवासंचउपंचमासछमासमासंतमासियंतिसे
वमनराइंदायंदिवराइपडिमाजंतेरसविहेसुकिरियाठाणेसुजोदसविधोनिक्रियास्थानानिप्रज्ञप्तेवोक्तानिश्र

दशमिद्वादशमित्रयोदशक्रियाश्चमनिमित्तमुच्यते। तासु प्रमादाचरनुष्ठानेनाचरणेयेदोषास्तान्प्रतिक्रमामि। वोच
दविहेसुजूयगमेसुभूतानांगामासंघातानांचतुर्दशानामुक्तं॥ वाचरसुहमेइंदियतितिचउरिंदियसण्णिसणीणंपा।
ञ्चेत्तापञ्चेत्तानूतातेचरहसाञ्ज्ञ॥ अथधर्मिष्ठात्मासाधुनाद्रव्यभावचतुर्दशभूतग्रामास्तेषुविराधनायांयोदोषस्तंप्रा
तिक्रमामिपणरसविहेसुपमादणेसुपंचसप्रकाराणिप्रमादस्थानानिप्रागेवोक्तानितेषुयोदोषस्तंप्रतिक्रमा
मि। सोलसविहेसुक्खणेसुषोडशप्रकारवचनानिभवंति। तथाकालत्रिंगवचनानि। प्रत्येकंत्रीणित्रीणितथाधिकेन
मिअवचनानित्रीणिसमयत्रेगषएषरोक्षवचनानिविचत्वारिएतान्यप्रियत्योदोषोजातस्तस्यप्रतिक्रमणंसत्तर
सविहेसुअसंजमेसुसत्रसंजमोविरतिःसमस्तदप्रकारोभवतितथाहिपृथिव्यस्तेजोवायुवनस्पतयःद्वित्रिचतुः
पंचेंद्रियाः॥ अप्रतिलेखनदुःप्रतिलेखनाउपहत्योपकरणानिमनोवाक्कायाअप्रहत्यगृहीत्वाअंडकादिनंतुप्र
तिलेख्यतेपकरणस्यचक्षुषावलोकनंनिजीवःकाष्ठाक्षित्रादिविनाशनंअथवापंचास्रवविरमणं
पंचेंद्रियनिग्रहोकषायजयत्रीणिहिदंडेहियविरहोसमारंभसमारंभाणयाणत्तिषेधाहसंयमाअपिसमहस।

विधभवंतिषेतनकर्त्तव्याःक्षमावानकरणेप्रतिक्रमणंअहारसविहेसुबंभसंपरायसुसमीचीनःपरोमुख्यःप्रधा
नअयःपुण्यागमनेणस्तेसंपरायाःसंपरायाएवसांपरायिकाअष्टादसाहसधर्मोपंचसमितयःतिनिवीगुप्तयअत
त्रतिषेधसंपरायिकाअपिप्रकृष्यापोपगमनहेतवः। अष्टादसपंचेंद्रियाणिपंचनरर्थाःचत्वारःकषायाचत्व
रःसंज्ञाउक्तंचाजइहसधम्मापयवणामादाअगारसंपरायगुणाणेहिंनोजेविरमणंसंपरायत्तिणिसिद्धं॥
एतत्सनवंदोषंप्रतिक्रमामिएकूणवीसाएणाहसाणेसुएकोनविंसतिनाथाध्ययनेपुनरुक्तयथा॥उक्तोऽणग
कुमंडवरोहिणीसेषाहुवसंधादेमादंगिमल्लिवंदिमजावदेवानिकतलायकिएसुसुकेषुअधरकंवेनंदी
फलसुहनहमंडूकोएनोयपुंडरीकोनाहसेणाणिकुणवीसाएनःसर्वोधर्मकथाःतथाहिउक्तोऽणगसेना
हस्तीअस्यकथाःउत्तरापथेकनकपुरेराजाकनकःकनकमहाराज्ञीपुत्रोनागक्षमारक्षातपोग्रहीव्याधि
ग्रस्तमाणोदयादावानलेनदह्यमानःसमाधिनामृत्वाअयुतेंद्रोजातःतंदृष्ट्वादग्धकलेवरंहस्तीतंगजेनाम
नत्रत्योनिर्गतोजातपश्चात्तापोस्वानत्रैवक्षेत्रगजोजातःसोऽयुतेंद्रेणजिनधर्मेणाहितःपुनर्दावानलेनदह्यमानं

शशकंस्यादनलेखिनंरक्षित्वारक्ष्यमाणोपिदष्टश्चनोमूलादेवोजातः॥छ॥द्रुमः॥कर्मीख्यानंयथोक्तंमैणमुखच्च
रणसंकोचंकृत्वाश्रात्मानोब्राह्मणात्मरणंनिवारितंतथापुनिभिरपिपंचेंद्रियसंकुचितेमरणपरंपरानिवारयित
व्यं॥छ॥श्रंडश्च॥श्रंडजकथापंचप्रकाराश्रंडजाघ्यायाकुर्कुटकथा॥श्रमानाप्येकापितायेकोइत्यादितापसपत्नि
कास्तिनश्वकथा॥चाणक्याकरणवेदकश्वकथा॥श्रगंधनसर्पकथा॥धर्मिष्ठसर्पमोचनकथा॥येहिणी
स्वपुत्रंबलदेवेनसहरोहिणीतिष्ठतीतिलोकप्रवादश्चबोरोहिणाजणितोयंयदुहंश्वकावदायमुनानदीमीरीपुरंवे
ष्टयित्वापूर्वोभिमुखंवहतितन्माहात्म्यात्तेथेवजातंवोषधिपर्वकथायथावेत्रनीपुत्रवर्षेणप्रतिबोधितपुत्रज
लमुनिकथा॥तुंबरोषेणदग्धकुकुंधकजोजनमुनिकथा॥संघावेष्यकथा॥कौसांबीनगर्योइंद्रदत्तादयोद्वात्रिं
शदस्मात्तेषांसमुद्रदत्तादयोद्वात्रिंशन्मुत्रपरस्परंमित्रत्वमुपगताःसम्यग्दृष्टयः॥केवलिसमीपेश्रुत्वातल्लंनिजनी॥
वितंज्ञात्वातपोगृहीत्वायमुनानदीरोपादापयानमरणेनस्थिताः॥श्रतिवृष्टौमानार्यांजलप्रवाहेणयमुना॥ऊहे॥सं
पितापितिताःपरमसमाधिनाकालंकृत्वास्वर्गताःमार्गगमस्थिकथाश्रयावश्यमुष्मिन्महानदीनावायामानंगिना

मायाःमस्थिपुष्पमायाश्चंतरस्थितसर्षदृष्टादृष्टा॥कथावैरिभक्षवेधकथा,तावैरेवतापऽवदेसोत्पन्नघोटक॥
हरणसकरचक्रवर्त्तिकथातिष्ठमनुष्यकरोटिसमुत्थितवंशस्थिकस्यकरकंडमहाराजकृतछत्रध्वजांकुशदंडका॥
थानन्यायतश्चागपाल्यामेकहस्तकोटरस्थितः तपस्विनोगंधर्वाराधनाकथितकथा॥किंनेत्रीहिमर्दनस्थितकर्ष
कपुरुषकथासुमुकेयश्राराधनाकथितसुमुखहस्तिनिक्षिप्तपाणिकथा॥श्रधरकंकेश्रधरकंकनामप्रसिद्धनोत्प
त्तौवज्रनीरकथानंदिफलंश्रवांछितवृक्षस्थापीडितधनंतरिविज्ञानलोमहत्यानीतकिंपाकफलकथा॥
उरगनाहस्यनाथकथायथाराजामात्यसमहगजस्नपानीयच्छत्रकरणकथासंकेतद्यानवनसंडागसमुत्पन्न
जातिस्मरसंडूकथा॥पुंडरीकोपुंडरीकराजपुत्राःकथा॥श्रथवागुणजीवापज्ञप्तीपाणसणयमणणउय एगुण॥
वीसादेणहस्साएमुणेयव्वा॥श्रथवाणवकेवललब्धीउक्कस्सयंजाहवंतिदसदेणहस्साणएदेणवीसावियो
ज्जाहिकम्मेकयंजाहसंतियाःएतेषांमकालेपठनोदेयोपस्तस्यप्रतिक्रमणंवीसाए॥श्रसमाहि
ठाणेसुविसंतोश्रसमाधिस्थानेषुप्रवर्त्तमानोयोविहितंविहितंसमाधानंतद्विपरीतोसमाधिस्तस्यविसंतिस्स

नानि।नद्यथाऽवड्डवरमपमर्जिता।णदिणीयपडिहासी।।अस्सिमेऽज्जाएणकोधोन्नेरविवादंतराणयाऽवम्मद अण
णुवीदी अधिकरणी।पीडिमंसपडिणीगेअसमाहिकलहसंप्पा।।सऽकरयडिदएसणासमिदी।सूरप्पमाणेभोजी
गाणंगणिदेसरकरावादोतहअप्पमाणेभोजी।विंसतिममकालसझाऽवड्डवरंहोर्यासमितिविहीनंगमनं।
अयमज्जिदं आपत्तिसेधितोपकरणादिनिक्खेवोपादानंणदिणीयपडिहासी।णदिणीउवहीसादिभिर्जेहमभिभूयज
ल्पनं।अधिसेऽज्जाएणज्जेहस्सोयरिसध्यायनंकोधज्जेहवचनस्यरोषणंथिरविवादंतराणयज्जेहानांमध्येवदंतांप्र।
विश्णजल्पनंनापघादंपरमनिभृयजल्पनं।।अणुवीचीआगमनात्यागेनजल्पनं।अधिकरिणीआगमविरोध
नमिजुघ्यातखकथनंपिहिमंसपरोक्षेमंसंपडिणीगेविपरीता।।असमाहिकलहाअन्यवचनमन्यस्यकथयित्वा
खकरकोत्पादनंसंप्राप्तोककलहंकुलाशेषणंसऽकारयदिदंसर्वेषांध्वनिमभिभूयौघेर्जेनिनापर्वनंएसणा
समिदीअसंसक्तभोजनंसूरप्यमाणभोजीगाणंगणिगोपचुरोपराधकारीगणाकुलांतरेषुनिर्घाटनेसरकरा।
वादोऽवहसितपादप्रक्षालनेऽवेक्षानाजलार्द्रपादस्यवाधूर्णंवंदनं।।अप्पमाणभोजी।अप्रमाणभोजनंअकालस

झाउ।अकालसाध्यायःएतानिचान्यसमाधिस्थानानिक्रमनोक्तवनकार्येनकर्त्तव्यानिप्रमादात्कदाचित्करणेदोषो
संप्रतिक्रमामि।।एकवीसाएसबलेसुएकविसेसुंचरसंपचवस्सादीगंधाअट्ठफासगुणेणेयाविरदिणरागस
हिदाऽएगवीसासबलकिरियाऊविरदिजणरागसहियायाकारित्यत्तखलनोपरिष्टहसमन्विताः।एतैर्वैकविंस
तिसबलानकर्त्तव्याःप्रमादात्तत्करणेसंजातदोषंप्रतिक्रमामितिदीप्राएसुद्दयज्झाणेसुसुत्तत्रकृतंद्वितीयमंगं।
तस्याध्ययनानित्रयोविंसतिसम्मणवेदालिजंणोवसामाऽट्ठिपरिणमेणिरएनरवीरथुदीकुसीलपरिणा
विरयधम्मोया।अग्गेभगोसमवरणंतिकालंगंथेहि।आदातदिसुगासपुंडरीकेकिरियगणाय।आहारयपरि।
णामेपच्चरकाणंअणागारगुणकिरीसुदा।आचारणंदेहसुद्धऽवोगणिदेवीसासमयेसमयाधिकारः।।
अध्ययनकालेप्रतिपादनद्वारेणविकालस्वरूपंप्ररूपयतिविदालिंगोवेदालिंजधिकारः।क्रियावादानांस्वरूपं
प्ररूपयतिउघसग्गाख्यसर्गाधिकारः।चतुर्विधोपसर्गनिरूपयतिऽट्ठिपरिणामेस्त्रीपरिणामाधिकारः।स्त्रीणां
स्वभावंवर्णयतिनिरयंतरनरकाधिकारःनरकादिचतुर्गतीःप्ररूपयतिवीरथुदीवीरस्तुत्यधिकारः।चतुर्वि

शतितीर्थकृतांगुणग्रामवर्णनंकरोति।कुशीलपरिभाषिताधिकारः।कुशीलादिपंचपार्श्व
स्थानांस्वरूपवर्णनंकरोति।विरिएवीर्याधिकारोजीवानांतारतम्येनवीर्यंवर्णयतिधर्मोद्या।धर्म्माधिकारोभि
क्षाचर्यापरीसहेषु।क्षुधिंद्रोषुपरीसहेषुप्रत्याख्यातस्वरूपेषुकर्मनिर्जरार्थंचवस्त्रपात्रादिषुयोजनोदोषस्त
थेतिक्रमाधर्म्माधर्मेयोस्वरूपंवर्णयति।अगेअद्याधिकारःकृतायुपदानिवर्णयति।मग्गेमार्गाधिकारो
मोक्षस्वर्गयोःस्वरूपंकारणंचप्ररूपयति।समवसरणाधिकारःचतुर्विंशतितीर्थकराणांसमवसरणनिरू
पयतितिकालगंथेहित्रिकालग्रंथाधिकारस्त्रिकालगोचरासेषपरिग्रहासमर्थंप्ररूपयति।आदाआत्म
धिकारोजीवस्वरूपंप्ररूपयतिनहिज्ञगाथानहिज्ञगाथाधिकारोवाक्यमात्रंप्ररूपयतिपुंडरीकेपुंडरीका
धिकारः।स्त्रीणांस्त्रीहिज्ञातेषुस्वरूपवर्णनंकरोति।किरियाठाणायाक्रियास्थानाधिकारास्त्रयोदशक्रि
यास्थानानिवर्णयति।आहाराकयरिणामाधिकारःसर्वधान्यानांरसवीर्योपिपाकंशरीरगतसप्तधातु
स्वरूपंवाप्ररूपयति।पच्चरकाणंप्रत्याख्यानाधिकारःसर्वद्रव्यविषयानिवृत्तयोनिरूपयति।अणगार

३९

गुणकित्तीअणगारगुणकीर्त्तनाधिकारोमुनीनांगुणग्रामवर्णनंकरोति।सुयक्खाधिकारःश्रुतमाहात्म्यंवर्णयंति
अस्थाअर्थाधिकारःश्रुतस्यफलंवर्णयंतिभासंदेभासंदाधिकारःसंपदंवर्णयंतिभिक्षुरुद्देशेनतिनेवीसंस
त्रुतानाध्ययनान्येतानित्रयोविंशतिसंख्यानिद्वितीयांगश्रुतस्कंधेनाधिकाराःअध्ययनसंज्ञाएतेषामकालअध्य
यनादिप्रत्यवतारंप्रतिक्रमामिचउवीसाएअरहंतेसुचउवीसतितीर्थकरदेवेषुयथाकालंवंदनांकरोमित्यादिस्त
वेणप्रतिक्रमणंपणवीसाएभावणासुकर्मक्षयहेतुभूतव्रतपरिपालनार्थंपंचभिर्महाव्रतैरितिभावनापंचविंशतिः
एकैकस्यहिव्रतपरिपालनार्थंपंचपंचव्रतभावना।प्रागेवोक्ता।अथअत्रयोदसक्रियाठाणसंतपांसिचपंचा
विंसतिःभावनाःएतान्सर्वदानावितस्यःतद्भावेप्रतिक्रमणंछव्वीसाएदशवैकालिकसूत्रेधर्मोहिमोहसिलापर्यो
नारुविरानामैकश्चीभरतैरावतयोरवसर्पिण्यांप्रथमानामश्चीभवतिउत्सर्पिण्यांतुसैवसुषमाइत्युच्यते।इ
तिकाश्चीउभयश्रद्धावाचास्त्रपन्नत्तेमेरवरणागेपिंडेतुएकैकयोजनसहस्रपरिमाणेबाहल्यतश्चित्वा
श्चीवज्रश्चीवैडूर्यलोहितांकमसारिकगोमेधपवालालोनिःरसांजनाअंजनमूलाअंकस्फाटिकचंद

नच चैकाच कुलमिलामयाणवेइंद्रीयाश्चतुरशीतियोजनसहस्रमाणाएकाष्टी॥अथैकेंद्रियाणांएकोनाशीतियोजनसहस्रपरिणामःरत्नप्रभानरकपृथ्वीश्चात्रकोसेनवोधःघम्मरकपृथिव्यइतिषड्विंशतिपृथिव्यःनउक्तंरुचिरासोलसयउलासतसमुदवीसुहोंतिपुढवीउश्रवमाणिएसुरवरायसउवसप्पिणीएइनामांमनोवचःकायैर्विराधनानकर्त्तव्याःनकरणेप्रतिक्रमणंसत्तावीसाएश्रणागारगुणेसुसप्तविंशतिश्चैनागारगुणाःघादसमिरुप्रतिमाःश्रष्टौप्रवचनमातरःक्रोधमानमायालोभमोहरागद्वेषाणामनाघाश्चसप्तनउक्तंपडिमापवयणमाहाकसायमोहोइरागदोषोयवारसश्रहयचउरोसमाएकेकणिद्दिट्ठियाश्रणागारगुणेसुसप्तविंशतिर्नागारगुणाःघादसमिरुप्रतिमाःश्रष्टौप्रवचनमातरःक्रोधमानमायालोभमोहरागद्वेषाणामनाघाश्चसप्तनेणएतेसत्तावीसंतुहोंतिनारघाएतेश्रनागारगुणाःकर्त्तव्याःनाविंतव्यास्मर्त्तव्याश्चयावत्कालंतत्करणतोऽप्रतिक्रमणं॥श्रघावीसाएश्रायारकप्पेसुश्रष्टाविंशतिप्रकल्पगुणाःश्राचारकल्पाःश्राचरणभेदाःएतेषांश्रतात्पर्यदिकंनकर्त्तव्यंप्रमादात्तत्करणेप्रतिक्रमणं॥एउणतीसाएपावसुत्तपसंगेसुएकोनत्रिंशत्पापसूत्रप्रसंगाःसघश्चित्रकर्मादिसूत्रंगणितसूत्रंवादुकारसूत्रंविदारुसूत्रंनृत्यसूत्रंगांधर्वसूत्रंपट्टसूत्रंश्रगदसूत्रंमधसूत्रंहुतसूत्रंएजनीतिसूत्रंचतुरंगसूत्रंगजतुरगपुरुषस्त्रीछत्रगोषजदंडांजनानांलक्षणसूत्राणि॥अंगंसंवंजणलरकणंचछिन्नंचभोमंसुमिणंतरक्कंचत्यंगनिमित्तानिसूत्राणिइतिएकोनत्रिंशत्पापसूत्राणि॥श्रथवाश्रघरसयपुराणासउंगविज्जायजोइयाणंतुबुद्धउपंचसमयापरूपणाजासुदीलोएएतेषांएकोनत्रिंशत्पापसूत्राणांप्रसंगेयोदोषस्तस्यप्रतिक्रमणं॥तीसाएमोहणीयघाणेसुत्रिंशन्मोहनीयस्थानेषुतथाहित्रसविषयेपंचप्रकारोमोहःपंचप्रकारोमनुष्यानोगभूमिजमनुष्याःविद्याधरात्रिंशत्रिषष्टिशलाकापुरुषाःपंचदशकर्मभूमिजाचतुर्थकालोत्पन्नामनुष्याःनरतैरावतेषुदुष्पमसुदुष्पमतिकालोत्पन्नमनुष्याःसमुद्रमध्येद्वीपोत्पन्नाश्चार्णावरणादिमनुष्याःश्रज्ञानीवाजीवाश्रवबंधसंवरनिर्जरामोहपुण्यपापानांस्वरूपेनवप्रकारोमोहःकर्मबंधनरूपेएकोमोहःघादसविधंत्यःस्वरूपेएकोमोहःदर्शनस्वरूपेणकोमोहःनैगमसंग्रहव्यवहारऋजुसूत्रसमभिरूढैवंभूतनयानांसप्तानांस्वरूपेसप्तमोहाःघातविनाशविषयेपकोमोहः

अथवाहेत्थरत्नरूप्यसुवर्णधनधान्यदासीदासकुप्यभेदलक्षणबाह्येषुविषयेषुदशप्रकारोमोहः।मिथ्यात्ववेद
नीयहास्यरत्यरतिशोकभयजुगुप्सारूपंचनोकषायरूपंचेन्द्रियाणांमनोविषयः।षट्प्रकारोमोहः।एतानित्रिंशन्मोहनीया
स्थानानिपरित्याज्यानिभवंतिप्रमादाकदाचित्तदपरित्यागेप्रतिक्रमणं॥॥कृतीसाएकम्मविवाएसुएकत्रिंस
लक्खेविवाहेसुछन्नावएपंचप्रकारंदर्शनावरणीयंनवप्रकारंवेदनीयंसातासातंद्विप्रकारंमोहनीयंदर्शनमोह
नीयचारित्रमोहनीयभेदाद्विप्रकारं।आयुश्चतुर्भेदं नामशुभाशुभभेदेनद्विचत्वारिंशत्प्रभेदं।अंतरायाःपंचप्रकाराः।एतेषां
विविधकर्मबंधादीनांआत्मावीनकर्त्तव्यःप्रमादाचकरणेप्रतिक्रमणं।वत्तीसाएजिणोवएसुसुत्रवासमंगपुव्व।
बारसवोदसायनेकम्मसोवत्तीसइमेणियमाजिणोवएसाभणेयव्वा।एतेषुप्रमादादनादरादिदोषस्यप्र
तिक्रमणं।कएंत्रयस्त्रिंशत्प्रकारता।वत्यासादनतायां।तित्तीसाएआवासएहाएत्रयस्त्रिंशत्प्रकारायामत्यासादन
तायांयोदोषस्तस्यप्रतिक्रमणं।कएंत्रयस्त्रिंशत्प्रकारता।अत्यासादनतायां।अतिक्रांता।अर्हत्सिद्धबहुश्रुतकेवलिके
वलिप्रज्ञप्तधर्मेज्ञानदर्शनचारित्रतपोनियमसंयमाचार्योपाध्यायसाधुगुणगणितयस्त्रिंशत्तैरकृतविरुद्धकृतक

DR. SHRU DAJI MEMORIAL

साधर्मिकैरधर्मिकाश्रमणश्रावकश्राविकादेवदेवीमनुष्यमानुषीतिर्यक्कृतिरश्चीनेदात्।अथवायं
वेत्रश्रद्धिकाषड्जीवनिकायमहाव्रतपंचाप्रवचनमाताएतास्थानेतीसाएसमणाणंजोयणिया।एवमर्हदादीनांजीव
विशेषाणांविस्तरेणात्यासादनायांप्रतिक्रमणं।विधिरुक्तःसंक्षेपेणपुनर्जीवानांअत्यासणदाएजीवाणं
अत्यासणदाएजीवाजीवदव्यासादनायांहिसर्वेद्रव्याणांअत्यासादनात्सम्पन्नोचार्वाकमताश्रयेणनहिजीवाना
मत्यासादनाभवतिब्रह्माद्वैताश्रयेणचजीवानामितिततश्चात्मव्यतिरेत्यासादनायांदर्शनस्योपशमि
कादेरत्यासादनायांचारित्रस्यसामायिकादेरत्यासादनायांतपसोवाह्यस्याभ्यंतरस्यवात्यासादनायांवीर्यस्यतपश्च
रणक्रियाविधानेसामर्थ्यस्यात्यासादनायांयत्किंचिन्मयादुष्टमशुद्धंचरित्रंमनसावाचाकायैर्दुष्टंचेष्टितंजातंतेसंवेगरहाभिगतस्य
दुष्कृतंगर्हेपरसाक्षिकोहिहादुष्कृतमित्यादिपश्चात्तापोगर्होत्युत्पन्नोसांप्रतंपुनरुत्पन्नेप्रतिक्रमामि।प्रा
तिक्रमणद्वारेणनिराकरोमि।अनागतंदुष्कृतंप्रत्याख्यामिनिराकरोमि।पवूषणंउत्पन्नं
नदहामि।अगर्हितंगरहामि।अविवेकाभयायदगर्हितंतदूर्वेदुष्कृतंनिंदानार्हेयोगादेयविवेकसद्भावाच्च

हेदियंणिंदामि॥आत्मसाक्षिकोऽहिंहाऽऽक्रुतमित्याद्यनुशयोनिंदातयायन्मयापूर्वमविवेकादनिंदितं॥ऽध्यरित्रंत
दिदानींविवेकसंपन्नोनिंदामि॥त्रणालोचियंस्मालोचेमि॥गर्वादेः क्रुतेदोषनिवेदनमालोचनायत्पूर्वंमयाऽज्ञाना
भदाद्यनालोचितंनदिदानींतदहंवाचालोचयामि॥आराहणमनुद्दिश्यनित्रयस्याराधनांतद्विषयोनिषद्यांम
नोवाक्कायवृत्तिंप्रत्युतिष्ठामि॥प्रत्युतिष्ठामिविरहणंपडिक्कमामिरत्नत्रयविषयेसावद्यावृत्तिंमनोवाक्कायक्रु
तांप्रतिक्रमामिऽहंमेजोकोऽइतिसुगमं॥ऽऽक्रांमिमंतेऽत्यादिऽमंणिग्गंथंदंसंवच्छमाणंमोक्खमग्गेंप्रऽहंमी
त्यभिसंबंधः॥किंविशिष्टंणिग्गंथंग्रंथाद्वाह्याद्याभ्यंतराच्चनिःक्रांतोनिर्गेथःतंनिर्गेथस्वरूपंमोक्खमार्गेंमोक्षपा
प्तिकारणंसम्यग्दर्शनज्ञानचारित्रात्मकंमोक्षमार्गेत्वेननिर्गेथलिंगमागमेप्रतिपादितमित्यर्थः॥पवयणमिति
पाठेप्रवचनंद्वादशांगंगृह्यतेनिर्गेथंनिर्गेथलिंगरूपंमोक्खमार्गेमितिसंबंधः॥कथंभूतमेतन्त्रयुक्तरंनविद्यतेऽन्तरमुक्त
र्षोमोक्षमार्गत्वेनान्यत्रसाक्षान्निर्गेथलिंगाद्यहणात्प्रत्रजनात्तत्केवलिगेकेवलिनःसंबंधियन्निर्गेथलिंगंतत्प्रतिपद्यमानेषु
परिग्रहेषु॥ऽयोगकेवलिनिग्रंथलिंगस्यनिःशेषकर्मक्षयहेतुत्वेनसंपूर्णत्वात्तेनाऽग्रेपरिपूर्णरत्नत्रयनिरूपणेनवं

मैकाग्र्यलक्षणंध्यानंवंविधंतल्लिंगमनुद्दिश्यपरिपूर्णंसामायिकंसामाऽयंसमयनंसमयएकत्वंपरमौदासीन्यमा
त्मस्वरूपयोगमात्मनिवर्तनंतन्नयनंप्रयोजनंवासामायिकंतल्लिंगंसंज्ञंधनिरतिवारंआलोचनादिप्रायश्चित्त
क्रियाप्रक्षयाणांसक्षयस्तेषांसैवमोक्षायाभिप्रायिकंतल्लिंगंसंज्ञंधनिरतिवारंआलोचनादिप्रायश्चित्त
क्रियाप्रक्षयाणांसक्षयस्तेषांसैवमोक्षायाभिप्रायिकंतल्लिंगंसंज्ञंधनिरतिवारंआलोचनादिप्रायश्चित्त
नंतल्लिंगांतस्मिन्सतिसर्वत्रनिःस्पृहत्वेननिदानाद्यभावात्सिद्धिमंगंसिद्धस्वात्मोपलब्धिःबुद्धितपो॥
लब्ध्यादिसिद्धिःशमेवोमार्गेस्तच्चिंगंसेटिमगं॥श्रेणीद्विविधाउपशमश्रेणीक्षपकश्रेणीचतत्राऽऽद्यरूपायां
मार्गेन्यारोहनहेतुर्निर्गेथलिंगंमुक्तिमंगंमोचनंमुक्तिःपरिग्रहत्यागःतस्यामार्गेपुसिद्धिमंगंप्रकर्षेणमुक्तिः
सर्वसंगपरित्यागःपरमनिस्पृहतातस्यामार्गेमोक्षमार्गंबंधहेत्वभावनिर्जराभ्यांकृत्स्नकर्मणांविप्रमोक्षणंपु
नरुत्पत्त्याप्रकर्षेणनिःशेषतोमोक्षणंनिरसनंमोहःसिद्धस्वरूपस्तस्यमार्गेपमोक्षमार्गेप्रकृष्टोमोक्षोयस्मादसौ
प्रमोक्षऽहंदवस्तातस्यमार्गेःसिद्धवस्तायाःसपरूपायोनिर्गेथलिंगमित्यर्थः॥अथवामोक्षोदेशनाःकर्म
क्षयोऽहंदवस्तात्प्रकृष्टःप्रमोक्षः साकल्येनकर्मक्षयःसिद्धवस्तुरूपतयोमार्गेःनिजाणमग्गंधानात्संसा

रप्रवर्त्तनान्निःक्रांतंनिर्याननंचतुर्गतिभ्रमणाभावस्तस्यमार्ग्यःणिच्चाणमग्गेनिर्वाणंसंसारोपरितिःपरमसुखंवातस्या
मार्ग्यः।अतएवसहजुरकपरिहाणिमग्गासर्वदुःखानांसारीरमानसादीनांपरिसमंताच्चानिःप्रच्युतिस्तस्यामार्ग्यःसुव
रियणिव्वाणमग्गंसोमनंविच्छंत्वारित्रंसामायिकादियेषांतेसुवारित्रास्तेषांपरिनिर्व्वाणमार्ग्यःतत्रजवेहिर्ती
यादिनवेवामोक्षप्रापकंनिर्ग्रंथलिंगं।अवितहंतथ्यंलिंगं।अविपरीतंमोक्षार्थिनांमोक्षप्रापणेविसंवादकत्वरहि
तं।अविसंधिनाभिधेयंसूत्रंनिर्ग्रंथलिंगंमोक्षार्थिनः।अविसंधिसमाप्तयंनिर्व्वीक्रवैतीत्यर्थः।गुरुव्यायहोनिलक्ष्य
इतिलक्षणेत्राकारस्यत्राकारदेवूपः।अविसंधिश्चतिपाठेनविद्यतेविसंधिर्विरोधोमोक्षेणमहासेत्यर्थः।प
वयणंप्रकृष्टंसर्वज्ञप्रणीतत्वेनावाधितंवचनंप्रतिपादकंयस्यतत्प्रवचनंतल्लिंगं।उत्तमंउत्तमस्यमोक्षस्य
णेस्यसंसाधकत्वादुत्तमंतंसदहामितत्पूर्वोक्तविशेषणाविशिष्टंनिर्ग्रंथलिंगंश्रद्दधामितत्रविपरीता
भिनिवेशरहितोभवामिनंपत्तियामिमोक्षहेतुत्वेनयथावस्तुप्रतिपद्येतेरोचेमिमोक्षकारणतयात्तेत्रेवा
रुचिंकरोमितंफासेमिमोक्षार्थिस्वात्मनश्चेवनसाधनतयास्पृशामि।अवगाहयामिश्रद्दधउत्तरांश्चत्वारिंशद्गा ४२

नमान्निर्ग्रंथलिंगादुत्तरमुत्कृष्टंत्रैलोक्यान्यत्मोक्षसाधनंलिंगंवर्त्तमानकालेतावत्प्रणिनास्तिअतीतका
लेनभूतेननभूतेनसंजातंनविद्यतेभविष्यकालेनभविस्मतिनभविष्यतिकेनहेतुनाकालत्रयेपकृष्टेनसंभवति
णाणेणदंसणेणचरित्तेणवाकारणेनचारित्रात्रिविधेनपुरुषान्यत्रैवलिंगेसंभवत्यतस्तेरुत्तमान्यलिंगमुत्कृष्टं
नसंभवतिसुत्तेणवाउत्सूत्रागमप्रतिपादितत्वेनापितदुत्कृष्टंहेतुत्वेनसर्वज्ञानमप्रणीतंनग्रंथलिंगंमोक्षहे
तुतयाप्रतिपादितंचात्रसंगमानांचागमाभासतयाग्रहणंतत्यजनंनश्रद्दधामीत्यसिंनिर्ग्रंथो निर्ग्रंथ
लिंगतज्जीवाःमुक्तार्थिनःसिद्धिनिष्ठामोपलंभलब्धाबुद्धीस्वसंवेद्यसंनिजीवादितत्वानांयथावस्वरूपमवि
शेषतोबुध्यंतोनलिंगेसत्येवंबुध्यादिलब्धीनांसंभवात्तंचनिरस्तकलकर्मविप्रमुक्तानवंनिपरिणद्यायंतिसुसि
नःकृतकृत्यानवंतिसहजुलाएमंतंकरंतिसारीरमानसाद्यखिलदुःखानांमंतंविनासंकुर्वंतिपरिविषयाणंनि
सर्वदुःखानामंतंपर्योतंपरिसमंतनोविशेषेणजानंतिनात्रापरंतस्मिन्निर्ग्रंथलिंगेसतिसमणोमित्रबलोस्मिसु
निर्वामिसंयतामिप्राणेंद्रियसंयमपरोभवामिउवरतोविषयव्यावृत्तोभवामिउवसंतोमिक्वचिट

पिविषयेरागद्वेषाभावा।उपसंतोभवामि।उवधीत्यादि।उपधिः परिग्रहः।णिग्गंथिमिक्खुत्तिर्वचनात्मानो गर्वः।मायाकौ
टिल्यंमोसःअसत्यंमिथ्याज्ञानदर्शनचारित्राणिषुसुप्रसिद्धानिनायडिविरहोमिणानिप्रतिविरतोस्मि।वाचनोन्नतोभवामि
नत्ररुचिनकरोमि।सम्यग्ज्ञानसम्यग्दर्शनसम्यग्चारित्रंवरोमि।अद्वधेजिणावरेहिपन्नत्तं।यत्सम्यग्ज्ञानादिजिन
वरैरागमेप्ररूपंप्रतिपादितंतद्रोचेनान्यन्नूणत्तमेजोकोइत्यादिसुगमं॥छ॥पडिक्कमामिनंतेइत्यादिसर्वस्यदैव
सिकस्यरात्रिकस्यवातीचारस्यसङ्कलितियाणसर्वकलिकाविच्छेदनिमित्तंप्रतिक्रमामि।कस्यसंबंधिन्यासद्दिच्छु
द्धेरित्याह॥इरियासमितीएइत्यादि।ईर्यासमितेनाभाषासमितेनएषणासमितेनआदाननिक्षेपणासमितेनउच्चारप्रश्व
णखेलसिंघाणकविकृतिप्रतिष्ठापनिकायाश्चईर्यामित्यादीनांचस्वरूपंपूर्वमेवव्याख्यातंतथाअनेनयेनः
कायेनतेषांसंबंधिनाःसर्वेकालिकाविच्छेदनिमित्तंप्रतिक्रमामि।मनोदुष्प्रणीतादीनांमनसिस्वरूपंप्रागेवप्ररूपितंपा
णदिवारादोवेरमणंप्राणातिपातादिरमणंश्रितायाःविच्छेदनिमित्तंप्रतिक्रमामि॥एवंमृषावादादिरमणश्रिता
यां॥अदत्तादानादिरमणश्रितायाः।मैथुनादिरमणश्रितायाः।परिग्रहादिरमणश्रितायाः॥राविभोजनादिरम ४४

णश्रितायाश्चविच्छेदनिमित्तंप्रतिक्रमामि।प्राणातपातादीनांचस्वरूपंपूर्वमेवव्याख्यातंसर्वविरहणंसर्वेषामेकेंद्रि
यादिजीवानांविराधनायांपीडायांकृतायांयाविच्छेदस्तस्यनिमित्तंप्रतिक्रमामि।सङ्घट्टनादौसर्वेधर्मो
पकरणस्यकरणेदृश्यतेषांप्रतिक्रमणनायांकृतायांयाविच्छेदस्तस्यनिमित्तंप्रतिक्रमामि।सङ्घट्टनाचा
रणसर्वेचैतेमिथ्याचारश्चज्ञानदर्शनचारित्रेषुनिमित्तेषुमनसासमुत्पन्नदोषाणांयाविच्छेदस्तस्यनिमित्तं
प्रतिक्रमामि।इच्छामिणंतेइच्छाकारेणसंदिसहभगवन्इत्यादि॥छ॥इच्छामिणंतेइत्यादिकायस्योत्सर्जनमनुशास्टेःपरित्यागः।कायविशुद्धयेवो
सीरामिकरोमिइच्छामिभगवन्नूयोभेयःकश्चिन्मेदोषःसंजातोदैवसिकोरात्रिकोज्ञातोऽज्ञातोऽचारःज्ञातोभो
ऽज्ञातोभोवाप्रव्याख्यानस्वरूपस्तथाकायिकोवाधिकोमानसिकोवाकायिकोत्सर्गोऽपरिशुद्धलक्षणःवाचिकेऽनु
चितस्वरूपःमानसिकसुदुष्टेनदुःपरिणामिकस्वभावःकस्मिन्विषयेएवंविधोदोषःइमेदर्शनेचारित्रे
त्रैसामायिकेवाचतुर्थेस्तवनासत्रेआगमःतथापंचानांमहाव्रतानांपंचानांसमितीनांतिसृणांगुप्तीनांषण्णां।
जीवनिकायांचविराधनायांयःकश्चिन्मेदोषःमनेवंमानः॥तस्याष्टप्रकारस्यकर्मणोज्ञातद्विराधनानिमित्तस्यनि

क्कमणाए निग्घायणट्ठाए ठामि काउस्सग्गं करोमीति संबंधः। किमर्थं कायोत्सर्गं करोमीति संबंधः। तमेवान्यप्रकारं दर्शयन्नाह। उस्सासिएणं वा नीसासिएणं वा। उच्छ्वसितेन वा निःश्वसितेन वा। उन्मिषितेन वा निमिषितेन वा। उन्मिषितेन लोचनेन वा निमिषितेन लोचनेन वा। खाकृतेन वा छिक्कितेन वा। जृम्भितेन वा जृम्भितेन वा। तथा सूक्ष्मैरङ्गसंचालैः। सूक्ष्मैरन्यजनसंविदितैः। शरीरवलनाचालनैः। दृष्टिचलनश्लेष्महेतुसूक्ष्मैर्नीचैः संदंशसंदर्शनैः। एतैर्हेतुभिः। एतैश्चाकारैः सूक्ष्मैः। आत्मनो रहितैः। आत्मनो व्यापारयैः। कश्चिद्दोषो जातः। किंविशिष्टैरसमाहितेन हि धर्मध्यानेन। असमाधिसूचिपर्ययो समाधिः। तेन शोभनेन रौद्रध्यानोपेतेनेत्यर्थः। तस्य दोषस्य निर्घातनार्थं यावदर्हतां। यावत्कालं अर्हतां देवतानां। साकल्यश्वकर्मणामिति घटितानां। पंचपरमेष्ठिनां नमस्कारेण। मानसिकस्य ज्ञानवतां पूजानां चोपजातवासं करोमि। एकाग्रेण हि चित्तेन मनसो दैवसिकप्रतिक्रमणायामष्टोत्तरशतोच्छ्वासैः। प्रतिक्षणाद्यनन्यवनस्कारोच्चारणमर्हतां। पर्युपासनकरणं रात्रिप्रतिक्रमणायां चतुःपंचाशदुच्छ्वासैः। अष्टाविंशतावरं तद्द्वारेण तत्र गोचरिकाप्रति

क्रमणायां सप्तविंशत्युच्छ्वासैर्नवकारं सप्तवारेण तद्विंशतावरं कालं कायं वोसरामि। व्युत्सृजामि त्यजामीत्यर्थः। कथंभूतं कायं पापकर्म। पापं कर्म यस्मात्पापायवा कर्मव्यापारो यस्य स तथा चरियाइ इर्यागतिप्रापकं वर्तते विशेषेण वर्तते यस्यां सा॥ यः सर्वाणि त्यादिर्योवीरो भगवान् जानीते तस्मै नमः। किं जानीते सर्वाणि द्रव्याणि कथंभूतानि चराचराणि चराणि सक्रियाणि जीवपुद्गलद्रव्याणि। अचराणि निःक्रियाणि धर्माधर्माकाशद्रव्याणि कथं भूतान् सौ जानीते विधिवत्। यथावत्तत्त्वेनैव सो जानीते। अपि तु तेषां गुणान् पर्यायानपि तेषां सर्वद्रव्याणां ये संबंधिनो गुणाः महत्त्वो धर्मा ये च पर्यायाः क्रमभुवो विवर्त्तास्तानपि सर्वान् नखट्शेषवेशेषतो जानीते। कथंभूतान् भूतान् भूतत्वं विनयतः। अतीतानागतानुवर्त्तमानान् किंकदाचिदेवासीत् तथा जानीते सदा सर्वकालं ननु कालातिक्रमेणासीत् तथा ज्ञास्यति नाहयुगपत्सर्वकाले ह्येवं पुनर्देशकालसमाक्रमेण करणक्रमव्यवधानातिवर्त्तिरूपत्वस्वभावत्वात्तस्य हैकस्मिंश्चिदेवक्षणे तत् तथाभूतमस्ति पश्चात्क्रमेणेत्यहमपि क्षणे क्षणे प्रतिजानीते सर्वं जानीते नपुनः कस्मिंश्चिदेवक्षणे यतएवंविधो भगवान्। अतः सर्वेऽप्यनुपयुक्ता सर्वे हि समुपयुक्ता यावत्ता

नाभिरिति सर्वेऽपि तस्मै सर्वज्ञाय जिनेश्वराय एकदेशजिनस्वामिने महते गुणोत्कृष्टाय वीराय अन्तिमतीर्थंकराय नमः
नमस्करोमि किंविशिष्टाय महावीराय भक्तिनिर्भरेण स्तोत्रगुणस्तवनघोरणेन वर्द्धमानाय। पुनः किंविशिष्टाय वीरः सर्वसुरासुरेन्द्रमहितः सर्वे च ते सुरासुरेन्द्राश्च
वैमानिकभवनवास्यादिज्योतिर्मनुष्यहितः वीरं बुधाः संश्रिताः बुधागणधरदेवाद्यैर्वीरं संश्रिताः संसारसमुद्रोत्तरणा
यैनमाश्रिताः वीरेण निहतो विनाशितः कोऽसौ स्वकर्मनिचयः स्वस्य स्वकीयानां नष्टानां वा कर्मनिचयो ज्ञानावरणा
दिकर्मसंघातः इत्थंभूताय वीरायेत्यनेन नमः वीरस्तीर्थमिदं प्रवर्त्तयतीति वीरतीर्थप्रवर्त्तनं तीर्थं तेनेदं श्रेगा
गावाद्येनेति किंविशिष्टेन कुलनिर्वाधकेन विशिष्टेनेत्यादिपादकेन नवानां नवसंख्यानां वीरस्य घोरं तपो घोरं दुश्चरं
तपोवाह्यमभ्यन्तरं च वीरस्य भगवतः संबंधिनाम्नेषां वीरश्रीधृतिकीर्तिकान्तिकीर्तिधृतयोश्रीरन्तरंगा बहिरंगा वानंतज्ञा
नादिसमवसरणादिविभूतिः धृतिर्देहस्थैर्यं दीप्तिः कांतिः कमनीयता लक्षणविशेषो वा कीर्तिः सर्वदिक्कीर्त्याख्यातिः
वाणी वाक्स्तुत्यनेनोद्यतो वाद्योऽर्थापत्तेरित्युत्पत्तेर्यत्तिर्निरुक्तिः कांक्षतार्थतत्वाद्विविधैर्नोऽस्मदोहवीरनरेंद्रपरमकल्याणं
त्वयि इत्यंभूते चत्वयि भगवन्नयेत्यनेन किं करोतिनेत्यस्य फलमुपदर्शयन्नाहयेवीरेत्यादियेभक्त्यानारीस्त्यादीप्रणमंति

MEMORIAL

नित्यंकिंविशिष्टाधानेश्रिताः एकाग्रतागताः संयमयोगयुक्ताः इंद्रनमेनदनप्रकारेणावर्जीवज्रतलरुग्णेन
वामपल्लक्षितोयोगोमनोवाक्कायव्यापारः चित्तवृत्तिरोधवांतेनयुक्ताः संतः तेवीतशोकाविनष्टशोकाहिस्फुटं
लोकेत्रिभुवनेभवंतिस्मोकारधर्मप्रकाशनलक्षणमेवविशिष्टधर्मोत्पत्तेरधर्मप्रलयरूपाशोकाभावाएवंविधाश्च
नसंसारेऽर्णवेविषमेनरंति संसारएवदुर्गमहाटवीविषमैरोद्यमनेकप्रकारैःदुःखदायिभिर्नमस्यानकृत्वानृतंनरंति क्रं
डितक्रामयंतिलंघयंतीत्यादीभगवदुपदिष्टास्विहलोकाकंक्षाभवविरहाभिलाषिणोभवंतित्यधिकं दर्शयन्नाहयेनेत्यादिहलक्ष
णंहिमूलनिर्भवंति अर्थतुचास्त्रिहलक्षणसमुदायमूलः इतानांसमुदायसमष्टिःसमुदायोवामूलानियस्यतथाहलक्ष
णंलक्षोभवति अर्थंतुचास्त्रिहलक्षः संयमएवलक्षंध्येयः शास्त्रानिगमत्रेदशंनिवेशविशेषोयस्यानयाहलक्षा
लेनवर्द्धते अथपुनः यमनियमपरीषहविजयोयावज्जीवव्रतेनियमोनियतकालंव्रतेत्वेवपर्यासेनवृद्धिनः
नयाव हक्षेसारवान्भवंति अथेतुशीलाब्रह्मचर्यव्रतपरिरक्षणशीलाअष्टादशसहस्रसंख्यानिवाशीलानितान्येवगृ
ह्यस्यतथाहलक्षः कलिकासमूहसमन्वितोभवतिचारित्रहसुमनिति कलिकुमारःकलिकानांपुष्पवोडिकानांसा

रःसंघयनःकालिकसारःसेवाऽपि क्वचित्सोचेतिप्रदेशाःसिंसपफःत्वमित्यादिवत्तामभिनयएवकालिकसारोयस्यतथा
ह्रहःसत्यग्रवोभवतिश्रयंतनुसिगुसप्रवालगुडीनांगुंसरहणंतदेवप्रवालाःपत्त्रवायस्यगुणएववायुप्रारहता
तिरोहितावाप्रवालायस्यतथाह्रहःपुष्पसुगंधिर्भवतिश्रयंतनुगुणकुसुमसुगंधिःचतुरासीतिलहसंहासगुणाएकुसु
मानिंतैःसुगंधिःपरिमलामोदःतथाह्रहःपत्रोद्योतभवतिश्रयंतुसत्तपत्त्रिपत्त्रःसप्तपांसिसम्पक्तपांसितान्पवचि
त्राणिनानाप्रकाराणिपत्त्राणियस्यतथाह्रहःफलप्रदोभवतिचारित्रह्रहःपुनःशिवसुखफलदायीनिश्चिवसुखंमो
क्षःसुखंश्रनंतनंतदेवफलंसद्दानीतिवंशीनःतथाह्रहोघनच्छायःपथिकानांखेदापहारीदिनकरतापापनोद
कारीभवतिश्रयंतुस्याद्वायोत्तरःहर्षेवद्धायाप्राणिनांसंतोषाकरित्वेनश्रीमत्त्वात्तथाह्रहःप्रसक्तस्त्रनन
पथिकानांखेदनोदेशमर्थःस्त्रमनानःनयमनासाएवपथिकामोहमार्गेप्रास्थिताःतेषांखेदःसंसारश्रमणक्लेश
नस्यनोदोविनाशस्तत्रसमर्थःकिंतुखेनदुरितरविकिरणतापंप्रापयन्नेतन्मार्गंप्रापयन्नयत्नश्रनेनमार्गंप्रधंसहरन्नो
कंदुरितरविकिरणापंडरितंपापंतदेवरविःप्राणिनांसंतापकरित्वानसम्यक्त्वानोदुरितरविनैःसर्वसोयंश्रुतधर्मो

४७

तिःवसंतापत्तेरुद्भूतोयश्चारित्रह्रहःसोसुभवतानोस्माकंकिमर्थंनतिभवहान्यैभवसंसारोविविधानाश्रुक
ानभवास्तेषांहान्यैविनाशायप्रयतश्रेवंविधोचारित्रह्रहस्तस्मात्मनःतत्प्राप्तिमिछनश्रुश्रूषाश्रवणेलोतुंवारि
त्रमित्याहप्रणमामिकिंचारित्रंकिंविशिष्टंपंचनेंद्रियाणिचपंचकषायांतरंगारिश्चेतिकर्मरूपार्थेसयम
नंतिष्टतेशेषांचसर्वेषिसेन्द्रियःप्रयतेथाभवतेवंक्रमंप्रतिपादितंसकलमन्यजनेभ्यःकिमर्थंतदुक्तवानाहपणमपते
पंचमचारित्रलाभायपंचमचारित्रंनिर्जरकर्मक्षयमाधकंयथास्यांतत्पात्रचारित्रंतस्यलाभायप्राप्तयेतस्यैवचारि
त्रस्यधर्मोपरशब्दनिर्देश्यस्यसप्तविभक्तिभिर्देशेनसरूपंस्वरूपमात्मनःस्रोतारंश्रोतुमर्थयमानःप्राहःधर्मइत्यादि
धर्मश्चारित्रंउत्तमक्षमादिश्चतत्रचारित्रस्यप्रस्तुतत्वादिग्रहणंधर्मचास्त्रिंसर्वसुखाकरःसर्वसुखानांसर्वोपधर्मो
दिसुखनामाकरःउत्पत्तिस्थानंतथाहितकरःहितस्यपरिणामपथ्यस्यपुण्यस्यजनकःयतएवंविधोधर्मोनसंध
मेकुशलपरमविवेकसंपन्नास्तीर्थकराश्चिन्वंतेयत्नयंतेनर्थनिर्मोहप्राप्त्यैमुक्तिंनीत्यर्थःश्रतोधर्मएवं
समाप्यतेशिवसुखंसम्यक्त्वशब्दोमोहसुखंतस्मैएवंविधस्यधर्मोयतनमःयतोधर्मान्नास्त्यपरःसुहृज्जनवृत्तांतः

दुरुपकारकोमकृतांसंसारिणांधर्मोत्सकाशात्।अपरोन्योनास्तिाइच्छंभूतस्यचधर्मस्यमूलंकारणंदयाकरु
णानिर्दयस्यधर्मलेशस्याप्यसंभवत्।एवंविधेचप्रतिदिनमहंचिंतयेधरामिमत्रस्नावधमोमवामि खयंचिंतय।
धानंचमांहेधर्मघातयसंसारमहार्णवेपतंतंरक्षाइत्यनेनधर्मादीनांमंगलादीनामिहकुलत्वयापरममंगलंप्ररूपय
न्नाहधर्मोइत्यादिधर्मएवउक्तलक्षणउमंगलंमलंपापंगालयंतिविध्वंसयंतिवामंगलंमंगंवापरमसुखंलातिआदत्ते
इतिमंगलंउक्तंउत्कृष्टंअनुपचरितंपरमंनकेवलंधर्मएवमंगलंाअपितुअहिंसासंयमतपश्चनकेवलंमलगाल
नहेतुरेवायमपितुसूत्रादिहेतुरपियतःहेवाविनस्यपुण्यंतिजनस्यधर्मोमयामणोदेवाअपिपुण्यंमियस्यधर्मंसरा
मनःाछाचउवीसमित्यादिचउवीसंतिसूत्रयेत्यचतुर्विंसतितीर्थकरावंदेकथंभूतानउसहादिवीरपश्चिमोवृष
भनाथआदिर्येषांतेउषभादयःवीरोवर्द्धमानस्वामीपश्चिमोयेषांतेवीरपश्चिमाःाउषभादयश्चतेवीरपश्चि
माश्चतानसर्वेसर्वेनवंदेतथासगणगणधरेसहगणेनयेनवर्त्तंतेतेसगणाश्चतेगणधराश्चतेतानसिद्धेसिद्धं
श्चशिरसानमंसामिनमस्करोमितंचउवीसतितीर्थकृतंयेलोकेइत्यादिनाविशिष्टगुणोपेतत्वेनसर्वेकुर्वेना॥ ४८

हायेचतुर्विंशतितीर्थकरदेवःलोकमध्येअष्टसहस्रलक्षणधराःतथाऊर्ध्वार्धमंतंगताइयंलोकालोकलक्षणं
तदेवार्थवःसमुच्चयसामान्यप्रतिपत्तिःअशक्यपर्यंतगमनत्वात्तस्यांतंपर्यंतंगताःाततथायेसम्यग्ज्ञानज्ञानहेतुमा
त्मनानवानांनालंसंघातोनवानांवाकारणंनूतंज्ञानंवेष्टनंकर्मबंधतस्यहेतवोमिथ्यात्वादयस्तेषांसम्यग्म
नायथातेषांक्षयस्तस्माद्विर्गोवोनभवतिनथातद्विध्वंसकारकाःतथाचंद्रकृतेनोधिकारःाचंद्रकैरप्यसेनसाधिकारु
रुष्टःचंद्रकेयोहितेनःप्रकाशोमूर्त्तव्यवहितःवर्त्तमाननिधनार्थप्रकाशकंतीर्थकृतंतेनोज्ञानयोनिःमूर्त्ती
मूर्त्तव्यवहितेतरत्रिकालगोचरोखिलार्थप्रकाशकमितिनथायेसाधिड्डुरायरेम्यणश्रेणीतेगीतप्रणुत्तार्चिताः
साधनोइंद्रगणधरादयःाअथवासाधवश्चगणधरादयश्चइंद्राश्चसुराश्चअप्सरश्चसाधिड्डुरायरसंगता
संगणाःसंघानास्तेषांशतानितेगीतानिचरितानिवाचस्तोत्राणितिश्चप्रकृष्टस्तुतिःाततश्चार्चितावाकुसुमैःपूजिता
इत्यर्थःगीतप्रणुत्तार्चिताइतिपाठेगीतंस्तोत्रंतयःपश्चाद्यैर्चितंगीतंस्तुतिंपूर्वंकृत्वापश्चाद्यैर्चिताइत्यर्थःाअत्र
साधितीर्थंकरादीनांविशेषणंसाधवःसम्यक्चीनाःसत्याःस्तोत्रेचतेइंद्रदयश्चतानितैरुक्तान्देवानाराधानरूपत्वादि

वीरवरमानन्दकारकमभिष्टवमहं सामान्यतः सुतानपि तीर्थकरानिह दानीं विशेषतोऽभिनन्दनमानन्देनाभिनन्दनमभिष्टवमहं
नाभेर्थमित्यादि इक्ष्वाकुवंशस्य हेः कनकाभेर्यद्वपुषो नाभेर्नन्दनः कुलकरत्वात्पुत्रत्वेनाभेयस्तं कथंभूतं जिनवरं देवाधिदेवं
गणधरादिभ्यः कृपया पुनरपि किंविशिष्टं देववरूथैर्वैमानिकज्योतिष्कभवनपतिव्यन्तरैः पूजितः इतिहेतोः पूजार्हत्वात्तथा सर्वेऽमी सर्वज्ञानवन्तीति सर्वे
ऽमी ऋषयः तेषां वृषभः प्रधानः तं ऋषभं कथंभूतं त्रैलोक्यद्योतकं तथा चाजितमेतद्विशेषेण चतुर्थ्यविशिष्टमभिनन्दनीयते स्तवनेनेति
हि रागे चतुर्थ्यभिधानात् तथा संभवाख्यं संभवत्यस्मात्सर्वमिति संभवः आख्यानामयस्यासौ संभवाख्यस्तं किंविशिष्टं सुनिर्गुणवर्णनं मुनीनां गणः समुदायः तस्य वृषभं प्रधानं तथाभिनन्दनमभिनन्दनाभिधानं कथंभूतं देवदेवं देवानामिंद्रादीनां देवो देवदेवस्तमीडितं तथा सुबुद्धिः शोभनाबुद्धिः केवल
ज्ञानं यस्यासौ सुबुद्धिः सुमतिः सुमतिनाथस्तं किंविशिष्टं कर्मारिध्वंकर्मोदयनिवासकं तथा पद्मकमलं तस्य निभं सदृशं पद्मकमलं यस्य
वर्णेनायं यस्मात्सौ पद्मकमलनिभः पद्मप्रभस्तं कथंभूतं पद्मपुष्पाभिधं पद्मपुष्पस्येव त्वगभिधानं सर्वत्र शरीरमंगं धीर्यस्य तथा सुपार्श्वमीडे सुशोभनौ शरीरे मयौ पार्श्वौ यस्यासौ सुपार्श्वस्तं किंविशिष्टं ह्रीं तेजसा ह्रींतेजसा हिंसु ४९

रमौपसंतेर्यांतं निर्जितेंद्रियं तथा अंकलंकात्परिपूर्णहेतुत्वेन आनंदहेतुत्वेन धवलत्वेनमर्थसंकाशत्वेनार्थो
द्योतकोत्वेन वरदंतं तथा पुष्पदंतं सौमि किंविशिष्टं विद्यानंतविशेषेण स्याद्वादत्रिभुवनेप्रसिद्धं तथा नवचयमथनं नव
वेनरंधनुर्मतिरुद्रः सत्रासत्वात्मनोवत्यानांचयसंघातिनो मथंसंक्षेदकं तथा शीतलं सौमि कथंभूतं लोकनाथं
त्रिभुवनस्वामिनं तथा श्रेयांसं सौमि किंविशिष्टं श्रीलक्ष्मीर्द्यौलोकानां कोद्यः करंडकोनिवासः स्थानं श्रीलानिवासो
शेषनाडामरं यस्यतं तथा प्रवरगुरुं पवरस्यासौ सुरस्यप्रवरनराणांगणधरचक्रवर्त्यादीनांगुरुस्तं तथा वासुपू
ज्यं सौमि कथंभूतं सुपूजं सुष्ठु अतिशयेन पूज्यः शोभनैर्वा इंद्रादिभिः पूज्यस्तं पुनरपि किंविशिष्टं मुक्तावाप्तिकर्मस
यात्यावानंतचतुष्टयसुखं तथा दांतेंद्रियासंद्रियाण्येवाक्षाः स्वविषयेशीघ्रप्रवृत्तत्वात्तान् दांतावशीकृतानिंद्रिया
स्यवेनादौ दांतेंद्रियास्तं तथा विमलं सौमि विगतोविनष्टोमलोद्रव्यभावरूपकर्मयस्यासौ विमलस्तं कथंभू
तं रिविपक्षिसप्तर्द्धिसमन्विताऋषयोगणधरदेवाश्चतेषांपतित्वात्स्वामिनं तथा सिद्धसेनं सत्यनंतनीर्थकरदेवमीडे मि
हसेनोगजानस्यापत्यमेनोलक्ष्मणः कस्मिन्प्रस्तावेऽतिशयेन धीरेऽतिशयाधर्मेधर्मतीर्थकरेवंसौमि किंविशिष्टं सत्यमे

केतुंसधर्मेःसम्पक्काशित्रमुत्तमरूमादिवीकेतुःविक्रंयस्मात्सौसधर्मेकेतुस्तस्यवाकेतुर्जोपिनःप्रकासकस्तंतथामुनी
इंगणधरादिसुनिस्वामिनंअथवामुनिःप्रत्यरुवेदीसवासौइंइश्चगणधराहीनांस्वामी।शांतिनथास्तोमिकथंनूतं
नमहमनिलयं समःपरमोयसमःक्षमःइंद्रियदमःतपोनिलयमाश्रयंतथानाष्टाशरणंकर्मारातिप्रभवचानुर्गति।
कइःखनघत्रस्तोहंतइःखापनोदार्थेकुंथुनाथमाश्रयनइत्यर्थः।किंविशिष्टंसिद्धालयस्थंसिद्धानांपरापरसिद्धि
रूपसंपन्नानांमुक्तात्मनांआलयःसमवसरणंमोक्षप्रदेशाश्रयस्तत्रस्थं।तथाश्रवणप्रतिश्रावणानांमणिस्वामि।
नंतथाश्ररंअरनीथंकरदेवंसरणमहमितः।कथंभूतं।त्यक्तभोगेषुचक्रंभोगाएवइषवोबाणाःप्राणिनांमर्मवे
धित्वान्नीज्ञकरत्वाच्चतेषांचक्रंसंघातस्तत्कर्त्रयेनतथाचानोगाश्चइषवःचक्रंयचक्रवर्तिनंवनाभित्यक्तानियेनतं
नथामल्लिंमल्लिनाथंशरणमहमितः किंविशिष्टंविख्यातगोत्रंविशेषेणख्यातंसकललोकप्रसिद्धंगोत्रंमिथा।
कुकुःनलक्षणोयस्यतंनथामरगणनुतंवैश्रवणकाशेश्वरंसिद्धंनीतिखचराःदेवाविद्याधराश्चतेषांमाताः
संघाताश्चतैर्नुतंस्तुतंनथामुव्रतंशरणमहमितःशोभनानिव्रतानियस्यस्यस्माद्भव्यानांश्रेयोसुव्रतंतं कर्वे

नूतंसौख्यराशिःसंघातोयस्मिन्यस्माद्भव्यानांसौख्यराशिस्तमनंसौख्यंयादंकोवेत्यर्थः
नथानमीश्वरंनमिनाथंशरणमहमितः किंविशिष्टंदेवेंद्रवंद्येदेवेंद्रैरर्च्यंतऽस्मिंदेवेंद्रार्च्यंस्तोनथानेमिवंइशरणम
हमितः।चंइश्चवंद्येनेमिश्चासौचंइश्चतंवेद्मिहिसूर्यकरसंतप्तानांसंतापनोदयः।तमोनिकरनिराकरकः।मा
नार्थप्रकाशकश्चयः।नथानेमिनाथोपिसंसारइःखंतप्तानांतेषांतापनोदकः।ज्ञानानामश्चज्ञतमोनिकरनिराका
रकः।ज्ञानार्थप्रकाशकश्चेति।अतएवनवांतंनवस्यसंसारस्यांतोविनाशोयस्मिन्यस्माद्भव्यानामसौनवान्तं
नथाहरिकुलतिलकंहरेर्विष्णोःकुलंवारवंशस्तिलकंमंडनीभूतंनथापार्श्वंपार्श्वनाथंशरणमहमितः क
थंभूतंनागेइवंधरणेइवंयथानागाश्चनागकुमाराइंद्राश्चतैर्ध्यंनथावर्द्धमानंचानागेइवंशरणमह
मितः।कथानस्तागुणानुरागविशेषेणनम्रस्तेषांतंदीपकमीडस्तोमितइत्येतेषांप्रत्येकमभिसंबंधनीयं।
येरात्रौदिवमेपथिप्रयतनांशोपायतीनांकुतोप्यायाताःप्रलयतहेतुरमलस्तेषामयंरक्षितः।श्रीमद्गौतमनामा
निर्गणधरेनोकवयोद्योतकरःसुव्रतःकलोप्यसौयानिपतेनीतःप्रणावंइतः॥इतिश्रीगौतमस्वामिविरचित

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

देवसिकाप्रतिक्रमणाया टीकाश्रीमत्खरतरभट्टारकपंडितेनकृतेति॥छ॥ क्रियामुक्तिः क्रियामुक्तिः क्रियासर्वफला
दानात्मात्मवेप्रयत्नेनक्रियालोपंनकारयेत्॥ ॥छ॥ ॥पुस्तकश्रीदिवानसिंहइंद्रोजीरामजीकामंदिरकी॥
लिखतंमुखलालब्राह्मण॥ ॥शुभंभवतु॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥कल्याणमस्तु॥ ॥श्रीजिनायनमः॥ ॥श्रीश्रीश्री॥
मीतीकागणवदसंवतएदश॥ ॥श्री॥ ॥छ॥ ॥श्री॥ ॥छ॥ ॥श्री॥ ॥७॥ ॥श्री॥ ॥छ॥ ॥श्री॥ ॥५